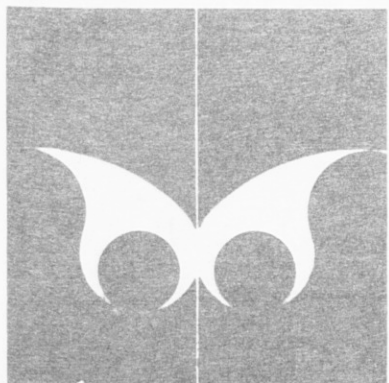

njižnica

18: 1-2 Ljubljana 1974

KNJIŽNICA. Glasilo Društva bibliotekarjev Slovenije. 18(1974)1-2.
LIBRARY. Journal of Slovenia Librarian Association. 18(1974)1-2.

Redakcija zaključena 30. junija 1974

VSEBINA — CONTENTS

Ob tridesetletnici oblikovanja temeljev sodobnega slovenskega knjižničarstva	1
Članki	
<i>Mara Šlajpah</i> : Petindvajset let zvestega in ustvarjalnega dela za uporabnike tehniške literature	13
<i>Martina Šircelj</i> : O oblikah dela in vključevanja doraščajoče mladine v knjižnicah	19
<i>Marjana Kobe</i> : Delo z otroki od predšolskega obdobja do 10. leta	29
<i>Sonja Tovornik</i> : Uvajanje študentov višjih letnikov in podiplomskih študentv v vire literature	40
<i>Mara Šlajpah</i> : Uvajanje študentov prvih letnikov univerze v uporabo knjižnice in primarne vire literature	48
Zapiski	
<i>Breda Filo</i> : Poročilo o kongresu FIAB v Grenoblu 1973	58
<i>Maks Veselko</i> : Na kongresu italijanskih bibliotekarjev	67
Združitev knjižnic v duhu nove ustave	71
<i>Stanislav Kos</i> : »Mariborska različica« UDK	76
In memoriam	
Pavel Kalan	81
Bibliografija	
<i>Breda Filo</i> : Literatura s področja bibliotekarstva v Visokošolski in študijski knjižnici v Mariboru	83
<i>Slavica Ludvik</i> : Bibliotekarska, bibliografska in dokumentalistična literatura v CTK	89
Ocene in poročila	92
Organizacija	
Skupščine, zborovanja in posvetovanja	114
Naše knjižnice	
Knjižne razstave v letu 1973	123
Kronika	131

Publikacija šteje med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena Zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov. (Republiški sekretariat za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72 od 14. februarja 1972.)

OB TRIDESETLETNICI OBLIKOVANJA TEMELJEV SODOBNEGA SLOVENSKEGA KNJIŽNIČARSTVA

Spomladansko razširjeno zasedanje izvršnega odbora Društva bibliotekarjev Slovenije je bilo 17. in 18. maja 1974 v Črnomlju. Povezano je bilo s spominsko slovesnostjo ob 30-letnici oblikovanja temeljev sodobnega slovenskega knjižničarstva. Slovesnost je bila sončno dopoldne 18. maja v Srednji vasi pri Črmošnjicah, v kraju torej, kjer je Bogomil Gerlanc pred tridesetimi leti kot namestnik vodje oddelka za umetnost in ljudsko prosveto pri Predsedstvu SNOS zasnoval predlog za izgradnjo ljudskih knjižnic (datiran s 23. septembrom 1944) in o katerem je 28. oktobra 1944 razpravljal in sklepal odsek za prosveto na oddelku za umetnost in ljudsko prosveto.

Spominsko slovesnost je povzdignil s svojo prisotnostjo Bogomil Gerlanc sam. V daljšem nagovoru je pojasnil, kako da je zasnoval svoj predlog prav v Srednji vasi. Razčlenil je predlog, katerega avtentično besedilo je po dolgem iskanju šele dan pred slovesnostjo ob pomoči ravnatelja Instituta za zgodovino delavskega gibanja dr. Toneta Ferenca odkril v arhivskih fondih SNOS, ob tem pa je ocenil tudi sklepe posveta, ki je o njegovem predlogu razpravljal.

Navajamo iz njegovih zapiskov za nagovor, ki jih je dal na razpolago uredništvu Knjižnice:

»Naš osvobodilni boj je bil prežet tudi s skrbjo za naše kulturno življenje in nenehno nam je bila pred očmi prav naša knjiga: tista, ki so jo začeli uničevati Italijani že leta 1920 s požigom Narodnega doma v Trstu, in tista, ki so jo Nemci obsodili 6. aprila 1941 na smrt. Kakor je rasla z bojem in zmagami vera v osvoboditev, tako so se razvijale tudi organizacijske oblike našega notranjega, recimo politično-upravnega življenja na osvobojenem ozemlju, a vedno s pogledom v novi čas, ki bo nastopil ob zlomu fašizma.

Po nemški ofenzivi na osvobojeno ozemlje (oktobra in novembra 1943) in posebno po zasedanju SNOO v Črnomlju 19.—20. februarja 1944 se je začela izgradnja oblasti, slovenske državnosti, volitve v okrajne NOO, občine po okrožjih; nastajali so odseki

pri IOOF: za sodstvo, zdravstvo, finance in tudi za prosveto; SNG v Črnomlju, zbor kulturnikov v Semiču januarja 1944, Znanstveni institut. Razvoj je sproti seveda narekoval dopolnitve in spopolnitve odsekov in njih oddelkov. Ob tem je bila v začetku posebno živa skrb za šolstvo z oddelkoma za osnovne in srednje šole. Ob nemški ofenzivi sem kot referent za prosveto deloval v okrožju Ribnica do konca šolskega leta 1943—1944.

Za nadaljnji razvoj dela v odseku za prosveto je bila važna konferenca okrožnih referentov za šolstvo in prosveto v Starem trgu pri Kolpi 6. in 7. julija 1944 pod vodstvom načelnika tov. Borisa Ziherla in zastopnika SNOO tov. Franceta Bevka. Tam smo pregledali dotedanje delo in razpravljali o pripravah za nadaljnje delo. Moje v okrožju Ribnica se je s tem končalo; prevzel sem oddelek za ljudsko prosveto pri tem našem ministrstvu, ali kakor danes rečemo, sekretariatu za kulturo in prosveto.

Znano nam je, da je bil gozd najvarnejša »rezidenca« našega boja in tudi okrilje vseh naših tedanjih oblasti. Od pomladi do jeseni 1942 je bil to središče Kočevski Rog, posebej še od pomladi 1943 dalje in skupaj z Belo Krajino vse do osvoboditve. Zakaj?

To ozemlje je bilo poseljeno s Kočevarji, ki so se do konca leta 1941 v celoti izselili. Vasi so ostale prazne in dejavnost narodno-osvobodilnih sil na tem ozemlju kar najbolj zakonspirirana. Ob veliki roški ofenzivi (julij—avgust 1942) so italijanske vojaške sile prečesale (rastrellamento) ves Rog in požgale te prazne vasi. Vendar so ob glavnih komunikacijah ostale hiše cele, tako tudi Srednja vas in druge vasi ob cesti iz Semiča in dol do Podturna.

Na poletje 1944 so se organi naših oblasti in tudi naše vojske počutili toliko varni in zavarovani, da so začeli zapuščati barake v okrilju roških gozdov, oziroma so začeli »odpirati« nove oddelke ali odseke v teh vasicah na severovhodnem robu Kočevskega Roga. Tako je imela prosveta sicer svoj »sedež« odseka na bazi 80. (Pod Kraguljim vrhom je zraslo v tem času kakih deset barak z »ministrstvom«, medtem ko je bilo središče oblasti na bazi 20.) Tu smo ostali, dokler se ni vsa naša ljudska in vojaška oblast podala v Črnomelj oziroma v njegovo okolico.«

Bogomil Gerlanc je nato prikazal vsebino svojega predloga za izgradnjo ljudskih knjižnic in njegove dopolnitve po sklepih, ki so bili sprejeti na posvetu 28. oktobra 1973. Spomnil se je svojih sodelavcev prof. Staneta Meliharja in Alberta Široka, s katerima je v povojnem ministrstvu za prosveto izdelal uredbo o ljudskih knjižnicah (UL SNOS in NVS 37/1945/22. sept.). Ta pa je žal ostala samo mrtva črka, ker je pravilnik k uredbi obležal v miznici.

»Postavljena je bila namreč teza,« piše Bogomil Gerlanc, »in z njo tudi potegnjena črta čez nekakšno administrativno ali temu podobno vodenje teh knjižnic, ki da bodo vendar same spontano vsepovsod bujno rasle in se razvijale . . .

Tudi na tem mestu smem reči, da sem in da bom ostal knjigi zvest tudi zaradi hvaležnosti tistim, ki so mi vsadili ljubezen do nje (dom, šola, moje knjižničarsko delo ali sodelovanje pri njem). Zato iskreno želim, da bi v danes ustreznih oblikah uresničili to, v kar sem verjel v tistih časih boja in vere v našo zmago.«

Predsednik DBS dr. Branko Berčič je nato Bogomilu Gerlancu pred hišo v Srednji vasi, v kateri je pred tridesetimi leti zasnoval svoj predlog za izgradnjo ljudskih knjižnic, izročil Čopovo diplomo, najvišje priznanje slovenskemu knjižničarju.

PRIČEVANJE O OSNOVAH SLOVENSKEGA KNJIŽNIČARSTVA

V Institutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani hranijo dva pomembna dokumenta o zgodovini slovenskega knjižničarstva. V fondu Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta je v mapi 517 (fascikel — Šolstvo XIII) tipkani predlog za izgradnjo ljudskih knjižnic, ki ga je sestavil Bogomil Gerlanc, v mapi 469 (fascikel VIIc) pa tipkani zapisnik o posvetu o Gerlančevem predlogu (odsek za prosveto na oddelku za umetnost in ljudsko prosveto, 28. oktober 1944).

Dokumenta objavljamo v celoti.

PREDLOG ZA IZGRADNJO LJUDSKIH KNJIŽNIC

Knjiga je temelj izobrazbe. Kjer šola neha, tam naj nadaljuje knjiga kot najmočnejše izobraževalno sredstvo. Ta dejstva nam narekujejo, da posvetimo vprašanju knjige in s tem vprašanju ljudskih knjižnic kar največjo pozornost in da že sedaj ustvarimo one osnove, na katerih naj zraste ta temeljna stavba naše ljudske prosvete.

V naslednjem podajam načrt, zamisel, kako naj bi organizirali naše ljudske knjižnice, katere ukrepe bi morali že sedaj storiti in kaj naj se stori ob osvoboditvi.

I.

Organizacijski osnutek oddelka za ljudsko prosveto predvideva tudi ljudske knjižnice, ki naj bodo stvar zasebne, društvene pobude. Dosledno temu predlaga

tudi komisarja za dve veliki knjižnici v Ljubljani (Šentjakobska in knjižnica Delavske zbornice), medtem ko ostalim knjižnicam v Sloveniji ne posveča pozornosti.

Razumljivo je, da nimam pri roki nikakih poročil o stanju knjižnic na ostalem slovenskem ozemlju, a prepričan sem, da so velike in pomembne knjižnice tudi v drugih naših mestih, katerim moramo tudi posvetiti vso pozornost. Oddelek za umetnost in ljudsko prosveto bo skušal dobiti od Pokrajinskih odborov O.F. podatke o tem, po možnosti tiskana poročila teh institucij samih, s čimer bo mogoče pozneje po potrebi izpopolniti ta predlog. V tem pogledu bo torej ta referat in predlog pomanjkljiv in bom svoje zaključke izvajal na temelju sličnosti in podobnosti vseh teh ustanov, kolikor so mi nekatere poznane.

Iz navedenega seveda sledi, da moramo določiti prevzemnike ali komisarje tudi za vse take in slične knjižnice na vsem slovenskem ozemlju, o čemer bo še govora v nadaljnjih izvajanjih.

II.

Knjižnice naj bi ne bile zadeva zasebne pobude ali institucija, ki bi bila le del prosvetnih društev. Delo vseh prosvetnih društev je odvisno od razpoložljivih moči, navzočnosti aktivnega človeka v dotičnem kraju (dobrega pevca, pevovodje, igralca itd.). Z njegovim odhodom je nevarnost, da ta panoga društvenega življenja zaspi. Takih primerov je nudilo društveno življenje v preteklosti vse polno. Knjižnica kot zelo pomembna izobraževalna in vzgojna institucija pa ne sme zaviseti od teh in sličnih vplivov, ampak mora ostati njeno delo vsaj v glavnem konstantno in enotno. Zato predlagam:

Vse ljudske knjižnice naj bodo državna ustanova tako, kakor je šola. Ljudske knjižnice vključimo v šolo in jo izročimo šoli in ne posameznikom in društvom. Knjižnicam posvetimo isto skrb kakor šoli.

Ta predlog utemeljujem:

1. Knjižnica je shramba in vir lepe knjige za vse ljudi enega kraja, okoliša, obrata. Tako je torej knjiga družabno koristna, je sama na sebi in svoji umetniški ideji socialna in v svoji koristi (idejni in duhovni) velika in neprecenljiva.

2. Knjiga je med najpomembnejšimi vzgojnimi in izobraževalnimi činitelji. Zato mora biti v rokah ljudi, ki to stran knjige znajo in morajo pravilno presoditi in pravilno in smotrno uporabljati. Ta instrument ljudske vzgoje in izobrazbe mora dobiti trdnost svojega obstoja in dela, mora biti organizacijsko med seboj povezan in povezan s šolo. Vse to nam nudi le skupnost v vsedržavni ustanovi.

3. Ob iniciativi posameznika ali društva je nevarnost, da bi postala knjižnica enega kraja le barometer večje ali manjše ljubezni posameznika do knjige, kar se pa zaradi njene socialne funkcije ne sme zgoditi (kakor tudi zaradi vseh drugih nalog lepe knjige in dobre knjižnice); njeno delo ne sme zaviseti od tega, marveč ji mora biti zajamčeno nemoteno redno in nepretrgano delo povesod, kjer je in kjer živi. Res je, da bi ta nevarnost ne bila podana za knjižnice v mestu, pač pa bi trpele naše vaške knjižnice na tem tako, kakor so bolehale prej, o čemer bi nam statistični material najbolj točno dokazal.

4. V naših knjižnicah mora biti vsemu narodu dostopna naša lepa in dobra knjiga, ki je njemu namenjena. Tej kategorični zahtevi bomo ustregli le v izvedbi gornjega predloga, kjer bo nujnost tega sledila iz same organizacije in notranjega življenja vseh naših knjižnic.

5. Taka organizacija naših knjižnic bi bila tudi zelo velikega pomena za vso našo knjižno produkcijo (za avtorje in za založništva, in to v slučaju, da bi ostalo stanje tudi v bodoče v glavnem nespremenjeno, a tembolj, ako bi postala založništva državna ustanova).

6. Naše knjižničarstvo je danes skoro v celoti uničeno in na tleh. Naših knjižnic skoro ni več. Gradili bomo tudi na tem polju iznova in to nam narekuje, da zgradimo naše knjižnice na novem in trdnem temelju za ta in za bodoče rodove.

7. Naš partizan je od prvih dni naše osvobodilne borbe dalje posvečal slovenski knjigi svojo ljubezen in doprinalaš zanjo tudi žrtve. Mi vsi smo dolžni, da to ljubezen prenesemo v ves narod in da skupno gojimo to lepo tradicijo.

8. Predlog je tudi v skladu s odlokom SNOS, ki predpisuje NOO značaj, območje in naloge, kjer je v 5. členu določeno, da NOO »pospešujejo težnje za socialnim, gospodarskim in kulturnim napredkom ter vodijo ljudsko dejavnost s smotrom neprestanega dviganja gmotne in duhovne ravni kraja, okraja in okrožja«. (Glej Uradni list št. 2.)

Zaradi pomanjkanja raznih poročil in drugega statističnega gradiva mi je nemogoče prednje utemeljitve podpreti tudi s potrebnimi podatki, ki jih bi po potrebi kasneje predložil.

III.

V naslednjem podajam osnutek za izgradnjo in ustanovitev ljudskih knjižnic na vsem slovenskem ozemlju.

1. Kje naj bi bila ljudska knjižnica?

Na vsaki šoli za ves šolski okoliš naj bi bila samo ena državna in edina knjižnica, ki naj bi bila del šole tistega okoliša, t. j. tistih KNOO, ki tvorijo šolski okoliš dotične šole. Nosila bi tudi ime po šoli, npr. Ljudska ali narodna knjižnica v Loškem potoku. Na šoli naj bi bil določen primeren in svrhi odgovarjajoč prostor in inventar. (Priporočati je, da Odsek za obnovo predvidi v svojih načrtih za gradnjo šolskih poslopij tak prostor in izdela načrte za enotni inventar v soglasju s komisijo, ki jo predvidevam v poglavju VII.)

2. Kdo naj nosi materialno skrb za knjižnico?

KNOO in drugi osvobodilni odbori bi morali skrbeti za knjižnico tako, kakor skrbijo in bodo skrbeli za šolo svojega okoliša v smislu tzd. določil in zakonov, ki do danes še niso uveljavljeni.

3. Kdo bo vodil knjižnice?

Ker so knjižnice državne, narodne ustanove priključene šoli, bi knjižnice vodilo učiteljstvo dotične šole, ki ima že po svoji službeni dolžnosti in nalogi potrebno temeljno izobrazbo za to delo. V večjih krajih bi bilo potrebnih več moči in obratno, kar bi izhajalo tudi iz same organizacije šole (eno- ali večrazredna šola). Vodja knjižnice bi bil uradno odgovoren za vse delo knjižnice v moralnem in materialnem pogledu. Njegova dolžnost bi bila, da vzgaja iz vrst mladine svoje pomočnike in bodoče knjižničarje.

To delo učiteljstva v narodnih knjižnicah bi bilo obsežno v predpisanem obveznem delu učiteljstva ter bi se to delo tudi ocenjevalo po strokovnih nadzorNIKih, kakor sledi iz poglavja IV.

4. Strokovna kvalifikacija in usposobljenost?

Čim bi bili podani pogoji, naj bi bili tečaji za knjižničarsko delo, v katerem bi se vsaj nekaj učiteljev posameznih okrožij vpeljalo v to delo, a v vse učiteljske tečaje in v bodoče tudi na učiteljišča in v vse slične šole (gospodinjske, gospodarske i. dr.) naj se uvede predmet o knjižnicah in knjižničarstvu v obsegu, ki ga bo določila komisija kakor pod III/1.

5. Prve knjižnice, nakupi in dodeljevanje knjig itd.?

Ponovim, da so skoro vse naše knjižnice uničene in od knjig ... vseh naših knjižnic, (javne, društvene, mladinske itd.) ki jih navaja Statistični pregled prosvet. oddelka banske uprave v Ljubljani za leto 1939/40, ni danes v knjižnicah niti 1/5! Tudi zaloga knjig pri naših založništvih (ogromne zaloge knjig Mohorjeve družbe v Celju, Cirilove tiskarne v Mariboru, Umetniške propagande in drugih manjših založništev so menda v celoti uničene po okupatorju) ne bodo mogle kriti in zadoščati za ustanovitev knjižnic povsod, kjer bi bilo to nujno in potrebno. (V zvezi s tem bo izdelal odsek za prosveto — oddelek za umetnost in ljudsko prosveto poseben predlog radi prvih in nujnih izdaj.) Dalje ne bodo tudi denarni

viri vsaj v začetku zadostni za kritje stroškov za nabavo potrebnih knjig. Zato predlagam, da bi se povsod tam, kjer je še kaj ostankov knjig kakršnekoli knjižnice (javne!), prenesle te knjige v šolo, ki izvrši popis teh knjig po enotnem sistemu, knjige se spravi in zakonspirira ter čaka nadaljnih navodil, kakor sledi iz poglavja VII/2 in 3. Te knjige bi bile prva osnova za knjižnico dotičnega kraja ali več krajev.

Te knjižnice in tudi vse ostale, ki bi bile kasneje ustanovljene na vseh šolah Slovenije, bi dobivale primerno število izvodov vseh knjig, ki bi izšle in ki bi bile za te odn. posamezne knjižnice primerne in bi odgovarjale potrebam teh knjižnic. Event. pasivnost posameznih krajev — okolišev bi nikakor ne smela vplivati na zadostno nabavo vseh primernih izdaj v zadostnem številu. Katere knjige in število izvodov bi uprave samih knjižnic predlagale okrožnim knjižnicam, ki bi izvrševale naročila in dodeljevanje novih in tudi vseh ostalih knjig, kakor sledi iz poglavja IV. naloge okrožnih knjižnic.

Iz tega sledi, da bi morala biti vsa založništva tesno povezana s to institucijo, kar bi bilo seveda v veliko korist naši knjigi v vsakem oziru.

O oskrbovanju vaških knjižnic s tujejezičnimi knjigami (srbohrvatske knjige, ruske knjige in dr.) naj bi odločale okrožne knjižnice na predloge teh knjižnic. Vsaj v prvih letih bi bilo nujno potrebno voditi strogo kontrolo nad vso tujo literaturo v vseh naših knjižnicah, radi nac. vzgojnih in političnih ozirrov.

Vsa ona dela, ki bi event. ne spadala v manjše, krajevne knjižnice, bi bile v okrožnih knjižnicah, odkoder bi jih člani krajevnih knjižnic dobivali preko svoje krajevne knjižnice.

Podrobnosti bi se izdelale kasneje v komisiji.

6. Notranja organizacija knjižnic in njih delo?

Vse narodne knjižnice bi imele enotno organizacijo (za mesta in deželo). Podeželske bi imele dva glavna oddelka in to:

a) **mladinski oddelak** za šolsko in pošolsko mladino

b) oddelak za odrasle, ki bi se delil po potrebi v pododdelke: leposlovje, gospodarstvo, domoznanstvo, zdravstvo, srbohrvatske in ruske knjige itd.

Vse ostalo (katalogi, kartoteke, označevanje in drugo potrebno) bo enotno uredila in predpisala komisija. Enako tudi višino izposojevalnine, ki naj ne bo različna za kraje, ampak enotna povsod, kakor sledi iz naslednjega poglavja.

Podeželske knjižnice bi naj bile odprte vsaj enkrat v tednu zvečer in vsako nedeljo dopoldne. V mestu bi se to uredilo po potrebi in razmerah.

K točki a tega poglavja glej še poglavje V/1.

7. Gmotna plat, denarni viri, volila in dr.?

V vseh knjižnicah bi se knjige izposojevale le proti odškodnini — izposojevalnini. Izjemna bi bila le mladinska knjižnica, kolikor bi se knjige oddajale mladini v zvezi s poukom, kakor je bilo to tudi doslej, o čemer govori še poglavje V/1. Izposojevalnina in odškodnina za izgubljene ali pokvarjene knjige je nujna iz sledečih razlogov:

a) čitatelj bo dolžan paziti na knjigo

b) čitatelj bo tako knjigo kot predmet moral tudi ceniti

c) čitatelj in vsa javnost bo s tem pripomogla k večjemu razmahu svoje knjižnice in s tem tudi k manjši obremenitvi svojega krajevnega proračuna.

č) zagrešeno bi bilo, da bi se oddajale knjige brezplačno, ko bi morala skupnost knjižnico vzdrževati. Kdor se knjižnice poslužuje, kdor s tem množi svoje znanje, naj zato tudi žrtvuje nekaj. V bodočnosti bo vsakemu našemu človeku moral biti zagotovljen primeren zaslužek za vse njegove potrebe in od tega naj čitatelj žrtvuje tudi nekaj za knjige v obliki izposojevalnine.

Ostale potrebe denarnega značaja bodo morale biti obsežne v proračunu enako in slično šolam, kar bo sledilo še iz naslednje točke.

Volila v denarju in knjigah bi knjižnice obdržale za sebe (npr. izkupički raznih prireditvev) in bi s tem spolnjevale svojo zalogo, bi tekmovala z ostalimi knjižnicami. Knjige, ki pa bi ne imele prave vrednosti in pomena za to knjižnico, naj bi se odstopile svoji okrožni knjižnici ali pa centralni knjižnici (raritete!).

8. Sodelovanje in udeležba KNOO pri knjižnicah?

Slično Rod. svetom bi tudi knjižnica imela svoj sosvet, v katerem bi bil vodja knjižnice, zastopniki KNOO, SPZZ in ZMS. Njihovo delo in dolžnost bi bila, da vsakega pol leta enkrat pregledajo materialno poslovanje knjižnice, stanje iste in se brigajo za oskrbovanje knjižnice z vsem potrebnim za nemoteno redno poslovanje (prostor, kurjava, luč, oprema, čas izposojevanja) in stavijo predloge za nabavo knjig, razširjenje oddelkov in pododdelkov in sodelujejo pri raznih prireditvah knjižnice.

Natančnejše naloge, dolžnosti in pravice bi se določile kasneje po zaslišanju pristojnih činiteljev in strokovnjakov.

9. Knjižnice v obratih?

Večji obrati (tovarne in slična podjetja) s primernim številom ljudi bi lahko imeli svoje knjižnice, ki pa bi morale biti vključene v celotno organizacijo ljudskih knjižnic v organizacijskem in upravnem oziru. Te knjižnice bi morale voditi le kvalificirane moči, ki bi za to svoje delo bile odgovorne svojim nadzornim organom.

Podrobnosti o ustanovitvi takih knjižnic naj bi se izdelale po potrebi kasneje.

10. Knjižnice v mestih?

Kjer že obstojajo javne knjižnice (Šentjacobska, Delavske zbornice itd.), naj bi do njih likvidacije delovale pod nadzorstvom, ki upravlja ostale javne knjižnice, a čimprej naj bi se izvršila njih likvidacija. V ostalem naj bi se tudi v mestih ustanovile knjižnice po istem vzorcu kakor na deželi in sicer za posamezne okraje ali za več okrajev skupaj (po šolskih okoliših ločeno ali skupno). Organizacija teh knjižnic bi bila seveda širša in naj bi odgovarjala potrebam svojega okoliša. Kjer so naše slovenske knjižnice uničene (Maribor, Celje, Celovec itd. dalje Trst, Gorica . . .), naj bi se knjižnice takoj ustanovile in naj bi ne bilo dovoljeno ustanavljati zasebnih knjižnic.

11. Posebne naloge ljudskih knjižnic?

Vse te ljudske ali narodne knjižnice bi naj prirejale v zvezi s svojim delom primerna in potrebna predavanja in tudi razstave, kolikor bi tega ne izvršile okrožne knjižnice. (N. pr. razstava del domačega pisatelja, razstava ob jubilejih raznih pisateljev, ob primernih dogodkih itd. itd.).

IV.

Vse ljudske ali narodne knjižnice enega okrožja bi bile povezane s svojo okrožno knjižnico, ki bi na sedežu okrožja (ta bo gotovo v največjem kraju območja okrožja) opravljala istočasno tudi naloge ljudske knjižnice za tisti kraj (mesto, trg itd.).

To knjižnico naj bi vodila po možnosti kvalificirana oseba, kateri bi bile dodeljene v pomoč sposobne osebe iz vrst učiteljstva tistega kraja (osnovne in vse ostale šole), ki bi imelo potrebno kvalifikacijo in še pomožno osebje.

Ta knjižnica bi vodila v nadzornem in tudi v vseh ostalih pogledih vse knjižnice svojega okrožja in vodja te knjižnice bi tudi vršil nadzor nad temi knjižnicami, zbiral od njih potrebna poročila, dajal navodila in smernice za delo, oskrboval in vodil pregled nad vsemi deli, ki bi izšla in se pojavila na knjižnem trgu, in v smislu predlogov sveta vsake ljudske knjižnice in na temelju finančnih kritij sporazumno dodeljeval potrebno število knjig posameznim knjižnicam. Cim bi se ugotovil ključ za to razdelitev, bi bil ta posel zelo enostaven.

Ta knjižnica bi skrbela za predavanja v zvezi s svojim delom in v zvezi s knjigo sploh. Dalje bi tudi prirejala v svojem sedežu in tudi na celem svojem območju primerne razstave knjig, kakor je to predvideno tudi v poglavju III/11.

Naloga te knjižnice bi bila tudi ta, da prvenstveno zbira vso ono literaturo, ki je za to okrožje važna v leposlovnem, znanstvenem, ekonomskem, zgodovinskem oziru itd.) N. pr. tiske iz tiskarn svojega območja, vse izdaje pisateljev iz svojega območja, vsa zgodovinska dela svojega ozemlja itd. itd.).

Te knjižnice bi morale biti založene z vso znanstveno literaturo in bi jo po potrebi oddajale interesantom iz svojega območja preko krajevnih knjižnic. (Glej poglavje III/5.)

Okrožne knjižnice bi se razvile sčasoma v študijske knjižnice, kjer takih knjižnic še ni. (Maribor je, Celje ni, itd.)

Ker bodo okrožja verjetno velika, bi se morda uredila še vmesna stopnja okrajnih knjižnic (posebno v krajih, kjer bodo višje organizirane šole, srednje šole itd.), ako bi se za to pokazala potreba. O tem naj bi razpravljala predvidena komisija, a čas bo sam pokazal, ali bi bilo to potrebno. (N. pr. če bo cela Dolenjska eno okrožje, bi bila v Novem mestu okrožna knjižnica, v Kočevju, Črnomlju ... pa vmesna okrajna večja knjižnica.)

Pri vseh študijskih knjižnicah bi bile tudi čitalnice, kar seveda izhaja samo iz sebe.

Okrožne knjižnice bi vzdrževali okrožni odbori na isti način, kakor bi bilo to določeno za krajevne knjižnice. Prosvetni odbor okrožja bi skupno z vodjo okrožne knjižnice in event. z nekaterimi člani te knjižnice upravljal knjižnico v smislu in slično (pogl. III/8).

Poleg te okrožne knjižnice bi seveda lahko obstajale v tem kraju ali kje drugje v okrožju še posebne čiste strokovne knjižnice združenj, ustanov in šol, kar je razvidno tudi iz poglavja V/2 in 3.

Vse okrožne knjižnice bi bile povezane s centralno knjižnico v Ljubljani (Univerzitetno), ki naj bi imela v to svrho posebno moč in oddelek.

Knjižnice, ki jih je doslej vzdrževala oblast ali pa zasebne ustanove.

S tako organizacijo vseh naših javnih knjižnic bi v bodoče odpadle sledeče

V.

1. Mladinska šolska knjižnica:

Vsaka naša osnovna in vse druge šole so imele svoje mladinske knjižnice. L. 1939/40 je štelo število teh knjig ... izvodov. Vse te knjižnice so verjetno le z malimi izjemami uničene. Zaradi velikega nerazumevanja odločujočih činiteljev kakor tudi zaradi pomanjkanja kreditov so bile ponekod te knjige v zelo slabem stanju, zastarele itd., da bi se iz raznih razlogov sploh ne smele več oddajati mladini. (Zdravstveni, estetski itd.) Te knjižnice so dosegale svoj namen le tam, kjer se je učitelj tej nalogi z ljubeznijo posvetil, ker prosvetna oblast ni dala v tem pogledu nikakih specialnih navodil in seveda tudi ni zahtevala ničesar. Ako smo imeli prej posebne nadzornike za šolske vrtove, bomo sedaj tudi mladinski knjižnici morali posvetiti potrebno pozornost, ki bo, sklepam, ravno v tem organizacijskem sestavu bolj dosegala svoj namen.

Isto velja v večji ali manjši meri tudi za knjižnice srednjih in njim sorodnih šol, ki so bile po veliki večini zastarele, ker ni bilo kritja za nabavo knjig. Iz izkušnje vem, da se je mladina v veliki meri posluževala javnih knjižnic, kar je spet razlog več, da uredimo vprašanje knjižnic enotno in jih izročimo v roke odgovornim in usposobljenim ljudem.

Mladinskim oddelkom naših knjižnic bi morali posebno v mestih posvečati veliko pozornost. Po potrebi bi se v posamezne razrede lahko oddajale cele zbirke. V smislu sodobnih učnih načel in potreb za delo v razredu si pa tudi posamezni

razredi lahko osnujejo svoje razredne knjižnice, kar pa bi bila zadeva dotičnega učitelja samega.

Vsa ostala vprašanja, ki so v zvezi s temi oddelki knjižnic, bi se uredila kasneje.

2. Učiteljske knjižnice: na vseh šolah so bile doslej tudi posebne učiteljske knjižnice. Po veliki večini so tudi te trpele na pomanjkanju kreditov in so bile torej zastarele. V kolikor so še ohranjene, so po veliki večini brez sodobne strokovne in druge literature. V teh knjižnicah pa je bilo mnogo leposlovja, ki sicer sem ne spada in je mnogokje ležalo mrtvo.

V bodoče naj bi imele te knjižnice le **strokovno** literaturo in naj bi ne naročale ono, kar bo na razpolago v krajevni knjižnici.

S tem, da odpadeta ti dve knjižnici, bodo prihranjeni izdatki iz splošnih virov, ki so se doslej v ta namen izdajali in so ustvarjali ponekod in menda v največ slučajih le mrtve kapitale.

3. Razne druge knjižnice: v raznih okrajih so bile npr. okrajne učiteljske knjižnice, ki pa zadnjo dobo niso dobivale več kreditov in so po večini zaspale. Dalje so bile morda še druge razne knjižnice zdrževane z javnimi sredstvi in ki so bile tudi le omare s knjigami brez stika z javnostjo in torej brez vrednosti. Za te knjižnice velja isto, kar za prvi dve in bi se naj uredile le kot strogo **strokovne knjižnice** za dotično okrožje, ako bi ne bila že kje za večji okoliš taka strokovna knjižnica (npr. knjižnica Pedagoške centrale v Mariboru).

Iz vseh teh knjižnic naj bi se zbrale knjige v novo okrožno knjižnico. Z njih likvidacijo bi odpadlo že navedeno drobljenje kreditov in sil in bi bilo delo enotno in koncentrirano. Knjige bi ne ležale več mrtve in prepuščene brezplodnemu koncu z razvlačenjem knjig teh in takih knjižnic, kar je važno sedaj za nas tembolj, ker je bilo toliko naših knjig uničenih.

VI.

Za izobrazbo kvalificiranih moči naj se čimprej ustanovijo in priredijo tečaji za učiteljstvo vseh vrst šol. Na tečajih za učitelje in v bodoče na vseh učiteljskih šolah kakor tudi na vseh strokovnih šolah, ki vzgajajo bodoče učitelje za to ali ono stroko (gospodarske, gospodinjске itd.) naj bi bil v zadnjem letniku obvezen predmet o knjižničarstvu s praktičnimi vajami in ekskurzijami. Tudi na vseh ostalih šolah naj bi se tej panogi posvetila primerna pozornost.

VII.

Čimprej naj bi se ustanovila komisija — odbor strokovnjakov in drugih oseb, ki se pečajo s tem vprašanjem, da sestavi na temelju tega ali sličnega predloga organizacijske osnove za te knjižnice. Do tedaj, kakor tudi za čas osvoboditve naše zemlje in za prvo dobo po osvoboditvi naj bi bili izvršeni sledeči nujni ukrepi.

1. Vsem javnim in vojaškim oblastem naj se izda nujen in strog poziv za čuvanje in očuvanje vseh in vsake knjige na našem ozemlju. V vojaških edinicah naj bi posebno politikomisarji posvečali temu vprašanju potrebno pozornost. Na okrožnih in okrajnih odborih pa je to naloga prosvetnih odsekov.

2. Vse knjige raznih knjižnic na vsem osvobojenem ozemlju naj se takoj sedaj ali ob osvoboditvi zberejo in oddajo šoli dotičnega kraja, v mestih pa mestnim ali sličnim knjižnicam, ki morajo takoj izdelati popis teh knjig in prevzeti knjige v svoje varstvo in odgovornost. S tem bomo preprečili vsako samovoljno raznašanje knjig in tudi njih uničevanje. To naj bi veljalo za vse knjižnice, ki so obstojale in ne delujejo, kakor tudi za vse knjige iz zaplenjene imovine.

3. Dokler se ne ustanovi v pogl. VII. predlagana komisija in se ne osnuje pri primerni ustanovi organizacijski odsek za te knjižnice v smislu tega predloga,

naj ima vse te knjige pod t. 2. v svojem varstvu Znanstveni inštitut pri predsedstvu SNOS, ki imenuje za posamezna okrožja svoje zaupnike in preko njih urejuje tudi to vprašanje knjig in zbira sezname vseh teh knjig.

4. Nujno je potrebno, da se določijo osebe s primerno kvalifikacijo in znanjem ter pravilnim odnosom do tega vprašanja, ki bodo pooblašcene takoj z osvoboditvijo prevzeti knjižnice v vseh naših mestih (Maribor, Celje, Trst (!!!), Gorica, Celovec itd.), kakor tudi knjižnice raznih društev, ki so bile razpuščene in ki bi ne mogle ali smeje obnoviti svojega dela (Prosvetna zveza, Zveza kult. društev, Sokolska društva in dr.), v kolikor bi ne bilo to rešeno že z imenovanjem komisarjev za ta društva in njih imovino, vendar bi tudi v tem slučaju poskrbeli, da rešimo knjižnice takoj v smislu gornje točke (2).

5. Ti okrožni pooblašcenci bi imeli dolžnost in pooblastilo, da imenujejo potrebne pooblašcene za knjižnice na svojem območju in izvršijo vse potrebno v smislu točke 2. tega poglavja.

6. Ustaviti vsako delovanje vseh knjižnic na vsem osvobojenem ozemlju Slovenije in v vsej Sloveniji sploh vse do tedaj, da bodo razmere toliko urejene, ko ne bo nevarnosti, da bi šle izposojene knjige v zgubo in dokler ne bo vprašanje naših knjižnic tudi v glavnem rešeno.

Kakor že omenjeno nekje sem sestavil prednji predlog brez vsake priročne literature o tem vprašanju in naj velja le kot osnutek za morebitno razpravljanje o tem vprašanju.

Dne 23. sept. 1944.

Bogomil Gerlanc, l. r.

Pripis: Čitalnice naj bi bile ločene od knjižnic, o čemer bo podpisani predložil poseben osnutek.

ZAPISNIK

o posvetu, ki ga je sklical Odsek za prosveto na Oddelku za umetnost in ljudsko prosveto dne 28. oktobra 1944., kjer se je razpravljalo o organizaciji javnih ljudskih knjižnic. Posveta so se udeležili:

- tov. Jože Zemljak, načelnik Odseka,
 - tov. dr. Franjo Zwitter, direktor Znanstvenega inštituta,
 - tov. Jože Udovič, tajnik ZJ,
 - tov. Mile Klopčič, vodja Oddelka,
 - tov. Bogomil Gerlanc, namestnik v. odd.,
 - tov. Viktor Smolej, vodja Oddelka za srednje šole,
 - tov. Winkler Venceslav, vodja Oddelka za osnovne šole,
 - tov. Cene Kranjc, bibliotekar, član Agit. Prop. Komisije,
 - tov. dr. France Škerlj, profesor član Agit. Prop. Komisije,
 - tov. Srečko Pečar, član Oddelka za ljudsko prosveto.
- Posvet je vodil tov. Jože Zemljak, zapisnikar tov. Srečko Pečar.

Za osnovo razprave na tem posvetu je bil predlog, katerega je predložil tov. Bogomil Gerlanc, ki je temu zapisniku priložen.

Na predlog tov. dr. Fr. Zwittra je bila najprej razprava o poglavju VII. Od-stavek 1. in 2. glede nujnih ukrepov za očuvanje knjižnic, arhivov itd. Sprejet je bil predlog Odloka, katerega bosta odsek in ZJ predložila predsedstvu SNOS s potrebno utemeljitvijo. Predlog naj pride čimprej v razpravo in odobritev. Čim bo Odlok razglašen, bodo izdana potrebna navodila za njegovo izvedbo. Istočasno bo predložen sličen predlog tudi Glavnemu štabu, ki naj uredi to vprašanje v vojski in se bo istočasno priporočilo, da bi prevzel vršenje tega posebnega organa pri

Glavnem štabu. V zvezi z Odlokom bo potrebno izvesti kampanjo v javnosti, časopisju in na vseh prireditvah.

Prepis Odloka je priložen zapisniku.

S tem se je prešlo na razpravo o predlogu, ki je bil razdeljen med vse navzoče. V razpravo so posegli vsi in zaključek iste je bil sledeči:

Javne ljudske knjižnice naj ne bodo državna ustanova, ampak naj se v njih kakor v vsem ostalem javno prosvetnem delu naroda izraža njegova pobuda in naj bodo barometer prosvetnega dela dotičnega kraja. Javno knjižnico naj osnuje vsaka volilna edinica. Razvoj in zrelost sodobnega slovenskega človeka nam daje vero, da bo znal on sam odstranjevati one hibe in napake, ki so se v preteklosti na tem polju javnega prosvetnega dela godile in ki so s tem škodovala razvoju naših javnih knjižnic. Predlog je to deloma dopuščal v zvezi z ustanavljanjem knjižnic v mestih in obratih ter s prihodom knjižnic v roke sposobnih ljudi naroda, ko bi bili za to vzgojeni. Knjižnice naj bodo torej temelj bodočih prosvetnih društev in naj se k ustanavljanju istih čimprej pristopi.

Pri vodstvu knjižnic bo brez dvoma pripadlo učiteljstvu vseh vrst šol, a posebno učiteljstvu osnovnih šol glavno delo, vendar je sodelovanje najširših plasti naroda pri tem nujno in s tem bomo tudi vzgojili in vzgajali kadre sposobnih knjižničarjev, kar predvideva tudi predlog v poglavju III/3.

Po tej načelni razpravi o predlogu se je prešlo k posameznostim predloga pri čemur se ugotovi:

a) V organizaciji prosvetnih društev bo moral biti poseben odsek za knjižnice, ki bo izvedel in vodil njih delo, kakor sledi tudi iz predloga.

b) Vzgoji sposobnih kadrov za to delo bomo morali posvetiti vso pažnjo in pouk bo moral segati tudi v osnovno šolo. Tov. Cene Kranjc naj bi izdelal o tem načrt, kakor ga predvideva predlog v poglavju III/4.

c) Javne knjižnice bodo morale imeti vso podporo naših oblasti, od najnižje do najvišje edinice. Vse organizacije Osvobodilne fronte (KPS, ZSM, SKOJ, SPZZ, OF itd.) bodo dolžne po svojih močeh in po svoji liniji vplivati in pomagati pri njih ustanavljanju, delu in razvoju.

č) K točki 5. poglavja III. predloga bodo v smislu prvega sklepa tega posveta sledila navodila za prehodno dobo, ko bodo knjižnice verjetno ne zavzele še onega razmaha v svojem delu in poslovanju. Nadzoru nad vso tuje jezično literaturo v naših knjižnicah bo potrebno posvetiti največjo pozornost, kar bo veljalo še posebej za naše obmejne kraje.

d) Ostale točke poglavja III. so točne. Poudarja se, da bodo morale imeti javne knjižnice tudi mladinske oddelke, čeprav bodo imele tudi šole svoje mladinske knjižnice. Tem oddelkom bomo morali posvečati posebno pažnjo, kar bo naloga okrožnih prosvetnih zvez, odn. nadzornih organov (bibliografije mladinskih del itd.)

e) K točki 10. poglavje III. soglaša anketa v tem, da se ne bo smelo dovoliti ustanavljanje javnih knjižnic, ki bi bile trgovskega značaja.

Poglavje IV. se v celoti odobri v smislu načelnega sklepa tega sestanka. Na sedežu vsakega okrožja naj se ustanovijo študijske knjižnice, kjer še niso, ki bodo imele svoje posebne naloge. Seveda bodo poleg teh tudi javne knjižnice v vsakem okrožju, odn. okrožnem mestu. S tem v zvezi pride v razpravo vprašanje dolžnostnih izvodov, organizacij teh knjižnic ter njih povezanost s centralno knjižnico v Ljubljani. Tov. C. Kranjcu je poverjena naloga, da izdela o tem ošutek s sodelovanju tovarišev, ki poznajo to vprašanje.

Ugotovitve predloga v poglavju V. so točne in bo pri bodoči organizaciji naših knjižnic potrebno vse to upoštevati.

V vseh večjih krajih, posebno v mestih in industrijskih krajih naj bi se ustanovile javne mladinske knjižnice s čitalnico poleg bogato založenih mladinske

skih knjižnic v šolah. Za mladino srednjih šol bi take knjižnice ne bile potrebne in nujne, ker bodo to opravljale javne in študijske knjižnice, a vse srednje šole bodo morale imeti za dijaštvo in pouk svoje dobro založene knjižnice, ki so za uspešno delo v šoli nujno potrebne.

Vzgoji sposobnih knjižničarjev naj se čimprej posveti vsa pozornost in naj se v to svrhu izdelajo potrebni predlogi in osnutki v smislu poglavja VI. predloga in sklepov tega posveta, kakor so razvidni iz zapisnika.

K poglavju VII. točka 1. in 2. je bil sprejet že v začetku posveta predlog Odloka. Čim bo Odlok sprejet, bo potrebno zainteresirati za to vprašanje tudi Glavni štab, ki naj bi poveril izvedbo tega posebnemu zastopniku, kateri bi sodeloval v teh vprašanih skupno z Odsekom, kar bo posebno važno ob osvobajanju vseh predelov naše domovine do prevzema oblasti po naših organih.

Čim bo predloženi Odlok zadobil z objavo zakonito moč bodo izdani potrebni ukrepi skupno z ZJ v smislu točke 3. tega poglavja. Člani ZJ in Odseka bodo izdelali glede tega končnoveljavne predloge.

Enako bo potrebno izdelati predloge za prevzem vseh knjižnic v smislu točke 4. tega poglavja. V ta namen bo potrebno zbrati še podatke o vseh knjižnicah v območju bodoče Združene Slovenije. Ti pooblaščenca za prevzemanje knjižnic naj bi imeli široka pooblastila in tudi pomočnike za območje svojega okrožja.

S tem je bil predlog izčrпно obdelan. Predlagatelju se naroči, da predlog o organizaciji prosvetnih društev, katerega je predložil Odseku v smislu sklepa današnjega posveta izpopolni.

Ob razpravi o organizaciji knjižnic so se pojavila še razna vprašanja, ki so s tem v zvezi in o katerih se je na sestanku razpravljalo. Tako med drugim tudi vprašanje restitucije naših knjižnic iz različnih knjižnic na tujem ozemlju. V to svrhu bi bil potreben pregled posameznih del. Nadalje bi bilo nujno, da bi reševali to vprašanje skupno z Glavnim štabom, odnosno njegovim poverjenikom za ta vprašanja v smislu sklepov tega posveta.

Misliti bo treba tudi na potovalne knjižnice, v kolikor bo potreba za njih ustanavljanje.

Vprašanju članstva šolske mladine v javnih knjižnicah bomo morali posvetiti pozornost, ker to vprašanje prej ni bilo rešeno.

Na pedagoških tečajih Odseka bodi posvečenih nekaj ur vprašanju naših knjižnic, njih čuvanju in ohranitvi ter delu v knjižnicah.

Odseku odnosno Oddelku za ljudsko prosveto naj bi bil dodeljen referent za knjižnice.

Ena prvih in glavnih nalog pri delu v naših javnih knjižnicah bo izdaja potrebnih bibliografij, ki jih bodo prejemale vse knjižnice in ki bi delo teh knjižnic podpirale in tudi pravilno usmerjale pri nakupih itd.

Posvet je izvenel v tem, da moramo skrbeti za ustanavljanje in ustvarjanje čim več knjižnic med našim narodom in da moramo že sedaj najti temelje, da bodo knjižnice enotno in pravilno organizirane, kar bo omogočilo točen pregled njih dela, s čimer bo mogla prosvetna organizacija kakor tudi prosvetna oblast imeti ob vsaki priliki jasno sliko o napredovanju in uspehih, ki jih morajo ravno javne knjižnice na polju ljudsko prosvetnega dela nuditi.

Dne 28. oktobra 1944.

Zapisnikar:
Srečko Pečar l. r.

PETINDVAJSET LET ZVESTEGA IN USTVARJALNEGA DELA
ZA UPORABNIKE TEHNIŠKE LITERATURE

Mara Šlajpah

prof. v. š., bibliotekarska svetovalka,
ravnateljica Centralne tehniške knjižnice, Ljubljana

UDK 027.7:62 (497.12 Lj) CTK

SLAJPAH Mara: Petindvajset let zvestega in ustvarjalnega dela za uporabnike tehniške literature. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1—2, str. 13—18.

Članek je posvečen petindvajsetletnici Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani, Obravnava nastanek in razvoj knjižnice, njen veliki delež pri oblikovanju slovenskih tehniških kadrov in pomoč slovenskemu gospodarstvu. Poudarjene so njene mnoge mednarodne povezave.

UDC 027.7:62 (497.12 Lj) CTK

SLAJPAH Mara: 25 years of faithful and creative work for the users of technical literature. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1—2, p. 13—18.

The article is dedicated to the 25th anniversary of the Central Technical Library in Ljubljana. It deals with the foundation and development of the library, its great part in the formation of Slovenian technical staff and its help to the economy of Slovenia.

Knjižnice ponavadi proslavljajo svoje življenjske delovne jubileje, potem ko so delovale dolgo vrsto let, celo stoletja. Glede na to je na prvi pogled nenavadno, da opozarja kolektiv Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani (CTK) knjižničarsko in drugo slovensko javnost le na četrto stoletja delovanja in obstoja svoje biblioteke. Vendar obstoje za to tehtni razlogi, saj spada CTK po svojem profilu med najmlajše in hkrati najsodobnejše knjižnice in je zaradi tega izrazito delovno proslavljanje petindvajsetletnega jubileja upravičeno. Povrh vsega je CTK prisiljena, da uporabi vsako priložnost, da slovensko javnost seznanja s perečimi nerešenimi problemi, ki prav sedaj ponovno ogrožajo njen nadaljnji obstoj in poslovanje v korist uporabnikov tehniške literature v najširšem smislu.

CTK spada med srednje univerzitetne tehniške knjižnice, ki hkrati služijo univerzi in gospodarstvu in imajo na vsem, knjižni-

čarsko razvitem svetu svoje trdno, priznano mesto ter v IATUL (International Association of Technical University Libraries) pri IFLA svojo mednarodno komisijo. IATUL obravnava razna vprašanja tehniških univerzitetnih knjižnic, kot so informacijska služba, uvajanje uporabnikov v uporabo knjižnice in znanstvene literature, uporaba računalnika ipd. ter pogloblja teorijo in uvaja nove delovne postopke na področju univerzitetnih tehniških knjižnic.

Uporabniki s področja tehnike in prirodoslovnih ved so zelo zahtevni do bibliotečnih univerzitetnih centrov, tako da morajo le-ti nujno izvrševati tudi druge funkcije, ki jih klasične biblioteke ne razvijajo. Osrednje univerzitetne tehniške knjižnice so nujno hkrati tudi informacijski centri, ki razvijajo INDOK službo in ki s pomočjo najsodobnejših delovnih postopkov, s pomočjo mehanizacije in avtomatizacije nudijo čimbolj ažurne informacije o svoji literaturi ter zato razvijajo močno publicistično dejavnost o svojem knjižničnem gradivu, dajejo tekoče in retrospektivne informacije o literaturi na določen predmet in SDI informacije o literaturi glede na profile uporabnikov. V Evropi so posebno znane univerzitetne tehniške knjižnice takšnega sodobnega profila, kot npr.: Universitätsbibliothek der Technischen Universität Hannover und Technische Informationsbibliothek Hannover; Tekniska Högskolans Bibliotek, Stockholm; Eidgenössische technische Hochschule, Zentralbibliothek, Zürich; Gosudarstvennaja publičnaja naučno-tehničeskaja biblioteka SSSR, Moskva. Ustanovitelji CTK so se že l. 1949 ob njeni ustanovitvi zavedali dolžnosti, ki jih prinaša čast, stopiti v vrste tako odličnih knjižnic, ob njeni petindvajsetletnici pa so lahko ponosni, da je CTK kljub skrajno revnim delovnim pogojem povezana s temi knjižnicami, da je znana knjižnica v svetu univerzitetnih tehniških knjižnic.

CTK je od svojih začetkov v l. 1949 postavila uporabnike tehniške literature v sredo svojega zanimanja in zaradi tako sodobno pojmovane svoje funkcije je bil le še korak do razvijanja informacijske službe in do cele vrste delovnih postopkov, zaradi katerih se je takoj v začetku svojega delovanja začela razlikovati od drugih univerzitetnih knjižnic, v svojem delu preveč ohranjajočih klasične metode dela. Zanimivo je, da so takšno stališče postavili možje, ki niso dobro poznali sodobne literature o tehniških univerzitetnih knjižnicah, ampak jih je do njega privedlo teoretično in praktično delo v tehniki; zato so dobro vedeli, da je delo na tehniškem področju življenjsko povezano z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji na področju prirodoslovnih in tehniških znanosti in z najnovejšimi postopki na teh področjih. Nezanje in nepoučenost se v tehniki preveč drago plačata! Bila je prava sreča, da so ob ustanovitvi

CTK in v prvih letih njenega delovanja sodelovali predvsem uporabniki tehniške literature. Možje, kot so bili univ. prof. Alojzij Hrovat, dipl. ing., ob ustanovitvi CTK rektor tedanje Tehniške visoke šole v Ljubljani, Kajetan Kavčič, dipl. ing., ravnatelj CTK od l. 1953—1960, posebno pa še univ. prof. dr. Miloš Marinček, dipl. ing., in še mnogi drugi univerzitetni učitelji na ljubljanskih tehniških fakultetah, so se dobro zavedali pomembnosti CTK za vse slovenske tehniške izobražence, posebno pomembnost pa je pripisal ustanovitvi in razvoju CTK Boris Kidrič. CTK je imela tudi izredno srečo, da so ob oblikovanju temeljne knjižne zaloge sodelovali izredni poznavalci tehniške literature, kot sta bila poleg ravnatelja Kajetana Kavčiča prvi honorarni upravnik Štefan Tausig in prvi redni upravnik ing. Milan Mole.

Že od vsega začetka je bila knjižnica povezana z univerzo v Ljubljani in s slovenskim gospodarstvom. Njena ustanoviteljica je bila Tehniška visoka šola v Ljubljani, od l. 1961 pa Univerza v Ljubljani, ko je CTK postala samostojni zavod v okviru univerze. Del temeljne knjižne zaloge pa že sestavljajo darovi planske komisije, ministrstva za industrijo in rudarstvo in Društva inženirjev in tehnikov Slovenije. Odlični bibliotekarski kader CTK je poskrbel, da je bila knjižnica v enaki meri povezana s knjižničarskim strokovnim društvom in Zvezo društev bibliotekarjev Jugoslavije, od ustanovitve Društva dokumentalistov in informatorjev Slovenije tudi s tem društvom, in da se je vključevala v vse napore za zgraditev učinkovite in funkcionalne knjižnične mreže v SR Sloveniji. Tako je CTK l. 1963 v smislu zakona o knjižnicah uradno prevzela od Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani del republiške matične službe za tehniške knjižnice v Sloveniji, del teh nalog pa je že preje opravljala, tako da je mogla zaradi tesne povezanosti s tehniškimi fakultetnimi in gospodarskimi organizacijami v SR Sloveniji postati učinkovita republiška matična knjižnica za tehniško področje. L. 1972 ji je bilo v konceptiji razvoja knjižničarstva v SR Sloveniji, ki jo je sprejel Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije, dodeljeno v okviru organizacije univerzitetnih knjižnic pomembno mesto kot univerzitetnemu bibliotečnemu informacijskemu centru za tehniške vede, ki se naj z bibliotečnima in informacijskima centroma za družbene vede pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani (NUK) in za medicinske vede pri Centralni medicinski knjižnici v Ljubljani (CMK) enakopravno med seboj povezujejo za čimbolj učinkovito poslovanje. V prvi polovici januarja 1974 se je CTK registrirala pri Okrožnem gospodarskem sodišču kot OZD — Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani, še pred tem pa je izvolila delegate v svet knjižnice in spre-

jela novi statut. S tem je bilo odprto novo obdobje samoupravljal-
skih odnosov v CTK, ki je zaradi dolgotrajne tradicije družbenega
upravljanja in samoupravljanja v knjižnici logično nadaljevanje
družbenega razvoja.

Kaj pa sodi o nalogah CTK odlični strokovnjak Unesco, ki se je
l. 1972 na predlog zveznega izvršnega sveta mudil v SFRJ, da bi
pomagal z nasveti pri oblikovanju mreže znanstvenih in tehniških
informacij v SFRJ, dr. B. V. Tell, znani avtor računalniškega siste-
ma ABACUS za dajanje SDI informacij s pomočjo računalnika?
Dr. B. V. Tell pravi v svojem poročilu, da ima »knjižnica, ki deluje
v izredno ubogih pogojih, štiri naloge: 1. služiti univerzi, 2. biti
osrednja knjižnica za vse tehniške knjižnice v Sloveniji, 3. služiti
kot razvojni center za nove tehniške postopke v teh knjižnicah in
4. biti center za znanstvene in tehniške informacije za vse kategorije
uporabnikov. 50 odst. uporabnikov odpade na industrijo, industrija
pa je glede informacij zelo zahtevna in zato bo avtomatizirana služ-
ba dobrodošla.« V poročilu o stanju informacijske službe v SR Slo-
veniji dr. B. V. Tell takoj v začetku omenja poizkuse CTK, da se
razvije v center za znanstvene in tehniške informacije za vse ka-
tegorije uporabnikov in njeno tesno sodelovanje z Iskro — Zavodom
za avtomatizacijo za uvajanje novih sodobnih postopkov.

Kolektiv CTK se je v petindvajsetih letih svojega delovanja
dokopal do spoznanja, da se informacijski in bibliotečni center za
področje tehnike in prirodoslovnih ved ne more pri iskanju literature
in informacij o njej omejevati le na vire v SR Sloveniji, temveč
da se mora povezovati z bibliotečnimi in informacijskimi centri v
SFR Jugoslaviji in v tujini. Danes je CTK kljub svoji mladosti
povezana s pomembnimi informacijskimi in bibliotečnimi centri v
Veliki Britaniji, ZSSR, Zvezni republiki Nemčiji, Franciji, Japon-
ski, Združenih državah ameriških, v l. 1974 pa je že navezala nove
stike s Švico. CTK pa more ugoditi tudi zahtevam po literaturi in
po informacijah o njej tudi iz drugih držav v Evropi, iz katerih
uporabniki CTK redkeje žele prejemati literaturo in informacije.

CTK je v SR Sloveniji po najbrž tudi v SFRJ biblioteka, ki je
včlanjena v mnoge mednarodne bibliotečne in INDOK organizacije.
Le-te pa so zanjo dragocene zaradi publikacij, ki jih izdajajo in je
z njihovo pomočjo knjižnica obveščena o napredku in novostih na
področju tehniških univerzitetnih in specialnih knjižnic, o novi lite-
raturi za področji specialnega bibliotekarstva in informatike, za-
radi lažjega navezovanja stikov s strokovnjaki na omenjenih pod-
ročjih, zaradi posredovanja novih idej in teorij v bibliotekarstvu
in informatiki in zaradi odpiranja novih virov za uporabnike CTK.
Zaradi teh in osebnih stikov s strokovnjaki — bibliotekarji in do-

kumentalisti — more biti CTK na tekočem glede novosti v bibliotekarstvu in informatiki in jih uvajati v svoje poslovanje. CTK je vedno poskrbela, da je bibliotekarjem na javnih sestankih in predavanjih posredovala nova spoznanja ali pa je organizirala javna predavanja odličnih tujih strokovnjakov.

Knjižnica je šele v petindvajsetem letu obstoja dosegla v svoji knjižni zalogi število 100.000 knjižnih zvezkov, kar zadošča po mednarodnem merilu za začetek osrednje univerzitetne tehniške knjižnice. V istem letu pa je knjižnica dosegla lep delovni uspeh: izposoja milijontega knjižnega zvezka, kar pomeni, da je v dvajsetih letih — prvih pet let je treba odšteti za oblikovanje temeljne knjižne zaloge in za njeno strokovno obdelavo — v poprečju izposodila vsako leto po 50.000 knjižnih zvezkov. V zadnjih letih ji predvsem narašča medknjižnična izposoja literature in informacij doma in iz tujine (literatura, kseroksnе kopije literature, mikrofili, informacije o literaturi). Tako je CTK postala eden od najučinkovitejših medknjižničnih centrov v SR Sloveniji in v SFRJ. L. 1973 je CTK izposodila iz tujih bibliotečnih in informacijskih centrov 2711 enot, v SFRJ pa je z medknjižnično izposojjo izposodila 7343 enot svoje knjižne zaloge (originalne publikacije in kseroksnе kopije literature).

CTK je opravila posebno koristno in veliko delo kot republiška matična knjižnica za tehniške knjižnice v SR Sloveniji. Skoraj vse akcije, ki jih danes izvaja s pomočjo in v povezavi s slovenskimi tehniškimi knjižnicami, so pogojene v kontinuirani dolgoletni načrtni strokovni pomoči CTK knjižnicam pri tehniških fakultetah, inštitutih, visokih, višjih in srednjih tehniških šolah ter v gospodarstvu pri njihovem strokovnem urejanju knjižnične zaloge, s strokovno literaturo, ki jo je izdajala v ta namen, s prakso v CTK, z obiski na terenu, s pismenimi nasveti. CTK pozna knjižničarski in dokumentalistični kader v okoli 140 tehniških knjižnicah v SR Sloveniji. Ta povezava je prišla posebno do izraza v osrednji akciji CTK — izdaji centralnega kataloga revij s področja tehnike, prirodoslovnih ved, biomedicine in biotehnike v knjižnicah Slovenije, ki bo pripravljen s pomočjo računalnika. V tej akciji je že doslej sodelovalo okoli 80 knjižničarjev iz tehniških knjižnic. CTK je knjižničarje tehniških knjižnic tudi tesno povezala v akciji za koordinacijo nabave literature in za sodelovanje v centralnih katalogih.

CTK ima izredno dobro povezavo z univerzitetnimi institucijami in z gospodarskimi organizacijami v SFRJ. Tako jo kontinuirano uporabljajo npr. uporabniki s področja gradbeništva iz Hrvaške, fakultet v Novem Sadu; je v stalnem stiku z Narodno biblioteko SR Srbije, Bosne in Hercegovine, z biblioteko Akademije zna-

nosti v Skopju itd. Prav tako je lepo sodelovanje z informacijskimi centri v Zagrebu, Beogradu in drugod. V sodelovanju z Jugoslovanskim centrom za znanstveno in tehniško dokumentacijo v Beogradu izdaja srednjo izdajo Univerzalne decimalne klasifikacije.

Knjižnica si je doslej pridobila 80 kolektivnih članov — gospodarskih organizacij, ki jim s pomočjo svojih služb nudi razne usluge: od izposoje primarnih publikacij do posredovanja SDI informacij na profile njihovih uporabnikov. To službo pa bo mogla CTK docela razviti šele z uvedbo avtomatizacije, predvsem z magnetnimi trakovi, kot so Chemical abstracts, Compendeks idr., ki si jih pravkar naroča.

CTK želi usluge, ki jih nudi gospodarskim organizacijam, posredovati tudi uporabnikom v okviru univerze. Zato pa mora že študente tehniških fakultet navaditi na uporabo knjižnice in znanstvene literature. Glede na to je že pred dvema letoma knjižnica uvedla predavanja za uvajanje študentov prvih letnikov in podiplomcev ali višjih letnikov.

Ob svoji petindvajsetletnici preživlja CTK eno svojih najhujših prostorskih kriz, saj nima več prostora niti za eno knjigo ali revijo, stavba, stara stanovanjska vila, pa je že nevarno preobremenjena. Nova knjižnica naj bi zrasla sredi tehniških fakultet in inštitutov. Da pa bi bilo tudi v novi stavbi vidno sodelovanje univerze in gospodarstva, bo zadnje nadstropje zasedla Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije, s katero CTK vsa leta izredno plodno in kontinuirano sodeluje. Glede na poslovanje CTK po naj sodobnejših načelih bibliotekarstva in informatike, glede na njeno zvesto službo uporabnikom tehniške literature v okviru univerze in slovenskega gospodarstva, pričakuje CTK ob svojem 25. jubileju pomoč celotne slovenske družbe, ne zaradi boljših delovnih pogojev za delavce CTK, temveč zaradi boljših pogojev za uporabnike CTK, kar hkrati pomeni za boljši univerzitetni tehniški študij, za ustvarjalnejše raziskovanje in za boljše gospodarstvo v naši republiki.

O OBLIKAH DELA IN VKLJUČEVANJA DORAŠČAJOČE MLADINE V KNJIŽNICAH

Martina Šircelj

bibliotekarska svetovalka, ravnateljica Centralne pionirske knjižnice, Ljubljana

UDK 028.5-053.7:027 (497.12)

SIRCELJ Martina: O oblikah dela in vključevanja doraščajoče mladine v knjižnicah. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1-2, str. 19-28.

Članek izhaja iz statističnih podatkov o mladi populaciji pri nas in o njeni vključitvi v knjižnično mrežo. Iz teh sklepa o oblikah dela z doraščajočo mladino in ugotavlja, da bi ji pri nas služili zlasti dve vrsti knjižnične dejavnosti, dejavnost šolskih knjižnic v mreži srednjih šol in specializirana dejavnost za to mladino v mreži splošno izobraževalnih knjižnic.

UDC 028.5-053.7:027 (497.12)

SIRCELJ Martina: About forms of work and inclusion of adolescents in libraries. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1-2, p. 19-28.

The article proceeds from statistical data of young population in our country and from its inclusion into the library network. Hence the forms of work with the adolescents are concluded and two kinds of library activities — the activity of school libraries in the network of secondary schools and the specialized activity for this youth in the network of public libraries — are ment to be the most useful.

Ker je tema, o kateri nameravam razmišljati: vključevanje mladine v knjižnično dejavnost, mi dovolite, da razgrnem najprej nekaj podatkov, ki nam jih ponuja statistična služba in ki se nanašajo na številčno stanje mlade populacije pri nas, na zastopanost te populacije v osnovnih in še posebej v vseh vrstah srednjih šol in končno podatek, ki nam ga nudijo statistični prikazi mreže javnih ali splošnoizobraževalnih knjižnic o zastopanosti mladine v članstvu mreže naših javnih knjižnic (statistični podatki so iz let 1971 in 1972).

Po podatkih iz omenjenih let je v naši republici 216.508 otrok, ki obiskujejo osnovno šolo, torej v starosti od 7 do 14 let, in 214.656 doraščajoče mladine v starosti od 14 do 20 let. Mladine v starosti od 7 do 20 let je torej v naši republici 431.164.

Doraščajoče mladine v starosti od 14 do 20 let (214.656) je vključene v vse vrste srednjih šol 63.626, t. j. 28 %. To je torej mladina,

ki mora poleg osnovnošolskih otrok zavoljo svojih šolskih obveznosti v večji ali manjši meri prihajati v stik s knjigo v šolskih oziroma javnih knjižnicah. Seveda je intenzivnost teh stikov zelo različna; odvisna je od vrste šol. Najbolj prihajajo v stik s knjigo osnovnošolski otroci; na knjigo jih vežejo predvsem obveznosti, ki jih imajo do programa domačega branja in do programov tekmovanj za bralne značke itd., (če še vedno gledamo z vidika nalog šole). Med srednješolsko mladino prihajajo intenzivneje v stik s knjižnim gradivom predvsem gimnazijci, ki jih je med 63.626 srednješolci le 14.779 (23 %). V vseh drugih srednjih strokovnih in poklicnih šolah učni programi sami žal ne narekujejo intenzivne uporabe knjižnega gradiva, zato je stik s knjigo pri tej mladini in pa pri tisti, ki sploh ni vključena v usposabljanje na srednjih šolah (= 151.030!) in je že v delovnem procesu, prepuščen slučajnostni osebni afiniteti do knjige in do ustanove, ki knjigo posreduje — do knjižnice.

Statistični podatki mreže splošnoizobraževalnih knjižnic ne ločujejo osnovnošolske od doraščajoče mladine. Po podatkih, ki jih zbira knjižničarska matična služba, obiskuje javne knjižnice 79.488 otrok in mladine do 20. leta (približno) in 68.583 odraslih.

Takoj vidimo, da je med obiskovalci javnih knjižnic (podatki vključujejo tudi delež tako imenovanih študijskih knjižnic) več kot polovica otrok in doraščajoče mladine. In ker je mreža samostojnih oddelkov pionirskih knjižnic še vedno šibka (saj jih imajo le knjižnice v nekaterih večjih središčih: Maribor, Velenje, Kranj, Ljubljana, Celje, Piran, Nova Gorica), je večina mladih do 20. leta vključena v dejavnost splošnoizobraževalnih knjižnic za odrasle.

Po tem visokem razmerju mladih do odraslih članov v naših splošnoizobraževalnih knjižnicah bi lahko domnevali, da ima Slovenija svojo javno knjižnično mrežo in njeno dejavnost tako rekoč specializirano za mlade. Vendar vemo, da te specializacije ni, da je skoraj 60%-no članstvo mladih posledica slabo razvite oziroma neučinkovite mreže šolskih knjižnic in da je teh 60 % mladih med člani v knjižnicah le 18 % celotne mlade populacije med 7. in 20. letom. Standardi, ki smo jih sprejeli kot smer, v kateri bomo knjižnično dejavnost razvijali, pa govore o vključitvi 50—60 % mlade populacije v mrežo splošnoizobraževalnih knjižnic.

Dovolite mi, da te podatke konfrontiram tudi z nekaterimi zahtevami, ki jih izražata nova osnutka dveh zakonov: zakona o založništvu in zakona o knjižnicah.

Osutek zakona o založništvu deklarira založništvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena. Enako zakon o knjižnicah deklarira knjižnično dejavnost kot dejavnost posebnega družbenega pomena.

Osebnost izraza »posebnega družbenega pomena« ne pojmem samo kot stalno pravico napajanja teh dejavnosti ob stalnem finančnem viru, pač pa razujem ta izraz hkrati kot posebno pravico delovnih ljudi do produktov založniške in knjižnične dejavnosti, torej do knjige. Obe dejavnosti sta dolžni razvijati svoje programe ter metode in oblike dela v smeri približevanja in posredovanja knjige slehernemu človeku, da lahko knjiga in tiskano gradivo s svojimi vsebinskimi razsežnostmi izpopolnjujeta človeka in njegovo delo.

Ob tako razumljenih deklarativnih stališčih, ki jih vsebujeta osnutka obeh zakonov, seveda ne moremo biti zadovoljni z dejstvi, ki nam jih izkazujejo statistični podatki: da imamo vključene v dejavnost mreže splošnoizobraževalnih knjižnic le 18 % mladine, da prihaja bolj ali manj intenzivno v stik s knjigo le 28 % doraščajoče mladine, predvsem tiste, ki je vključena v šolanje na srednjih šolah, in da zelo malo vemo o bralnih navadah in bralnih interesih 151.030 mladih med 14. in 20. letom, ki so že na delovnih mestih oziroma v produkciji in ki bi morali knjigo za izpopolnjevanje na delovnem mestu in za svoje individualno osebnostno oblikovanje še kako potrebovati.

Ker se v svojih razmišljanjih orientiram predvsem k doraščajoči mladini in njeni orientaciji h knjigam v okviru dejavnosti knjižnic, bom poskušala načelno označiti dve vrsti knjižnične dejavnosti, ki naj bi predvsem služili doraščajoči mladini — dejavnost šolskih knjižnic v mreži srednjih šol in specializirano dejavnost za doraščajočo mladino v mreži splošnoizobraževalnih knjižnic.

Ker prva vrsta knjižnične dejavnosti v mreži srednjih šol še negotovo, neizrazito in slabotno stopa v korak s sodobnimi učno-vzgojnimi programi in metodami in ker druga vrsta specializirane dejavnosti za doraščajočo mladino v mreži splošnoizobraževalnih knjižnic ni niti začeta, kaj šele po nekih strokovnih načelih razvita in izoblikovana v programih knjižnic — kljub visokemu razmerju mladih obiskovalcev do odraslih v tej mreži knjižnic, mi dovolite, da v smeri sprejetih standardov za mrežo šolskih in javnih knjižnic razmišljam, kako bi kazalo razvijati delo z mladimi v teh knjižnicah, ne da bi se dejavnosti podvajale ali pa izključevale, temveč izpopolnjevale in da bi rezultati dela z mladimi ter knjigami pripeljali do veliko višjega odstotka mladih in odraslih obiskovalcev tudi v mreži javnih knjižnic, ki bi tako dokazale, da so po svojem učinku, ki ga imajo na ljudi, ali »družbo« in na mladino, dejavnost posebnega družbenega pomena.

Vemo, da je najobsežnejši in najintenzivnejši stik s knjigo kot medijem v osnovnošolskem obdobju otrok. Ta stik je pogojen v na-

ravi programa osnovne šole; ta si prizadeva s svojimi metodami in oblikami dela razvijati in utrjevati bralne navade kot tudi že uporabljati knjigo kot učni pripomoček, s katerim otrok lahko uspešno napreduje v delu osnovne šole. Uporaba knjige je torej pričujoča v njegovi zavesti, vendar ne v toliki meri, da bi prešla v že trdno in samo po sebi razumljivo navado. Zato prevzema nadaljnje razvijanje in utrjevanje bralnih navad srednja šola oziroma srednješolska knjižnica. Vendar utrjevanje bralnih navad ne ostaja več njen edini smoter. Srednješolska knjižnica postaja s svojim programom vse bolj center in posredovalec virov informacij, tiskanega gradiva in drugih medijev, s katerimi učenec na teh šolah aktivno osvaja stopnjema, po določenem programu, snov, ki jo mora obvladati.

Moderni proces vzgoje in izobraževanja na srednji šoli temelji na izrabi in razvijanju kreativnih sposobnosti mladega človeka. Zaposluje njegove razumske, fizične in družbene sposobnosti. Na srednji šoli se učni proces ne razvija več le v smeri branja in memoriranja prebranega, temveč je potrebno razvijati sposobnosti opazovanja, koncentracijo spremljanja in poslušanja, logičnega sklepanja in odkrivanja sistematike. Potrebna je samodisciplina, potrebno pa je tudi stalno aktivno preizkušanje znanja in nadaljnje razvijanje vseh intelektualnih sposobnosti v zvezi z aktivnim programsko usmerjenim osvajanjem učne snovi. V tako oblikovanem programu srednje šole postaja šolska knjižnica vse bolj in bolj središče, v katerem so zbrani učni pripomočki vseh vrst: od knjig (še posebej poljudnoznanstvenih in priročnikov vseh vrst) in vseh vrst tiskanega gradiva in periodike, katalogov, izdelanega dokumentacijskega gradiva, ki je v neposredni vsebinski zvezi z učnim programom, do drugih medijev, kot so plošče, diapozitivi, filmi, filmstripi, grafični materiali, atlas = avdiovizualno gradivo itd. itd.

Tako se šolska knjižnica v srednji šoli spreminja iz biblioteke v moderno medioteko, ki vse navedeno gradivo in pripomočke zbira, strokovno obdeluje v skladu z vsebino celotnega učnega programa, in to gradivo predvsem z individualnimi oblikami dela z učenci vključuje v aktivno programsko usmerjeno osvajanje učne snovi. Tako se bibliotekarjevo delo v šolski knjižnici usmerja od smiselne obdelave gradiva v pedagoško domišljeno servisno in celo asistent-sko službo učitelju in učencu. Tako delo obsega predvsem:

- konzultacijo, ki naj ugotovi stopnjo in razsežnost že ugotovljenega znanja in značaj in obseg že uporabljenega gradiva;
- inštrukcije za obseg in način uporabe novega gradiva in pripomočkov;

— splošne informacije o nadaljnjih stopnjah dela v okviru učno-vzgojnega procesa;

— pripravo in obdelavo novega gradiva, s katerim je moč ustreči posebnim potrebam in zahtevam posameznih učiteljev in učencev;

— pripravo in obdelavo gradiva za uporabo pri delu v skupinah oziroma razredih.

S takim načinom dela — z usposabljanjem učenca za aktivno uporabo gradiva v šolski knjižnici in z izrabo tega gradiva pri modernem učnem delu, v katerem učenec sam in s pomočjo pripomočkov, tiska, gradiva in drugih medijev sestavlja in osvaja celoto učne snovi po predloženem programu, se šolska knjižnica ali (po novem tudi medioteka) lahko še posebej uveljavi in dobi svojo posebno, nenadomestljivo, nepogrešljivo vlogo v moderni šoli, ki v učno-vzgojnem delu uveljavlja *principe programiranega pouka*. To je smer, ki je danes morda še vizija, jutri pa že nepogrešljiv sestavni program srednje šole; tako zasnovan program šolske knjižnice na srednji šoli teži deloma k uvrščanju tega tipa šolske knjižnice med specialne knjižnice, katerih delo se podreja že specialnim programom srednjih šol in pripravlja, vzgaja, usposablja (če še enkrat poudarimo) učence za aktivno uporabo različnih pripomočkov, informacijskih virov, gradiva itd. pri svojem delu; pozneje se tako delo nadaljuje bodisi na stopnji višjih šol bodisi ob izpopolnjevanju na delovnem mestu. Prav ta v šoli izoblikovana težnja in potreba po izpopolnjevanju je tista, ki naj mladega človeka po končanem šolanju neprestano vrača h knjigi, k vedno novim virom informacij in znanja.

Seveda bo vselej tudi v tako zasnovani in posebej usmerjeni srednješolski knjižnici živela potreba po splošnejši literaturi — tako leposlovni kot poljudnoznanstveni; po tistem gradivu torej, ki ga pričakujemo predvsem na policah javne splošnoizobraževalne knjižnice in jo tam tudi vidimo. Ta potreba predstavlja pravzaprav za nas izredno dragoceno oporišče, ki nam dokazuje, da se mreža šolskih knjižnic in mreža splošnoizobraževalnih knjižnic lahko na področju dejavnosti za doraščajočo mladino sijajno dopolnjujeta in izpopolnjujeta. Bodisi napoti šolska knjižnica svoje učence v javno knjižnico, ker bi bilo nesmiselno in predrago kopičiti enaki fond v večjih količinah na dveh verjetno malo oddaljenih punktih, bodisi lahko javna knjižnica za določeno literaturo uvrsti v svojo izposojno šolsko knjižnico. Tako dosežemo zelo smiselno povezavo dveh tipov knjižnic, in ko doraščajoči mladi človek zaključi svoje intenzivno delo v šoli, je že med šolanjem smiselno in stimulirano usmerjen v mrežo javnih knjižnic. Posebne pomena je tako povezovanje

z javno knjižnico v tistih vrstah srednjih šol, kjer je fluktuacija učencev med učnim procesom in vključevanjem v delo na delovnem mestu zelo intenzivna in hitra in kjer niso v učnem delu dane optimalne možnosti za izoblikovanje potreb po izpopolnjevanju s pomočjo knjige in tiskanega gradiva. Ta hip so splošnoizobraževalnim knjižnicam seveda dane velike možnosti in naloge, da izoblikuje poseben program svoje dejavnosti za doraščajočo mladino teh šol.

K temu, kot smo videli že iz uvodoma navedenih statističnih podatkov o mreži javnih knjižnic (odrasli : mladina), nas sili že sedanja situacija. Še bolj pa nas obvezuje k izoblikovanju takega programa nerazveseljiv podatek, da je od 214.656 mladih med 14. in 20. letom vključenih v srednje šole 63.626, od teh le 14.779 v gimnazije, kjer že sedanji minimalni programi šolskih knjižnic zagotavljajo kontinuiran stik s knjigo, 171.030 mladih pa se vključi takoj v produkcijo ali pa niti to ne. Pri njih je — z redkimi izjemami, zlasti možno, da v osnovni šoli prebujena potreba po knjigi, navada branja, zamre in se izgubi. O možnostih priti v stik s knjigo v delovni organizaciji, o skrbi, da bi se mladi izpopolnjevali s knjigo tudi ob delovnem procesu ali vsaj o usmerjanju mladih, ki so v delovnih organizacijah, h knjigi, v knjižnice — pa vemo premnogo bridkih resnic in jih na tem mestu ne bi obnavljala.

Zato se tu odpirajo mreži javnih knjižnic naloge, možnosti, obveznosti, da izoblikujejo in uveljavijo svoje splošnoizobraževalne programe, da posredujejo knjigo in njene kulturne razsežnosti kot produkt dejavnosti posebnega družbenega pomena populaciji, ki se v življenju in delu šele začenja uveljavljati.

Ob tem se nam, ki poznamo dosedanje načine dela in možnosti mreže javnih knjižnic, takoj vsiljuje vprašanje, kako, na kakšen način, s kakšnimi oblikami in metodami naj delamo. V mreži javnih knjižnic nam je vsebinska usmeritev in funkcija pionirskih knjižnic popolnoma jasna; njihov status v mreži javnih knjižnic je že utrjen. Kakšne oblike dela naj razvija splošnoizobraževalna knjižnica, da bo ohranjala in razvijala potrebo po knjigi pri doraščajoči mladini, ki s temi potrebami prihaja iz srednjih šol, še posebej iz gimnazij, in kako bo ustvarila privlačen ambient za tisti veliki del doraščajoče mladine, pri kateri bo v marsičem pri razvijanju interesa za branje in za knjigo potrebno začeti čisto znova?

Kaže, da se moramo tudi ovedeti, da šolska knjižnica z drugačnimi obveznostmi do šolskega programa veže mladostnikov interes za knjižno gradivo, medtem ko mora javna knjižnica ubirati pota in metode, ki bodo vplivali predvsem na mladostnikovo svobodno odločitev, da postane ne samo član, temveč reden obiskovalec knjižnice tudi potem, ko je zadoščeno potrebam šole.

Knjižničnim delavcem je v takih trenutkih vsekakor v veliko pomoč poznavanje mladostnikove osebnosti v obdobju doraščanja. Tako poznavanje nam pomaga odkrivati načine, kako vključevati knjigo v življenje mladostnika. Osvežila bom zato nekaj spoznanj o psiholoških posebnostih mladih, ki nam bodo pomagala v naših nadaljnjih razmišljanjih. Pri tem se opiram seveda na ugotovitve psihologov.

Mladostnik je v žarišču izredno hitre rasti in razvoja: izkušnje in spoznanja, razumske družbene in fizične spremembe si sledijo v hitrem tempu; kot logična posledica nastopajo po hitrih spremembah tudi stiske. Za urejanje vsega, kar se v hitrem tempu v njem in z njim dogaja, porablja mladostnik, razumljivo, kar precej svoje energije. Njegov središčni problem pa je, kako samega sebe spremeniti, razviti v zrelo odraslo osebnost. Začenja z uveljavljanjem samega sebe, kar velikokrat stori na zelo hrupen in neatraktiven način. Hoče odkriti svojo vlogo, svoj prostor v življenju, kar ga velikokrat sili v konflikte z avtoritetami. Vedno večja je v njem potreba, da se vključuje med vrstnike; z njimi pričakuje prihodnost, ki jim pripada. Ne sme se več uspavati s prijetnostmi otroštva, *mora* odrasti in za to odraslost išče predvsem potrdila med svojimi vrstniki, zato se pridružuje *skupinam* vrstnikov. Te skupine najde v klubih, v šolah, na športnih igriščih itd. Potreba po zbiranju z vrstniki je silno in pozitivno nagnjenje.

Vsak od nas ve, da so velike težave v komuniciranju z mladimi; nekomunikativnost je odraz njihove negotovosti, saj se v kalejdoskopu svojih različnih idej in spoznanj sami ne znajdejo. Najpogostejši stavek, ki ga slišite od njih, je: »Ne vem!«

V osebnostno motiviranem branju mora mladostnik odkriti ponovitev taistega kalejdoskopičnega ozadja sprememb in čustev, ki jih sam doživlja. Navada branja se resda pridobiva že prej, v otroštvu. Toda v tem času se mladostnik odloča za branje z vidika problemov, ki jih trenutno ima.

Zelo spreminjajoče se žarišče njegovih problemov in interesov pa dostikrat pripelje do tega, da pravzaprav ne ve, kaj bi bral.

Knjižničarji imamo torej imenitne priložnosti za pomoč in usmerjanje, le da večina mladostnikov dvomi o izboru, ki ga pripravljamo odrasli. Odkrito odklanjajo vsak najmanjši namen, ki naj bi jih popravil ali poboljšal. *Pristajajo le na popolno sprejemanje njihovega interesa.* Naloga knjižničarja torej je, da jim pomaga, da se s temi interesi srečajo, in sicer na njihovih tleh. Najti moramo pot do komunikacije z njimi, brez predsodkov in s poštenim smislom za to, kar iščejo in potrebujejo.

Javna knjižnica ima knjige, ki življenje mladostnika lahko uredijo in obogatijo. Vendar knjiga zanj ne more ničesar storiti, dokler je ne prebere. Če so javne knjižnice zainteresirane, da izpolnijo življenje mladostnika, če se zavedajo, da so mladostniki velik in zelo vitalen bodoči del njihove odrasle publike, bodo izoblikovale tako specifizirano dejavnost, da bodo dosegle tudi tiste mlade, ki v knjižnice še ne hodijo. Ponujata se nam dve varianti take specifizirane dejavnosti.

Prva je: samostojni ločeni oddelki za doraščajočo mladino v okviru javne knjižnice v večjih centrih, kjer je koncentracija srednješolske mladine in mladine v delovnih organizacijah od 14 do 20 let. Tako varianto predvidevajo že znani standardi za mrežo javnih knjižnic. Kar zadeva knjižni fond, med takimi oddelki in oddelki za odrasle ni velikih razlik. V takšnih oddelkih se mladi zbirajo v ambientu knjižnice, knjižni fond je podrejen njihovim potrebam in interesom, v teh prostorih lahko razvijajo še nekatere druge kulturne dejavnosti, ki so v žarišču njihovega interesa (npr. diskoteka, razstave, razgovori, predavanja), z njimi dela knjižničar oziroma bibliotekar-specialist, ki njihove interese pozna, priznava in jim odkriva področja v knjižni kulturi, ki so zanje zanimiva in v katerih lahko najdejo potrditev in obogatitev svojega življenja.

Drugo varianto specifizirane dejavnosti za mlade v javnih knjižnicah nam ponuja kar sedanje stanje in razmerje obiskovalcev — 79.488 mladine : 68.583 odraslih.

Mimo tega razmerja, ki govori v prid mladim, ne moremo, četudi se zavedam, da se v številčni premoči mladih izraža tudi slabotno stanje fonda v šolskih knjižnicah.

Če priznavamo in razvijamo pri knjižničnih delavcih specializacijo glede na čisto knjižničarska oziroma bibliotekarska opravila (kot so knjižničar specialist za AIK, knjižničar specialist za UDK, bibliograf itd.) ali specializacijo za posebne vrste fondov in gradiva (kot so bibliotekni delavci v specialnih knjižnicah), potem imamo vsekakor in najprej dolžnost, v mreži javnih knjižnic razvijati specializacijo knjižničarjevih nalog glede na poseben tip bralca, ali z drugimi besedami: v javnih knjižnicah, ki nimajo posebnih oddelkov za mladino, je potrebno razvijati specializacijo knjižničarskih delavcev za delo z mladimi ob knjižnični dejavnosti za odrasle. Prav v teh knjižnicah je nujno potrebno izoblikovati glede na razmerje mladina : odrasli posebno knjižničarsko svetovalsko delo z mladimi. Tak svetovalec-knjižničar za mlade v javni knjižnici bi imel nalogo vključevati mlade v knjižnico in na osnovi poznavanja njihovih interesov in potreb razvijati s strokovno domiš-

ljenimi metodami dejavnosti, ki bi mladim čim intenzivneje omogočale uporabo knjižnega gradiva za svoje interese, potrebe, želje in osebnostno in strokovno izpopolnjevanje. Knjige, ki jih javna knjižnica nabavlja, bi moral tak svetovalec oceniti in jih vključiti v svoj program dela z mladimi. Vsakega mladostnika, ki prvič stopi v javno knjižnico, bi moral sprejeti in delati z njim kot z individualnim bralcem in potencialnim odraslim.

V tako specializirani knjižničarski službi v javni knjižnici bi imeli mladi možnost, da vsakokrat najdejo v osebnosti knjižničarja-svetovalca razumevanje za svoje interese, potrebe in želje, da najdejo človeka, ki jim je na voljo, kadar ga potrebujejo; če je ob tem knjižničarju-svetovalcu mogoče najti v knjižnici še poseben prostor za mlade, recimo s periodiko, postane lahko javna knjižnica kulturni ambient za zbirališče mladih. Ta posebni kotiček ali celo prostor ne ločuje mladih od odraslih, marveč jih prej povezuje, saj se potem, ko se zberejo in izmenjajo informacije, zopet lahko razprše po knjižnici med odrasle.

Ta kot ali prostor je potreben kot stalna aklimatizacija, privajanje na knjižnico in na udomačitev v njej.

Nedvomno mora imeti tak knjižničar-svetovalec za mlade poleg strokovne usposobljenosti in razgledanosti tudi izredne človeške kvalitete, predvsem pa mora:

- poznati osnove pedagogije in psihologije;
- poznati dobro knjižni fond knjižnice in zasledovati vso knjižno produkcijo;
- vedeti za število mladih na svojem območju in njihove dejavnosti;
- vedeti, koliko jih je vključenih v knjižnico;
- vedeti, koliko mladine je vključene v šole ali v delovne organizacije;
- vzdrževati mora stalne stike s šolami in delovnimi organizacijami, kjer mladi so;
- poznati mora programe šol in delovni proces v delovnih organizacijah, v katerega so mladi vključeni;
- imeti stike z mladinskimi organizacijami in drugimi ustanovami za mlade.

Razmišljanja, kakršna sem razgrnila pred vami, so mi narekovali podatki o mladi populaciji pri nas in zavest, da v naši mreži knjižnic, ki jo imamo in za kakršno si s standardi prizadevamo, nastaja neki vakuum ali zadrega ob vprašanju, koliko in na kakšen način vključevati doraščajočo mladino v knjižnično dejavnost. Želela sem tisto, kar že obstaja, postaviti v trdnejše okvire, za tisto

pa, česar še nimamo, sem skušala predlagati ukrepe, s katerimi bi se kaj hitro mogle in morale uresničiti tiste knjižnične dejavnosti, spričo katerih bi črke zakona o knjižničarstvu kot dejavnosti posebnega družbenega pomena ne zvenele predolgo v prazno.

LITERATURA

Libraries and learning in the seventies. Birmingham 1971. (Pamphlet. 8.)

Libraries in the secondary schools. London 1972.

The reading habits of young people aged 13—19. Nottingham 1971.

Remplein H.: Die seelische Entwicklung des Menschen im Kindes- und Jugendalter. 15. Aufl. München 1967.

School library resource centres. Recommended standards for policy and provision. London 1972.

Seznam osnovnih in srednjih ter višjih in visokih šol na začetku šolskega leta 1972-73. Ljubljana 1973. (Statistično gradivo. 1973. 11.)

Standards for school media programs. Chicago 1969.

Šircelj M.: Osnutek standardov šolskih knjižnic. Knjižnica 1971. 48—53.

Young adult services in the public library. Chicago 1960.

DELO Z OTROKOM OD PREDŠOLSKEGA OBDOBJA DO 10. LETA

Marjana Kobe

bibliotekarka, pedagoški vodja, Centralna pionirska knjižnica, Ljubljana

UDK 028.5-053.2:027.625

KOBE Marjana: Delo z otrokom od predšolskega obdobja do 10. leta. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1-2, str. 29-39.

Članek obravnava pedagoške naloge sodobne mladinske knjižnice, katerih cilj je knjižnična vzgoja in knjižna vzgoja otrok. Za vsako veljajo individualne in skupinske oblike dela glede na različno starostno stopnjo otrok: predbralno obdobje, začetno branje, usmerjeno branje. Ob tem se mladinska knjižnica ne zapira, ampak usklajuje svoje delo v stiku s starši, varstvenimi zavodi, malo šolo in zlasti s šolsko knjižnico.

UDC 028.5-053.2:027.625

KOBE Marjana: Work with the child from under-schoolage till the tenth year. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1-2, p. 29-39.

This paper describes the pedagogical tasks of the contemporary library for children and young people which purpose is the library- and the literary education. According to the different age of children there are individual and collective forms of work available: underreadingage, rudimental reading, guided reading. Such a library does not shut off but, it coordinates its work in contacting parents, institutions of guardianship, under-elementary schools, and, above all, the school library.

Težnja po sanaciji mladinskega knjižničarstva — kot jo izražajo normativi za šolske knjižnice in normativi za javne pionirske knjižnice — ta težnja je po eni strani neposredni izraz in integralni del širšega načrta za radikalno sanacijo naše celotne knjižnične mreže. Po drugi strani pa se ta težnja po posodabljanju vloge in nalog mladinske knjižnice povsem organsko vklaplja tudi v sicer postopni, toda nezadržni proces strokovnega posodabljanja celotnega vzgojnega sistema, ki se načrtno ukvarja z mladino od predšolskega obdobja naprej. V smeri novih, sodobnejših in učinkovitejših načrtov za pedagoško delo si namreč prizadevajo tudi drugi profili vzgojnih ustanov, kot so vzgojnovarstveni zavodi, različni športno-, tehnično- in estetsko-vzgojni zavodi, mala šola in predvsem osemletka tako

v svojem »obveznem« programu kot v fakultativnih dejavnostih in v podaljšanem bivanju otrok na šoli. Iz povedanega je razvidno, da ima mladinska knjižnica prav poseben status: je specialni člen v verigi ustanov lastne stroke. Res je tudi, da sodobna pedagogika mladinsko medioteko osmišlja, ko se prizadevno spopada z dolžnostjo in nalogo, da mladino razvojnim stopnjam primerno seznanja z vsemi sodobnimi mediji, ne samo s knjigo. Seznanja seveda tako, da mladega uporabnika opozarja na nezamenljivost enega medija z drugim, da ga osvešča ne samo o možnostih, marveč tudi o mejah posameznih medijev, da ga nauči funkcionalno izbirati in uporabljati različne medije ter da ga usposablja posamezne medije tudi smiselno med seboj usklajevati. Z načelnega vzgojnega vidika potemtakem ne more biti zoper razvoj v smeri sodobne mladinske mediateke tudi nobenega knjižničarskega zadržka, saj naj bi bila vsaka dobra medioteka obenem tudi učinkovita posrednica knjige, se pravi tudi dobra biblioteka. Toda prav dejstvo, da se mladinske mediateke razvijajo v deželah z visokim knjižničnim standardom, da se oblikujejo iz oziroma v okviru sodobnih mladinskih knjižnic z močnim knjižnovzgojnim statusom, nas opozarja, da bi — glede na stanje naših javnih pionirskih in šolskih knjižnic na osemletkah — pre nagljeno koketiranje s pedagoško kompleksnim konceptom mediateke utegnilo pomeniti prehitevanje lastnega razvoja. Naša mladinska knjižnična mreža si šele postopoma oblikuje svoj sodobni knjižno vzgojni profil in si šele postopoma utrjuje prepotrebni knjižno vzgojni status in odmevnost. Zato nam vizija mladinske mediateke, ki je sicer na pohodu in se je moramo zavedati, ne sme zastreti pogleda na še zmerom najpogostejši tip strokovno sodobno delujoče mladinske knjižnice, na tip mladinske knjižnice, katere temeljna dejavnost je — kljub skoraj že obvezni diskoteki — usposabljanje otrok za uporabo enega samega medija, to je knjige. Najbrž bo šele sanirani status v temeljni knjižno vzgojni aktivnosti našo javno pionirsko knjižnico in šolsko knjižnico na osemletki postavil na tiste sodobne strokovne temelje, s katerih se bosta lahko oba tipa knjižnic začela vsak po svoje razvijati v smeri mladinske mediateke prihodnosti.

Zanimajo nas torej pedagoške naloge sodobne mladinske knjižnice. Sodobni akcijski tip mladinske knjižnice, ki strokovno osveščeno opravlja odgovorno posredniško vlogo med knjigo in otrokom, ni samo bolj ali manj pasivna izposojevalnica, otrok pa zgolj pasivni odjemalec knjig, ki mu jih po lastni presoji izbere knjižničar.

V skladu s strokovnimi težnjami sodobne pedagogike si sodobna mladinska knjižnica prizadeva vzgojiti *aktivnega* uporabnika knjige in knjižnice. Zato strokovno osveščeni kader daje poseben poudarek

pedagoškemu delu z otroki (ne rečem z mladimi bralci, ker gre za širši razpon uporabnika od predbralnega obdobja naprej!). To pedagoško delo more potekati v vsej svoji razvejanosti ter s polnim smislom seveda šele tedaj, ko je knjižnica vsaj v svojih temeljih urejena po sodobnih strokovnih principih (prost pristop, leposlovje po starostnih stopnjah, poučne knjige po UDK, katalogi, čitalniški prostor z revialnim tiskom, priročniki, leksikoni in drugimi knjižničnimi pomagali). Iz urejenih, trdnih strokovnih temeljev se šele lahko prične sistematično pedagoško delo z obiskovalci. To delo ima dve izhodišči. Prvo je *knjižnična vzgoja*, drugo pa *knjižna vzgoja* otrok. Takó knjižnična kot knjižna vzgoja potekata individualno, se pravi z vsakim posameznim obiskovalcem ob redni vsakodnevni izposoji ter v skupinah, se pravi pri posebnih oblikah dela, ki jih izvajamo s skupinami otrok približno iste starosti. Knjižnična in knjižna vzgoja se v praksi včasih nerazdružljivo prepletata, včasih pa je izraziteje poudarjen prvi ali drugi vzgojni vidik.

Knjižnična vzgoja je postopno, starostni stopnji primerno in sistematično usposabljanje otroka v samostojnega uporabnika knjižnice z vsemi knjižničnimi pomagali (katalogi vseh vrst, priročniki, leksikoni, atlasi, bibliografije itd.). Končni cilj knjižničarjevih pedagoških prizadevanj je otrok, ki knjižnico potrebuje in jo redno obiskuje, pri čemer pa ni samo bolj ali manj pasiven odjemalec knjig, ki mu jih po svoji presoji izbira knjižničar, marveč osveščen uporabnik, ki knjižnico aktivno obvlada. To pomeni, da se npr. zaveda posebnega vzdušja knjižničnih prostorov in da to klimo tudi potrebuje; to pomeni nadalje, da ve, kje in kako, po kakšnem sistemu so razvrščene leposlovne in poučne knjige, ki so namenjene njegovi starostni stopnji; da zna uporabljati različne vrste katalogov (AIK, stvarni); da zna na podlagi podatkov, ki jih je našel na kataložnih listkih, poiskati na polici želeno knjigo iz beletristike (postavitev po starostnih stopnjah) ali poljudne znanosti (UDK); da zna uporabljati starostni stopnji ustrezne priročnike vseh vrst, bibliografije, leksikone, slovar tujk itd. Tako usposobljeni obiskovalec se bo tudi kasneje, ko bo mladinsko knjižnico že »prerasel«, veliko lažje znašel v vsakršni drugi knjižnici, saj je že kot otrok spoznal temeljni strokovni tloris, po katerem so v načelu urejeni vsi tipi knjižnic. Knjižnična vzgoja otrok poteka do pravkar nakazanega končnega cilja seveda počasi in postopoma, začne pa se že v predbralnem obdobju. Otroke *predbralnega obdobja*, ki prihajajo v knjižnico bodisi s starši bodisi z vzgojiteljicami na ogledovanje slikanic ali pa k uram pravljic, že te otroke uvaja knjižničar v kulturo in klimo knjižnice, jih sistematično navaja na posebno vzdušje, ki ga v knjižnični prostor žarčijo številne knjige.

Bralce začetnike (do 8.—9. leta) navaja knjižničar na osnovna pravila za obiskovalce knjižnice ter na postopek pri izbiranju knjig in pri izposoji, obenem pa jih uvaja v knjižni fond, ki je primeren njihovi starostni stopnji in jih z njim domiselno seznanja. Z 9- do 10-letnimi obiskovalci navezuje knjižničar pogovor o fenomenu »knjiga«, pri čemer ob konkretnih primerih opozarja bralce na poglobilna faktorja otroške knjige: na avtorja in ilustratorja, ki sta bila do- slej bolj ali manj anonimna, saj zanima mlajšega otroka sprva pred- vsem doživljaj ali informacija, ne pa avtorji knjige. Vzporedno s tem ima knjižničar tudi priložnost, da začne uvajati obiskovalce v sistem postavitve leposlovja po abecedi avtorjev. Hkrati pa knjiž- ničar tudi s poudarkom opozarja na poučni fond v knjižnici in otro- kom v primerni obliki pojasnjuje osnove za ureditev po strokah (sta- rostne stopnje pri leposlovju in princip razvrščanja po številkah pri decimalni klasifikaciji).

10-letne bralce uvaja knjižničar v uporabo abecednega imen- skega in naslovnega kataloga. Brskanje po kataložnih listkih posta- ne za uporabnika knjižnice — če je strokovno domiselno vodeno — lahko nadvse zanimiva »raziskovalna igra«.

S tem ko bralcem postopoma in starostnim stopnjam primerno razkrivamo »skrivnosti« strokovne ureditve knjižnice, dvigamo tudi lastni knjižničarski ugled, saj se otrok prične počasi zavedati, da nima opravka samo z amorfnimi kupi knjig na policah, marveč z domišljenim in smiselnim sistemom, ki ga upravljajo za to delo usposobljeni strokovnjaki — knjižničarji.

Knjižnična vzgoja na naslednjih starostnih stopnjah, ki meje mojega referata že presegajo — gre za obdobje od 11. do 14. leta, se smotno odvija naprej v smeri sistematičnega uvajanja obisko- valcev v osnove in uporabo stvarnega kataloga za leposlovje in poljudno znanost ter v smeri usposabljanja bralcev v uporabi sta- rosti primernih priročnikov vseh vrst, bodisi da jih bralci po- trebujejo pri delu za šolo bodisi iz privatnih interesov. Tako rdeča nit postopne in sistematične knjižne vzgoje zaobjame vse vrste in vse stopnje knjižničnih pomagal, ki jih posreduje sodobna mladins- ka knjižnica, ta pomagala oživlja v rokah uporabnikov, katerim so namenjene in jih tako šele v celoti osmišlja. Mlade bralce pa z nakazano postopno knjižnično vzgojo usposablja v osveščene in samostojne uporabnike mladinske knjižnice, s tem pa tudi v bodoče osveščene in aktivne uporabnike knjižnic za odrasle. Knjižnična vzgoja poteka bodisi individualno, se pravi z vsakim posameznim obiskovalcem ob redni vsakodnevni izposoji, bodisi s skupinami otrok približno iste starosti.

Vzporedno s knjižnično poteka knjižna vzgoja mladine.

Knjižna vzgoja pomeni oblikovanje otroka v bralca, ki bo knjigo potreboval, ki bo znal doživljati dobro leposlovno knjigo v vseh njenih razsežnostih in znal uporabljati vredno informacijsko knjigo. Se pravi, da gre pri knjižni vzgoji za sistematično, starosti primerno vzgojo h knjigi in s knjigo, skratka za usposabljanje otroka v *osveščenega uporabnika* knjige. Izraz »knjižna« vzgoja je na tem mestu uporabljen premišljeno, kajti izraz »književna« vzgoja npr. bi pomenil samo literarno vzgojo. Ta pedagoški radij pa je za sodobno mladinsko knjižnico odločno preozek, saj izključuje prepotrebno in enakovredno vzgojo k poučni in s poučno knjigo, ki je pri nas še zelo zanemarjena. Knjižničarsko visoko razvite dežele Vzhoda in Zahoda so že davno prerasle nazor, da je dobra mladinska knjiga predvsem leposlovna knjiga. Zato si prizadevajo posredovati otrokom od zadnjega otroštva naprej v čimbolj enakovrednem razmerju leposlovno in poučno knjigo. Slednja ima pogosto celo dokajšen naskok pred beletristično, največkrat v tipu šolskih knjižnic. Pri nas založniška politika mladinske knjižnice žal ne spodbuja k posodabljanju nabavne politike v smeri enakovrednega razmerja med leposlovno in poučno mladinsko knjigo, saj na področju informacijske knjige za mladino — razen redkih posameznih izdaj — praktično ni vzporednic tehtno urejenim leposlovnim knjižnim zbirkam za posamezne starostne stopnje, kot so npr. Čebelica, Velika slikanica, Cicibanova knjižnica, Kurirčkova knjižnica, Matjaževa knjižnica, Knjižnica Sinjega galeba, Moja knjižnica itd. To nevzdržno stanje na slovenskem mladinskem knjižnem trgu naše mladinske knjižnice v veliki meri celo blokira v njihovih strokovno obveščenih težnjah po posodabljanju knjižne vzgoje otrok tudi v smeri kvalitete, starosti primerne poučne knjige.

Kot knjižničar se tudi knjižna vzgoja v sodobni mladinski knjižnici pričinja že v otrokovem *predbralnem obdobju*. Vsi namreč vemo, da je — npr. slikanica kot zvrst knjige ter otroška poezija ali pravljica kot literarna zvrst — otroku doživljajsko dostopna že dosti prej, preden jo je sposoben tudi bralno samostojno obvladati. Zato sodobna mladinska knjižnica intenzivno in sistematično žarči svoja knjižna vzgojna prizadevanja že v potencialne, v bodoče bralce, zavedajoč se dejstva, da ne sme preskočiti in zanemariti starostnega obdobja, ki je doživljajsko presenetljivo odzivno, pedagoško izredno gnetljivo, obenem pa temeljnega pomena za otrokov nadaljnji duhovni razvoj. Delo s potencialnimi bralci poteka za obdobje do 5. leta otrok bodisi preko odraslih (starši, vzgojiteljice), ki si izposojajo knjige za svoje najmlajše, bodisi — zlasti od 5. leta starosti naprej — direktno, npr. pri rednih urah pravljič in pri

drugih oblikah skupinske knjižne vzgoje, ki jih sodobna mladinska knjižnica prireja za otroke predbralnega obdobja.

Kot knjižnična poteka tudi knjižna vzgoja individualno z vsakim posameznim obiskovalcem ob redni vsakodnevni izposoji ter s skupinami otrok (približno) iste starosti.

Pri individualni knjižni vzgoji knjižničar, oborožen s poznavanjem bralnih interesov in potreb otrok na posameznih stopnjah, ki ga neprestano preverja tudi s prepotrebnimi anketami, usmerja bralce k starostnim stopnjam primernim knjigam in knjižnim zbirkam, jih opozarja na primerne literarne zvrsti in stroke, na najraznovrstnejše tematike, na po krivici pozabljene avtorje, na manj znane knjige s sicer priljubljeno tematiko itd. Tako knjižničar z domiselnim priporočanjem starostnim stopnjam primerno izbranih knjig širi in pogloblja bralne interese obiskovalcev. Pri tem pa se neprestano zaveda, da kot »vseved« o knjižnem fondu svoje knjižnice ne sme pasivizirati otroka, marveč ga mora z domiselnim nasvetom voditi, mu pomagati do *lastne*, do *samostojne* odločitve, izbire. Pri tem so bralcu in knjižničarju v veliko pomoč različni tematski prospekti, knjižnični in knjižni bilteni z vsebinskimi anotacijami, ter stalne, toda pogosto se menjajoče mini razstave novitet, tematsko zaključenih krogov knjig, opusov posameznih avtorjev, knjig, ki odmevajo za otroke aktualne dogodke na različnih področjih itd. Te, na opaznem mestu postavljene, hitro menjajoče se mini knjižne razstave pripravlja bodisi knjižničar bodisi posamezniki ali skupinice iz vrst bralcev samih po lastnem konceptu. Takšna oblika vključevanja bralcev v delo knjižnice pomeni knjižničarju tudi možnost za nenehno preverjanje bralnih interesov otrok pa tudi za preverjanje pravilne ali nepravilne smeri ter učinkovitosti lastnih pedagoških prizadevanj.

Katere pa so odlike knjižne vzgoje s skupinami otrok? Za starostni razpon, ki mi ga določa referat, bi opozorila na nekaj pedagoško že preizkušenih sodobnih oblik, ki pa gredo predvsem v smeri estetske oz. literarno estetske vzgoje. Oblike skupinske knjižne vzgoje, ki bi otroka v razponu od zgodnjega do poznega otroštva artikulirale tudi v smeri informacije v svetu, v smeri usposabljanja v uporabi informacijske knjige, si celó v knjižnično visoko razvitih deželah ustrezno podobo šele iščejo, čeprav imajo močno uporo in tudi spodbudo v osveščeni založniški politiki, ki v enakovrednem razmerju izdaja leposlovno in poučno knjigo za mladino. Ena glavnih nalog sodobne pedagogike nasploh — najti ustrezne oblike in metode za posredovanje poučne knjige manjšemu otroku — je potemtakem obenem tudi ena glavnih nalog sodobnega knjižničarstva. Tem težja naloga za posodabljanje našega mladinskega

knjižničarstva, saj bo pri nas treba najprej radikalno posodobiti uredniške koncepte založb, ki izdajajo knjige za mladino.

Za otroke od predbralnega obdobja do 8.—10. leta je primerna oblika knjižne vzgoje otrok *ura pravljic*. Navedeni starostni razpon zaobsega namreč otrokovo tako imenovano »pravljlično« obdobje, to je obdobje, ko igra v razvoju otrokovega knjižnega interesa, predvsem pa njegovega literarnega okusa veliko vlogo fantazijska in fantastična zgodba, se pravi predvsem literarna zvrst pravljica, pa naj je ljudska, klasična ali tako imenovana sodobna fantazijska pravljica. Ker je ura pravljic načelno in v praksi že dokaj usidrana oblika knjižne vzgoje s skupino otrok tudi v našem mladinskem knjižničarstvu in je iz naših lastnih izkušenj rodila tudi že skromen priročnik, ki govori o njenih vzgojnih smotrih, izvedbi in inačicah, je najbrž umestno, da na tem mestu opozorim predvsem na smer njenega »posodabljanja«. Gre za smiselno vključevanje ustreznih avdio-vizualnih pripomočkov, ki uro pravljic popestrujejo, obenem pa tudi poglobljajo ter utrjujejo otrokovo domišljijsko, čustveno, skratka literarno estetsko doživljanje. Pri tem mislim na vključevanje govornih ali govorno-glasbenih pravljic na ploščah in v kasetni obliki, ki jih poznamo tudi že pri nas, ter na diafilme in animirane filme, ki jih specializirane založbe — produkcije na Zahodu ustvarjajo na osnovi najkvalitetnejših otroških slikanic. Vse te avdio-vizualne pripomočke ura pravljic v sodobni mladinski knjižnici posreduje svoji publiki. Toda posreduje jih — kar je zelo važno — zmerom hkrati z ustrežno knjigo in ob njej.

Aktivizirajoča oblika skupinske knjižne vzgoje za otroke med 8. in 10. letom so *pravljlične uganke*. To je oblika književnega kviza. Vprašanja zadevajo pravljlične in fantazijske zgodbe, s katerimi so se otroci srečali bodisi pri urah pravljic bodisi naj bi jih spoznali iz samostojnega branja ali obravnavanja v šoli. Vprašanja sestavljajo odlomki iz tekstov, knjižne ilustracije; vprašanja zadevajo imena avtorjev, ilustratorjev, junake zgodb, različne vsebinske značilnosti, tipičnosti tematike itd. Zmagovalec je stimuliran s knjižno nagrado. Po pedagoškem konceptu in smotru so pravljlične uganke animacija za dobro knjigo v obliki žive tekmovalne igre. Z njimi knjižničar preverja, obenem pa tudi širi in pogloblja književno obzorje bralcev, jim brusi literarni okus ter usposablja v izražanju.

Ko s pomočjo knjižnične in knjižne vzgoje stopi zgodba ali pesem iz prvotne anonimnosti in se otrok med 8. in 10. letom zave dveh pogloblitvenih faktorjev knjige: avtorja in ilustratorja ter se prične zanj zanimati, je kot oblika skupinske knjižne vzgoje na mestu tudi *obisk pisatelja, pesnika, ilustratorja*.

Le-ta naveže z otroki pogovor o svojem ustvarjalnem delu, zato je treba poudariti, da izbirajmo samó med avtorji, katerih dela otroci vsaj do neke mere že dobro poznajo.

Obravnanim skupinskim oblikam knjižne vzgoje za starostni razpon od predbralnega obdobja do 10. leta se bodo v sodobnem knjižničarstvu morale pridružiti nove in nove oblike dela, še zlasti v smeri poučne knjige. Pomenile bodo ustvarjalni odziv sodobnega mladinskega knjižničarstva na razvoj sodobne vzgoje in pedagogike nasploh. Tako kot pomeni odziv sodobnega mladinskega knjižničarstva na razvoj sodobne vzgoje in pedagogike tudi dejstvo, da se je delo s skupinami otrok v smeri knjižnične in knjižne vzgoje že povsem utrdilo kot nujna in enakovredna dejavnost individualnemu pedagoškemu delu ob izposoji. Oblike knjižne vzgoje, če so žive in domiselne, veliko pripomorejo tudi k priljubljenosti knjižnice pri otrokih in s tem pri utrjevanju njene najširše odmevnosti med mladino.

Že v uvodu poudarjena trdna zasidranost med drugimi tipi vzgojnih ustanov sodobni mladinski knjižnici ne dovoljuje zazrtosti v pedagoško delo navznoter, zgolj z lastnimi člani. V svojem delu se sodobna mladinska knjižnica odpira tudi k drugim tipom vzgojnih ustanov, pri čemer je pomembno, da svoje delo z le-temi tudi smiselno usklajuje. Strokovno osveščena o potrebnosti in učinkovitosti vzgoje s knjigo in h knjigi že v otrokovem predbralnem obdobju skuša sodobna mladinska knjižnica najti konstruktiven stik s starši, z vzgojnovarstvenimi zavodi vseh vrst in z malo šolo.

Starše predšolskih otrok skuša sodobna mladinska knjižnica opozoriti nase in na pomoč, ki jim jo s svojo strokovnostjo lahko nudi, predvsem z javno afirmacijo. S tem mislim na javne razstave otroških knjig za predbralno obdobje, na v javnost odprte in v javnosti odmevne ure pravljič, na omogočanje staršem, da v prostorih knjižnice svojim otrokom sami berejo ali kažejo slikanice itd.

Z vzgojno-varstvenimi zavodi in z malo šolo se sodobna mladinska knjižnica povezuje tako, da, poznavajoč vzgojno pedagoške programe teh ustanov ter smiselno vključujoč se vanje, izvaja naslednje oblike knjižnične in knjižne vzgoje:

— izposoja bokse primernih knjig za uporabo v vzgojno-varstvenem zavodu in mali šoli pri njenem internem delu,

— vabi posamezne skupine otrok, da z vzgojiteljico vred v rednih časovnih razmakih prihajajo na obisk v knjižnico, pri čemer si strokovno vodeno ogledujejo slikanice in tudi izposodijo knjige, ki jih potem uporabljajo v vzgojno-varstvenem zavodu in mali šoli,

— prireja za posamezne skupine otrok »zaključene« ure pravljič, pri katerih je prisotna tudi njihova vzgojiteljica.

Pri vseh naštetih oblikah stika z vzgojno-varstvenim zavodom in malo šolo gre potemtakem obenem tudi za prepotrebno direktno vzgojo vzgojiteljskega kadra.

V otrokovem šolskem obdobju postane pomembna *povezava sodobne javne pionirske knjižnice z osnovno šolo*, pa naj je to normalna osemletka ali posebna šola. Pri povezavi s posebno šolo ali morebiti celo s šolo v okviru zdravstvenih zavodov za otroke, gre za izredno pomembno specifično inačico vzgoje h knjigi in s knjigo, ki ji strokovno pravimo biblioterapija.

V zvezi z osnovno šolo kot knjižničarji najprej pomislimo na povezavo s šolsko knjižnico.

Sodobna šolska knjižnica je kot delavni kabinet, v katerem se uporablja knjiga kot izobraževalni pripomoček, enakovredna vzgojna celica drugim kabinetom na šoli. Knjižničar, ki ima enakovreden pedagoški status z drugimi pedagogi na šoli, izvaja raznovrstne sodobne oblike individualne in skupinske knjižnične in knjižne vzgoje, pri čemer poteka njegovo pedagoško delo sinhrono z učnim načrtom ter v povezavi z drugimi pedagoškimi delavci na šoli.

V knjižnično visoko razvitih deželah, ki se lahko pohvalijo z urejeno mrežo javnih pionirskih in šolskih knjižnic šolska knjižnica po svojem konceptu dela ni gola ponovitev javne pionirske knjižnice ali obratno. Zato si oba tipa knjižnic ne postaneta rivala, se ne izključujeta, marveč delujeta in sodelujeta kot enakovredna partnerja, usklajajoč svoje delovne koncepte v skupno korist, se pravi v korist skupnega uporabnika, to je mladine. Takó si sodobna šolska knjižnica in sodobna javna pionirska knjižnica smiselno delita delo in se med seboj dopolnjujeta. Delo šolske knjižnice se tesneje vključuje v obvezni učni program in splošni učnovzgojni proces na šoli. Javna pionirska knjižnica pa program šolske knjižnice podpira s svojim smiselno specializiranim in bogatejšim fondom knjig (npr. redna izposoja boksov obveznega barnja, pomoč pri postavitvah razstav itd.), v svojih lastnih oblikah dela pa se odziva širšim interesom mladine ter širšemu dogajanju nasploh (kulturni, politični in nacionalni prazniki, aktualnosti na področju znanosti, umetnosti, tehnike športa itd.).

Naša mreža šolskih knjižnic na osnovni šoli je v fazi prizadevanj v smeri radikalne sanacije, katere trdne strokovne temelje nam pomenijo že izdelani normativi za šolske knjižnice. O postopni konkretizaciji sanacije v smeri sodobne podobe in sodobne funkcionalnosti naše šolske knjižnice pa govori dejstvo, da so v novem učnem načrtu za osnovno šolo že objavljeni takó načelni del normativov, ki govori med drugim o sodobnih pedagoških nalogah šolske knjižnice in o njenem pedagoškem statusu na šoli, kakor

tudi podrobni načrti in metodični napotki za posodabljanje njenega pedagoškega dela.

Kar zadeva strokovni stik med javno pionirsko in šolsko knjižnico, lahko rečemo, da je opazen tudi pri nas in da osveščeno teži k posodabljanju koordinacije dela. Ker pa je realno stanje v našem mladinskem knjižničarstvu zaenkrat še tako, da imamo ob močnih punktih takó v tipu javne pionirske kot v tipu šolske knjižnice tudi hudo zanemarjena področja, poteka posodabljanje pedagoškega sodelovanja zaenkrat največkrat tako, da je strokovno osveščena javna pionirska knjižnica tista, ki ponuja šoli svoje pedagoške usluge v smeri sodobne knjižnične in knjižne vzgoje. V okviru šole pa se javna pionirska knjižnica povezuje bodisi s šolsko knjižnico bodisi s posameznimi razredi, pa tudi z oddelki tako imenovanega podaljšanega bivanja otrok na šoli.

Pri *povezavi s šolsko knjižnico*, ki je običajno še v fazi sanacije in potemtakem še ne more izvajati vseh ustreznih oblik sodobne knjižnične in knjižne vzgoje otrok, javna pionirska knjižnica pomaga pri realizaciji pedagoškega programa, ki ga šolska knjižnica že zmore. Druga oblika sodelovanja pa je ta, da šolski knjižničar s skupino (ali skupinami) svojih uporabnikov občasno prihaja v javno pionirsko knjižnico k različnim oblikam skupinske knjižnične in knjižne vzgoje. V starostnem razponu, ki ga zaobjema moj del referata, bi prišli v poštev npr.: strokovno voden ogled knjižnice, usposabljanje otrok v uporabljanju abecednega imenskega in naslovnega kataloga, ure pravljič, pravljične uganke, tematsko zaključene manjše razstave knjig s poudarkom na obsežnejšem knjižničarjevem komentarju itd.

Pri *povezavi s posameznimi razredi osnovne šole* javna pionirska knjižnica zaenkrat prevzema tudi del pedagoških uslug, ki jih bo kasneje izvajala sanirana šolska knjižnica. Pri tovrstnih strokovnih stikih knjižnica sistematično vabi posamezne razrede v svoje prostore in jim v skladu z njihovim učnim programom in v dogovoru s posameznimi šolskimi pedagogi prireja — če pomislimo na razpon do 4. razreda —: strokovno vodene ogled knjižnice, uvažanje v knjižnična pomagala, ure pravljič, pravljične uganke, manjše komentirane razstave knjig na teme, ki jih predpisuje učni načrt za posamezne razrede. Tako javna pionirska knjižnica s svojo dejavnostjo ponazoruje, popestruje in dopolnjuje učnovzgojni proces na šoli. Po drugi strani pa javna pionirska knjižnica lahko ponuja razredom tudi oblike knjižnične in knjižne vzgoje, ki se odzivajo bodisi širšim, izvenšolskim interesom otrok, bodisi aktualnim družbenim dogodkom (podelitev Levstikovih nagrad, Prešernovih nagrad, Mednarodni dan mladinske knjige itd.)

Pri povezavi z oddelki podaljšanega bivanja otrok na šoli pri-
deta za starost do 10. leta (4. razred) kot razvedrilni vzgojni obliki
v pošteb predvsem ura pravljic in pravljичne uganke.

Pedagoške naloge, ki jih sodobni čas postavlja pred mladinsko
knjižnico že pri njenem delu z uporabniki v starostnem razponu
od predšolskega do zgodnejšega šolarskega obdobja, so ne samo od-
govorne, marveč tudi specifične. Zato se zdi, da je prav, če svoj
del referata o pedagoških vidikih dela s predšolsko in šolsko mla-
dino v knjižnici sklenem s ponovnim opozorilom na potrebo po spe-
cializiranem strokovnem profilu knjižničnega delavca, ki dela z mla-
dino. S ponovnim opozorilom pravim zato, ker je bilo o tem zlasti v
zadnjem času in v zvezi z generalnim sanacijskim načrtom že pre-
cej govora. Precej pa ga gotovo še bo, saj prav z ustrezno stro-
kovno usposobljenostjo ter pedagoško učinkovitostjo knjižničarske-
ga kadra stoji in pade uresničitev vizije o sodobnem mladinskem
knjižničarstvu pri nas.

LITERATURA

Boden H.: »Erziehung zur Selbsttätigkeit« und »Dienstleistung«
in der Freihandausleihe. Der Bibliothekar 1972, 291—301.

Kobe M.: Nekaj metodičnih napotkov za skupinske (razredne)
oblike dela z obiskovalci šolske knjižnice. Knjižnica 1971, 107—116.

Kylberg A.—M.: Audio-visuelle Medien in Öffentlichen Bü-
chereien. Buch und Bibliothek 1971, 446—453.

Merz V.: Die Schulbibliothek. Das Konzept des Frankfurter In-
stituts für Jugendbuchforschung. Bücherei und Bildung 1970, 301—
308.

Mevissen W.: Öffentliche Bibliothek und Schule. Bücherei und
Bildung 1969, 257—265.

Neun Thesen zum Modell einer modernen Schulbibliothek. Bul-
letin Jugend + Literatur 1970, H.7, S.7.

Osnovna šola. Vsebina vzgojno izobraževalnega dela. Ljubljana
1973.

Die Schulbibliothek. Stand der Fachdiskussion. Berlin 1972. (Bi-
bliotheksdienst. 77.)

Šircelj M.: Osnutek standardov šolskih knjižnic. Knjižnica 1971,
48—53.

Die Tätigkeit des Bibliothekars in Kinder- und Jugendbüche-
rein. Bücherei und Bildung 1970, 530—534.

UVAJANJE ŠTUDENTOV VIŠJIH LETNIKOV IN PODDIPLOMSKIH ŠTUDENTOV V VIRE LITERATURE

Sonja Tovornik

dipl. ing., višja strokovna sodelavka, vodja matične službe,
Centralna tehniška knjižnica, Ljubljana

UDK 028.8:002.009.7:378.18 (497.12 Lj)

TOVORNIK Sonja: Uvajanje študentov višjih letnikov in podiplomskih študentov v vire literature. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1-2, str. 40-47.

Članek poroča o izobraževanju porabnikov informacij v svetu, obširneje obravnava izkušnje angleškega bibliotekarstva, podrobneje pa navaja podatke o izobraževanju porabnikov informacij pri nas, zlasti študentov diplomantov na fakultetah univerze v Ljubljani.

UDC 028.8:002.009.7:378.18 (497.12 Lj)

TOVORNIK Sonja: Instructing students of second grade and post-graduates in reference sources. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1-2, p. 40-47.

The education of information users in the world is reported, the experience of British librarianship is extensively discussed, and above all, the data of education in our country, especially of graduates at faculties of University in Ljubljana are exhaustively quoted.

I. Uvod:

Večina rezultatov izvirnih znanstvenih raziskav je publiciranih v znanstvenih in strokovnih časopisih. Dragocene informacije prinašajo poleg teh še knjige, monografije, reporti, standardi, patenti, rokopisi, zemljevidi, načrti, katalogi podjetij ipd.

Vsak znanstvenik in raziskovalec se mora izogniti podvajanju raziskovalnega dela, zato naj bo seznanjen s tekočim in preteklim delom drugih raziskovalcev v svetu. Pri tem mu pomagajo osebni stiki z znanstveniki, ki obdelujejo isto tematiko, še bolj pa so uspešne poizvedbe literature. Osebni stiki med znanstveniki, ki delajo na istem znanstvenem področju, se zelo gojijo in zaradi tega je npr. zahteva revije Raziskovalec in nekaterih drugih revij, da avtor članka obvezno navede tudi točni zasebni naslov in organizacijo

(JUS Z.A.4.021), v kateri dela, upravičena. Zaradi izrednega porasta objavljanja znanstvene literature in glede na vedno močnejšo medsebojno odvisnost znanstvenih disciplin postaja nujno, da znanstvenik opusti običajne konvencionalne metode dela in se seznanj s tehniko iskanja informacij. Minili so namreč časi, ko je znanstveniku popolnoma zadostovalo, da je za tekoče informacije o dosežkih na svojem strokovnem področju dela zasledoval le članke v nekaterih časopisih. Danes je treba slediti informacijam na zelo širokem področju. Današnji razvoj znanosti in tehnike je povezan z izrazito publicistično dejavnostjo, tako da posameznik ne more več slediti množici informacij na svojem strokovnem področju. Vprašanje izobraževanja uporabnikov informacij postaja vedno bolj aktualno. Zato je neogibno uvesti stopenjsko izobraževanje uporabnikov informacij že med univerzitetnim in podiplomskim študijem.

Pred nekaj leti na univerzah v svetu še niso obravnavali predmeta o strukturi znanstvene literature ter o njeni učinkoviti uporabi. Večinoma so sodili, da si more posameznik sam pridobiti znanje o uporabi znanstvene literature. Po vsej verjetnosti (1) se še danes mnogi znanstveniki in raziskovalci ne zavedajo pomembnosti bibliografskih pomagal pri svojem znanstveno raziskovalnem delu ter ne vedo, kako opraviti poizvedbe.

Sistematično izobraževanje uporabnikov literature ni nekaj povsem novega. Subotina (2) citira, da so v Nemčiji že na prehodu iz 17. v 18. stoletje imele univerzitetne knjižnice znatno vlogo pri izobraževanju uporabnikov, predvsem na področju poznavanja bibliografije. Univerzitetne knjižnice so igrale važno vlogo tudi pri posredovanju informacij o novih odkritjih na področju znanosti. Tudi v Ameriki so že na začetku 20. stoletja poudarjali, da je univerzitetna knjižnica sposobna za svoje delo šele takrat, ko začne razvijati poleg drugih dejavnosti inštruktorsko delo.

Danes je izobraževanje uporabnikov informacij po določenem programu obvezno že na mnogih univerzah na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji, ZSRS, Franciji, obeh nemških republikah, Veliki Britaniji, na Danskem, v ZDA in celo v Južni Afriki. Inštruktorsko delo opravljajo ponekod bibliotekarji, ki se usposobijo za takšno delo, drugod pa univerzitetni učitelji v sodelovanju z bibliotekarji. V nekaterih državah se zavzemajo za pouk o informatiki celo na srednjih in strokovnih šolah (3).

II. Izobraževanje uporabnikov informacij v Veliki Britaniji

Zveza angleških knjižničarjev (The Library Association, London) je predlagala rešitev problema vzgoje uporabnikov literature v treh stopnjah (4):

1. Prva stopnja obsega na začetku univerzitetnega študija uvajanje študentov v uporabo knjižnice, in sicer v obliki predavanja, ki traja okoli 40 minut z ogledom knjižnice pod vodstvom bibliotekarja. Študent dobi pri tem uvajanju tiskan vodnik po knjižnici.

2. V drugem ali tretjem letniku ali pa kasneje se študij specializira; študent se v tem obdobju seznanja s temeljnimi bibliografskimi in splošnimi referenčnimi pomagalci, ki so skupni vsem predmetnim skupinam, kakor tudi s tistimi, ki se nanašajo na ožjo študijsko smer. Inštruktorsko delo opravljajo bibliotekarji.

3. Med podiplomskim študijem naj študent obišče razširjeni tečaj o specialni bibliografiji. Predavanja na tem tečaju imajo deloma univerzitetni učitelji deloma pa bibliotekarji.

V Veliki Britaniji poteka uvajanje uporabnikov v univerzitetnih knjižnicah in knjižnicah kolegijev popolnoma specifično, upoštevajoč pogoje, ki jih imajo knjižnice za takšno delo. Taki pogoji so ustrezni knjižnični kader z izobrazbo, ki se nanaša na dejavnost uporabnikov, zadostna knjižna zaloge, ustrezni prostori, finančna zmogljivost, potrebe študentov po informacijah in ne nazadnje soglasje univerzitetnega pedagoškega kadra s takšnim načinom dela v knjižnicah. Posledice takšne specifičnosti so, da dajejo nekatere knjižnice inštrukcije samo študentom — začetnikom (t. j., da jih seznanijo z uporabo knjižnice), druge organizirajo že sistematične tečaje, ki jih vodijo knjižničarji, nekatere pa pripravljajo ustrezna predavanja za podiplomske študente v sodelovanju z univerzitetnimi učitelji. Univerza v Lancastru je prva sprejela v svoj statut določbo, da mora vsak študent drugega letnika obvezno obiskovati kratek šesturni tečaj o uporabi knjižnice. Isto obveznost je za študente ljubljanskih tehniških fakultet predlagala naša knjižnica.

V Veliki Britaniji ima knjižnica British Lending Library (v nadaljnjem besedilu: BLL) v Boston Spa posebno vlogo pri izobraževanju uporabnikov informacij. V l. 1962, približno v istem času, ko so začele univerze v Veliki Britaniji razmišljati o nujnosti organiziranih tečajev za uvajanje uporabnikov v vire literature, je začel direktor te ustanove dr. D. Urquhart s svojimi strokovnimi sodelavci organizirati dva- do tritedenske seminarje, najprej za podiplomske študente naravoslovno-matematičnih in medicinskih znanosti, kasneje pa tudi za univerzitetno osebje, raziskovalce, knjižničarje uni-

verzitetnih knjižnic ter knjižničarje v ljudskih (public libraries) in šolskih knjižnicah.

BLL je želela na seminarjih seznaniti študente podiplomskega študija s strukturo znanstvene literature, jim dajati napotke, kako literaturo učinkovito uporabljati in omogočati študentom praktično iskanje po najrazličnejših virih literature. Študenti, ki so obiskovali seminar, so kmalu spoznali, kako pomembna so bibliografska pomagala za njihovo znanstveno-raziskovalno delo. Nekateri so na žalost tudi ugotovili, da se njihovo raziskovalno delo podvaja, ker že drugi raziskovalci po svetu obdelujejo isto tematiko.

Tečaji, ki jih je organizirala BLL za podiplomske študente, so se izkazali za zelo koristne, tako da je začela knjižnica prejemati mnogo prošenj za udeležbo na njenih tečajih. Obilici prošenj ni mogla več ugoditi; predlagala je, naj univerze same organizirajo podobne tečaje za študente. Inštruktorsko delo naj bi prevzeli knjižničarji univerzitetnih knjižnic. Knjižničarji so se v začetku tega novega dela branili, češ da zanj niso usposobljeni. Niso imeli ustreznih diplom s področja prirodoslovno-matematičnih in medicinskih znanosti, študente pa bi morali uvajati v vire literature prav s področja omenjenih znanosti. BLL je tedaj začela z organizacijo ustreznih tečajev za knjižničarje univerzitetnih knjižnic. Na svojih tečajih jih seznanja s strukturo znanstvene literature kot celote, s praktičnim delom pa jih usposablja za učinkovito iskanje informacij v najrazličnejših referenčnih publikacijah in vodnikih k tem publikacijam.

BLL organizira tečaje za univerzitetne knjižničarje s področja prirodoslovno-matematičnih znanosti, medicinskih znanosti, tehnologije, družboslovnih znanosti ter jih seznanja z avtomatiziranimi sistemi poizvedb. Program tečajev obsega predavanja in praktično delo. Predavanja potekajo v naslednjih okvirih:

1. uvodno predavanje z ogledom knjižnice,
2. struktura literature in viri literature,
3. referenčne publikacije (bibliografije, enciklopedije, referatni časopisi itd.),
4. reporti, prevodi, doktorske disertacije, standardi, patenti,
5. nomenklatura v kemiji,
6. nomenklatura v biologiji,
7. avtomatizirani sistemi poizvedb.

Udeležencem tečaja vsak dan predvajajo film, ki prikazuje praktično iskanje informacij v virih literature, ki so jih predavatelji poprej obdelali na predavanjih. Vsak film obravnava določeno strokovno tematiko, tako da se morajo udeleženci seznaniti tudi s specialnimi bibliografskimi viri, hkrati pa se seznanjajo z dejstvom,

da je mnogo virov informacij skupnih več znanstvenim disciplinam. Tako npr. referatni časopis Chemical abstracts, ki prinaša novosti s področja kemije, koristno uporabljajo ne le kemiki, ampak tudi strokovnjaki s področja biologije, medicine, farmacije ipd.

Praktični del pouka poteka pod vodstvom strokovnjakov BLL v veliki priročni knjižnici, kjer se udeleženci v skupinah po pet ljudi seznanjajo z uporabo znanstvene literature. Udeležencem tečaja so na razpolago razmnoženi sezname referenčnih publikacij, splošnih in specialnih.

II'. Izobraževanje uporabnikov informacij v SR Sloveniji

Izobraževanje uporabnikov informacij v naši državi polagoma napreduje, saj poteka organizirani pouk informatike že na več kot polovici vseh fakultet, visokih in višjih šol. Glavni problem zaostajanja izobraževanja uporabnikov informacij v Jugoslaviji je po Spanringovem mnenju (3) premajhno število pedagogov, ki bi bili usposobljeni za podajanje snovi s področja informacijskih znanosti. Večina učiteljev je habilitirana za neki drug predmet; snov iz informatike predavajo le kot dopolnilno obvezo. Zato avtor predlaga, naj vsaka šola enemu izmed svojih članov omogoči, da si pridobi znanje iz informacijskih znanosti s podiplomskim študijem v Zagrebu (3).

O izobraževanju uporabnikov informacij v Sloveniji navajam podatke Jožeta Spanringa, ki jih je zbral v svoji študiji »Ugotovitev razmer na področju izobraževanja in izpopolnjevanje delavcev v informatiki vključno z vzgojo uporabnikov informacij v SR Sloveniji v študijskem letu 1972/73« za Raziskovalno skupnost Slovenije, Sklad Borisa Kidriča (5).

Uporabnike informacij v Sloveniji seznanjajo z uvodom v informatiko skoraj na vseh fakultetah pa tudi na nekaterih višjih in visokih šolah v različnem obsegu in različni vsebini. Na nekaterih šolah predavajo slušateljem samo tisto snov, ki sodi v uvod v informatiko v širšem pomenu. Učijo jih, kako naj uporabljajo današnje dosegljive vire informacij, kako naj napišejo svoje strokovne in znanstvene prispevke, zlasti svoje diplomske naloge, magistrske in doktorske naloge v skladu z mednarodnimi in našimi pravili (ISO/R 2145+UNESCO SC/MDS 68/08/29, JUS Z. A4. 021-23). Dajejo jim napotek, kako naj si pomagajo pozneje na svojih delovnih mestih s sekundarnimi in drugimi dokumenti. Na drugih šolah predavajo slušateljem samo snov o informatiki v njenem ožjem računalniškem pomenu, dodajajo pa tem predavanjem tudi kakšno poglavje iz informatike v širšem pomenu.

Na nobeni fakulteti nimajo habilitiranega učitelja, ki bi predaval na 1. ali 2. stopnji rednega študija predmet uvod v informatiko. Ta predmet so prevzeli učitelji drugih predmetov kot dodatno obveznost na posameznih oddelkih fakultet.

Slušatelji poslušajo na biotehniški fakulteti uvod v informatiko v rednem študiju v 8. semestru že od l. 1964 dalje, najprej pod imenom diplomski seminar.

Na ekonomski fakulteti je ta predmet izbiren in podaja snov o sredstvih in metodah informacijske tehnike vključno računalništvo, prav tako pa tudi snov iz organizacije informacijske in bibliotekarske aktivnosti.

Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo poslušajo študentje v 7. in 8. semestru del snovi iz uvoda v informatiko o uporabi primarnih, sekundarnih in terciarnih dokumentov pri študiju, strokovnem in raziskovalnem delu.

Tudi na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo in na pravni fakulteti imajo organiziran pouk iz uvoda v informatiko.

Na fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo in na fakulteti za elektrotehniko bodo predavali del snovi iz uvoda v informatiko od l. 1974 dalje.

Na podiplomski stopnji študija nimajo nikjer posebnega habilitiranega učitelja za ta predmet. Kot dodatno obveznost so prevzeli ta predmet učitelji na medicinski fakulteti in na biotehniški fakulteti. Na filozofski fakulteti in fakulteti za strojništvo predavajo del snovi iz uvoda v informatiko v okviru drugih predmetov.

Vzgoja uporabnikov informacij poteka tudi na visokih šolah in višjih šolah, kot so visoka šola za telesno kulturo, pedagoška akademija, višja šola za organizacijo dela v Kranju in višja upravna šola v Ljubljani,

V zadnjih letih je uvedla večina fakultet že v rednem študiju ali pa na 3. stopnji pouk o informatiki v ožjem, t. j. računalniškem pomenu. Na 1. in 2. stopnji rednega študija predavajo uvod v računalništvo na biotehniški fakulteti, FNT, FAGG, fakulteti za strojništvo, ekonomski fakulteti, fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo in filozofski fakulteti. Na pravni fakulteti je ta predmet fakultativne narave.

Na podiplomski stopnji poslušajo slušatelji uvod v računalništvo na medicinski fakulteti.

Tudi na visoki ekonomsko komercialni šoli v Mariboru, višji šoli za organizacijo dela v Kranju ter na višji upravni šoli v Ljubljani poslušajo slušatelji v rednem študiju uvod v računalništvo.

Na fakulteti za elektrotehniko pripravljajo tudi posebno učno smer računalništva in informatike. Učni načrt smeri računalništva in informatike s programi predmetov je bil objavljen letos v Biltenu univerze v Ljubljani.

Zgornji pregled kaže, da imajo skoraj vse fakultete na neki način predavanja s področja informatike, da pa bo treba še precej truda za njihovo uskladitev in za realizacijo takega izobraževanja na višjih in visokih šolah. Po priporočilu UNESCO in FID naj bi namreč vsaj v naslednjih treh letih vsi študentje poslušali uvod v informatiko (5). Ugotoviti pa moramo, da pri tovrstnem izobraževalnem procesu na naših šolah še vse premalo sodelujejo univerzitetne knjižnice. Študentje poslušajo snov iz informatike v zelo različni obliki in tudi v različni vsebini, večinoma v višjih letnikih ali pa med podiplomskim študijem. Koristno pa je, da se študent že na začetku študija seznanijo s poslovanjem in uporabo knjižnice ali INDOK centra, saj mu bo predvsem bibliotekar oz. dokumentalist v veliko pomoč, ko bo iskal najrazličnejše dokumente po bibliotekah ali arhivih ob izdelavi svoje diplomske naloge, magistrske ali pa tudi doktorske naloge.

Študente višjih letnikov in podiplomske študente naj univerzitetne knjižnice seznanjajo z uporabo znanstvene literature. Pod strokovnim vodstvom knjižničarja naj študentje iščejo informacije v različnih sekundarnih in drugih virih literature (bibliografije, enciklopedije, priročniki, referatni časopisi, informacijske kartoteke, predmetna kazala, publicirani katalogi knjižnic ipd.). Izbor bibliografskih virov, ki jih bo študent v knjižnici spoznaval, naj bo prikrojen posameznim študijskim smerem na fakultetah, vendar le v omejenem obsegu. Študent naj spozna poleg specialnih virov, ki so značilni za njegovo študijsko smer, tudi splošne vire informacij. Prikazati jim je treba strukturo znanstvene literature kot celote in jih opozoriti na dejstvo, da so nekateri viri informacij skupni več znanstvenim disciplinam.

O uvajanju študentov prvih letnikov v Centralni tehniški knjižnici je poročala Mara Šlajpah. Na predlog dekana FNT prof. dr. ing. Draga Ocepka pa nameravamo v študijskem letu 1973/74 omogočiti študentom višjih letnikov in podiplomskim študentom praktično iskanje informacij v znanstveni literaturi pod vodstvom bibliotekarja oziroma dokumentalista. Za posamezne študijske smeri na tehniških fakultetah pripravljamo sezname referenčnega gradiva, ki ga bodo mogli študenti uporabljati kot uspešno pomagalo pri iskanju dokumentacije za svoje diplomske, magistrske ali doktorske naloge. V uvodu bomo študenta seznanili s strukturo znanstvene literature in viri informacij, ki so danes dosegljivi. Pri prak-

tičnem delu pa bo dobila vsaka skupina, sestavljena iz petih študentov, vprašanje s področja ustrezne študijske smeri. Na razpolago bo vsa referenčna literatura, ki bo študente pripeljala do rešitve problema. Seveda pa bodo imeli hkrati tudi možnost iskanja po listovnih katalogih CTK. Bibliotekar jim bo sproti dajal napotke o uporabi posameznih bibliografij, referatnih časopisov, predmetnih indeksov itd.

Pri sestavljanju praktičnih vprašanj nam bo vsekakor v pomoč že upeljana praksa v BLL, pa tudi naša praksa v informacijski službi. Snov za praktična vprašanja bomo črpali iz poizvedb, ki smo jih opravili za najrazličnejše profile uporabnikov, (npr. kemike, gradbenike, strojnike, fizike itd.), prav tako pa tudi iz gradiva, ki ga uporablja v ta namen BLL.

LITERATURA

1. Wood, D. N. — K. P. Barr: Courses on the structure and use of scientific literature. *Journal of Documentation*, 22 (1966), n. 1, str. 22—32.

2. Subotin, L.: Permanentno obrazovanje korisnika — nastavnika visokih škola i studenata u univerzitetskim bibliotekama. 10 str. I. konferencija o informacijama Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije. Beograd 8. do 13. nov. 1971.

3. Spanring, J.: Razvoj in oblike permanentnega izobraževanja tvorcev, obdelovalcev in uporabnikov znanstvenih informacij v Jugoslaviji. 24 str. I. konferencija o informacijama Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije. Beograd 8. do 13. nov. 1971.

4. Mackenzie, A. C.: Reader instruction in modern universities. *ASLIB Proceedings*, 21 (1969), n. 7. str. 271—279.

5. INDOK center za biotehniko, Biotehniška fakulteta (Spanring, J.): Ugotovitev razmer na področju izobraževanja in izpopolnjevanja delavcev v informatiki vključno z vzgojo uporabnikov informacij v SR Sloveniji v študijskem letu 1972/1973. 12 str. Raziskovalna skupnost Slovenije, Sklad Borisa Kidriča, Ljubljana 1973.

UVAJANJE ŠTUDENTOV PRVIH LETNIKOV UNIVERZE V UPORABO KNJIŽNICE IN PRIMARNE VIRE LITERATURE

Mara Šlajpah

prof. v. š., bibliotekarska svetovalka,
ravnateljica Centralne tehniške knjižnice, Ljubljana

UDK 028.8:002.009.7:378.18:027.7:62 (497.12 Lj) CTK

SLAJPAH Mara: Uvajanje študentov prvih letnikov univerze v uporabo knjižnice in primarne vire literature. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1—2, str. 48—57.

Članek navaja stališča in izkušnje IATUL (in IFLA) o informacijski službi v tehniških in drugih univerzitetnih knjižnicah, zlasti o njeni nalogi izobraževanja porabnikov informacij, in podrobneje poroča o enoletnih izkušnjah Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani pri vzgoji študentov začetnikov kot porabnikov informacij.

UDC 028.8:002.009.7:738.18:027.7:62 (497.12 Lj) CTK

SLAJPAH Mara: Instructing the first-year students in library use and primary reference sources. Knjižnica, Ljubljana, 18(1974)1—2, p. 48—57.

The IATUL (and IFLA) standpoints and experience in the information service in technical and other university libraries, especially their tasks at the education of information users are described. The one-year experience of the Central Technical Library in Ljubljana on education of undergraduate users is reported.

Hitri razvoj znanosti in tehnologije, vedno bolj naraščajoča vloga znanosti kot produktivne sile in vedno večje število virov informacij so poglavitni dejavniki, ki vplivajo na družbeno funkcijo knjižnic, posebno univerzitetnih. Posameznik ne more več slediti množici informacij na svojem strokovnem področju. Včasih je diplomiranemu študentu zadoščalo znanje, pridobljeno na univerzi, za 30—40 let, sedaj pa ga praktično more učinkovito uporabljati le za 10—12 let. (1) Eksplozija informacij v moderni dobi je tako velika — zdelo se mi je, da ni potrebno navajati statistike UNESCO o izdelanih publikacijah na svetu, saj nam pomanjkanje prostora v večini slovenskih knjižnic vsak dan nazorno in kruto prikazuje to dejstvo — da se niti študent niti poznejši strokovnjak ne more

več spoznati v ogromni literaturi, če se pravočasno ne nauči vsaj nekaterih metod pri iskanju informacij.

V Nemški demokratični republiki so z anketiranjem predvsem univerzitetnih knjižnic, deloma pa tudi gimnazij in informacijskih centrov prišli glede učinkovitosti informacijskih bibliografskih virov do ugotovitve, da glede intenzitete povpraševanja po specialnih bibliografijah ni temeljne razlike med uporabniki, zainteresiranimi za prirodoslovne in družbene znanosti, in da zavisi od bralčevega poznavanja bibliografij in od njegove spretne uporabe le-teh učinkovitost koristi možnih informacij (2). To spoznanje je vodilo Nemško demokratično republiko, da je uvedla na vseh stopnjah izobraževanja od srednje šole dalje izobraževanje bralcev.

Pri nas takšne ankete še niso uvedli, vendar lahko zaupamo nemški natančnosti pri zbiranju podatkov, kateri sicer veljajo za njihovo okolje, vendar pa nam vsakodnevna praksa v naših univerzitetnih knjižnicah potrjuje pravilnost ugotovitev glede potrebe izobraževanja bralcev v DDR tudi za naše razmere.

Četudi nam nemške izkušnje glede potreb po informacijah zatrjujejo enako potrebo po njih na vseh področjih človeškega znanja in raziskovanja, pa moramo le opozoriti na razliko med splošno univerzitetno in univerzitetno tehniško knjižnico. Svoj referat O selektivnih informacijah — SDI — v tehniški univerzitetni knjižnici na kongresu IFLA l. 1971 v Liverpoolu je Björn V. Tell, direktor tehniške univerzitetne knjižnice v Stockholmu, začel s temi besedami:

»Na področju tehnologije so raziskovalne in izobraževalne naloge univerze tesno povezane s praktično uporabo na industrijskem področju. V nasprotju s knjižnico splošne univerze, ki v prvi vrsti zadošča potrebam univerze, ima knjižnica tehniške univerze dve nalogi: zadošča potrebam izobraževanja in industrije.« (3)

Glede na to je razumljivo, da je prav industrija izsilila pri tehniških univerzitetnih knjižnicah večje upoštevanje informacijske službe kot pri drugih univerzitetnih knjižnicah, hkrati pa nam mora biti jasno, da ni nobenega utemeljenega razloga za razlikovanje pri dajanju informacij za sektor izobraževanja in industrije.

Z vzgojo uporabnikov v univerzitetni knjižnici in glede na to s postavitvijo informacijske službe se že od l. 1969 ukvarja IATUL (International Association of Technological University Libraries), ki je v tem letu organizirala v Loughborough posvetovanje na temo Izobraževanja uporabnikov knjižnice, medtem ko je bilo to vprašanje močnejše izraženo že l. 1940. Na kongresu IFLA v Budimpešti l. 1972 je IATUL poročala o triinpolletnih izkušnjah raznih univerzitetnih knjižnic glede izobraževanja študentov in aka-

demskega osebja. Zanimivo je, da sta morala avtorja referata Izo-
braževalna vloga univerzitetne knjižnice in postavitev informacijske
službe G. Rhodes in A. J. Evans, kljub temu, da je to vprašanje
prisotno vsaj 30 let, ugotoviti različna stališča univerzitetnih knjižnic
do tega problema.

Tako npr. sodi Hamel iz tehniške univerzitetne knjižnice v
Twentu na Holandskem glede vprašanja, kdo naj izobražuje v tem
smislu študente in univerzitetne učitelje, da je bibliografski kader
v univerzitetnih knjižnicah zmožen le za klasične oblike bibliote-
karskega dela, t. j. za izbiranje in klasificiranje literature, ne pa za
njen podrobnejši študij, kar bi bilo preveč zamudno. Zato rajši
svetuje, naj delo informatorja prevzame član fakultete, ki ima smi-
sel za preučevanje literature in ki je povezan s teamom znanstven-
nikov. Ugaja mi načelno mnenje van Dijka, direktorja holandske
kraljeve akademije znanosti v Amsterdamu, četudi ni določil vloge
univerzitetne knjižnice pri izobraževanju uporabnikov: Če vlada
priznava pomembno vlogo znanstvene tehnične informacije za go-
spodarski in družbeni razvoj, mora skrbeti za to, da bo v univer-
zitetnem in industrijskem šolanju posvetila uporabi in posredovanju
informacij primerno pozornost. Glede tega je treba še marsikaj
napraviti. Na mnogih fakultetah oziroma oddelkih je uvajanje v li-
teraturo glavnega predmeta ali posamezne discipline zelo pomanj-
kljivo, kolikor sploh posvečajo kakšno pozornost takemu uvajanju.
Van Dijk dalje poudarja, da ne bi smel noben diplomant zapustiti
univerze brez uvajanja in nekih izkušenj, ki bi mu pomagale, da
bi se znašel v množici primarnih in sekundarnih publikacij s po-
glavitnega področja svojega študija (4), medtem ko nasprotno meni
direktor holandske tehniške univerzitetne knjižnice Zandvliet, da
bi si morali uporabniki sami najti v knjižnici gradivo, ki ga potre-
bujejo. Direktor univerzitetne knjižnice pri Hampshire College Tay-
lor pa spet nasprotno poudarja, da naj univerzitetna knjižnica
ne predstavlja le prostora za gradivo, temveč proces, eno od oblik
komuniciranja, kot je to značilno za seminarje, laboratorije ipd. (4).

Skratka: stališča o izobraževanju uporabnikov v univerzitetni
knjižnici se med seboj precej razlikujejo in mislim, da morem ugo-
toviti, da nekatera od njih celo zavirajo izobraževanje uporabnikov
v univerzitetnih knjižnicah.

In kakšno je stališče IATUL, kar pomeni hkrati IFLA, o tem
pomembnem vprašanju?

Prepričanje, da potrebujejo uporabniki pomoč in vodstvo pri
iskanju informacij, zadolžuje univerzitetne knjižnice, da jim nu-
dijo za to temeljne pogoje, kar hkrati pomeni, da mora univerzi-
tetna knjižnica oblikovati informacijsko službo za opravljanje te na-

loge. Smotri informacijske službe se morajo nanašati na smotre univerze in ne le knjižnice. Pri tem je treba poudariti vzgojne naloge in raziskovalno delo univerze in tako usposobiti uporabnika, da učinkoviteje uporablja knjižnico.

Kakšno pa je pri nas stališče glede izobraževanja uporabnikov v univerzitetnih knjižnicah? To vprašanje je l. 1971 bilo na dnevnem redu posvetovanja Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije in tam je bilo sklenjeno, naj se v smislu priporočil UNISIST (United Nations International System of Information in Science and Technology) uvede uvajanje študentov v sistem znanstvenih in tehniških informacij, pri tem pa je naloga univerzitetnih knjižnic, da nudijo študentom in univerzitetnemu kadru dodatno in praktično pomoč. Z istim vprašanjem se je v komisiji za informatiko glede na stanje v SR Sloveniji podrobneje ukvarjal prof. J. Spanring.

Naloge informacijske službe v univerzitetni knjižnici so predvsem naslednje:

1. uvodni ogled knjižnic,
2. splošna navodila bralcem,
3. pouk o iskanju informacij (podatkov) in o uporabi knjižnice za študente prvih letnikov,
4. pouk o iskanju podatkov in o uporabi knjižnice za diplomske slušatelje,
5. informativni prikazi najnovejših dosežkov v iskanju informacij za akademsko osebje,
6. izdelava podrobnih informacij za specialne zahteve (retrospektivne poizvedbe),
7. posredovanje SDI informacij, t. j. sprotno posredovanje informacij, ki niso starejše od mesec dni, glede na profile uporabnikov,
8. posredovanje nabave avtomatsko obdelanih podatkov pri informacijskih centrih, ki delujejo na komercialni osnovi (npr. C. N. R. S. v Parizu ipd.).

Naloge informacijske službe so v kompletnem programu vsekakor zelo zahtevne, zato tudi terjajo za to delo usposobljeni bibliotekarski ali še boljše dokumentalistični kader. Vendar pa se informacijska služba posameznih univerzitetnih knjižnic razlikuje glede na predmetne skupine in število oddelkov na univerzi, glede na velikost knjižnice in njenega informacijskega oddelka.

Bibliotekarji ali dokumentalisti, ki delajo v informacijski službi, morajo dobro poznati potrebe uporabnikov, le-te pa se razlikujejo pri posameznih znanstvenih disciplinah. Potrebe uporabnikov narekujejo snov, pristop do uvajanja v uporabo virov literature in knjižnice ter vsebino pouka (4).

Rodhes in Evans, avtorja že večkrat citiranega referata, sodita, da je npr. za študenta zgodovine dovolj, da se seznaní s tehniko uporabe knjižnice in z njenimi primarnimi viri, medtem ko je treba študenta strojništva ali pa tudi njegovega profesorja prepričati o nujnosti, da se seznaní s tehniko iskanja podatkov tudi v sekundarnih in terciarnih virih. Ne soglašam s citiranima avtorjema, temveč sodim, da je tudi za tehnika potrebno poznavanje nekaterih družbenih ved (psihologija, sociologija itd.) in da veliki informacijski centri vedno bolj posvečajo pozornost tudi literaturi s področja teh ved in da nastajajo v svetu tudi specializirani centri za ta področja. Tudi direktor National Lending Library for Science and Technology (NLL) D. Urquhart, ki je v NLL najprej zbiral predvsem literaturo s področja tehnologije in prirodoslovnih ved, je spoznal pomembnost družbenih ved in s publikacijami za ta področja razširil nabavno politiko te znane knjižnice.

Smoter uvajanja študentov in akademskega osebja v uporabo knjižnice mora biti v skladu s smotri univerze in ne sme imeti za smoter popularizacijo knjižnice. Vedno pa je pomembno vprašanje, kako na čim bolj privlačen način pritegniti zanimanje študentov. Pozabiti pa tudi ne smemo, da bomo s sistematskim izobraževanjem uporabnikov-študentov usmerili v knjižnico reko študentov, ki se bo skozi vsa leta pretakala po njenih prostorih in da je zato delo treba dobro in ekonomično organizirati.

V Veliki Britaniji zasedajo mesta informatorjev bibliotekarji z višjimi nazivi. Pri univerzitetnih knjižnicah, ki zajemajo več strokovnih področij, je priporočati strokovno specializacijo kadra, tako da je del dolžnosti teh strokovnjakov tudi nabavna politika in informacijska služba, vodilna oseba pa koordinira njihovo delo in svetuje pri informacijskem delu. Tudi v naših knjižnicah imamo take informatorje, četudi se tako ne imenujejo, ki jih moremo za informacijsko službo uporabiti zaradi njihovih darov in specializacije. Glede na to bi bilo treba odločiti, ali naj še vnaprej ostanemo pri dosedanji kadrovski politiki, pri kateri nameščamo osebje po knjižničarskih nalogah (npr. akcesija, katalogizacija, itd.), ali pa strokovni specializaciji. V univerzitetni knjižnici v Bochumu imajo, npr. 4 informatorje in 8 specialistov za stroke, ki prav tako dajejo informacije o literaturi in navodila za njihovo uporabo uporabnikom knjižnice. Če pa ima univerzitetna knjižnica premalo kadra v informacijski službi ali pa celo samo enega, se le-ta nujno omejuje na nasvete pri iskanju podatkov s pomočjo kataloga in bibliografskih priročnikov. Tu naj omenim še neformalno izobraževanje uporabnikov, kadar skuša skupaj z bibliotekarjem poiskati literaturo oz. podatke o njej. Oseбно menim: kadar razvija informacijska služ-

ba univerzitetne knjižnice tudi dajanje retrospektivnih informacij na določeno temo in dajanje selektivnih informacij po določenih profilih uporabnikov, mora nujno razviti specializacijo kadra. Bibliotekarji, ki pa nimajo ustrezne specializacije, se morajo seznaniti s strukturo določene stroke in z njeno terminologijo.

Od navedenih nalog informacijske službe je moja naloga, posvetiti se uvodnemu ogledu knjižnice in pouka o iskanju informacij iz primarnih virov in o uporabi knjižnice za študente prvih letnikov. Ne nameravam pa se v tem referatu poglobljati v splošna navodila in pomoč individualnim bralcem, saj je bil na to temo že govor na strokovnih posvetovanjih našega društva. Medtem ko je precej literature za uvajanje študentov zadnjih letnikov ali podiplomskih študentov v iskanju podatkov, je razmeroma malo literature o izobraževanju uporabnikov-študentov prvih letnikov. In vendar je to začetno izobraževanje študentov izredno potrebno, vsaj pri nas, ko še vsi učenci in dijaki ne pridobijo tega znanja v osemletki in v gimnaziji ali drugih srednjih šolah.

Dovolite mi, da ob tej temi posredujem enoletne izkušnje Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani. Tega zahtevnega dela smo se lotili brez posebnih dodatnih finančnih sredstev in ob skrajni prostorski stiski, vendar nas je k njemu priganjalo prepričanje, da moramo z njim začeti. V naši knjižnici imamo posebno informacijsko službo, ki je zbrala mnogo odlične literature, referatne žurnale, statistične adresarje, vodnike ipd. in zdi se nam, da tehniška inteligenca, še posebno v gospodarstvu, premalo uporablja možnosti, ki jim jih nudi takšna služba. Zato smo sklenili, da bomo začeli izobraževati mladino, študente, tako da bodo postali boljši uporabniki informacij in da bodo pridobljene izkušnje uporabljali tudi kot inženirji. Zavedamo pa se, da je to prva stopnja in da nas prihodnje leto čaka organizacija informacijske službe za akademski kader.

V začetku študijskega leta 1972/73 smo poslali okrožnico rektorju univerze in dekanom tehniških fakultet, s katero smo jih obvestili, da namerava CTK uvesti uvajanje študentov I. letnika v uporabo knjižnice in primarne literature ter jim poslali urnik predavanj. Odziv na predavanja je bil delno zadovoljiv: v študijskem letu 1972/73 se je udeležilo pouka o vzgoji uporabnikov informacij 39 študentov fakultete za naravoslovje in tehnologijo (FNT) in 27 študentov fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (FAGG). Med študenti FNT so bili slušatelji fizike (z matematiko) (7); matematike s fiziko (1), tehnične fizike (1), odseka za kemijsko tehnologijo (17), odseka za geologijo (1), odseka za rudarstvo (3), odseka za metalurgijo (9). Med študenti FAGG pa se je udeležilo pouka 27 slušateljev geodetsko-komunalnega oddelka. Člani našega sveta —

profesorji tehniških fakultet, seznanjeni z obiskom študentov prvih letnikov, so se zadolžili, da bodo dosegli obvezno vzgojo uporabnikov v CTK. Dekan FNT prof. dr. Drago Ocepek, dipl. ing., nam je priporočil vzgojo študentov višjih letnikov in podiplomantov.

Pri pouku uporabnikov nas je najbolj oviralo pomanjkanje posebnega prostora, v katerem bi uredili priročno knjižnico s predpisano literaturo za študente za vse študijske smeri na tehniških fakultetah in vse splošne priročnike. Tako pa je treba v ravnateljstvo sobo sproti prinašati publikacije. Preden smo imeli v CTK prvo uro pouka, smo pripravili preprost, a zelo praktičen in uporabljen vodnik CTK za študente, da jih ne bi spominsko preveč obremenjevali in da bi le-ti imeli še vnaprej pri sebi temeljno informacijo, ki jo potrebuje uporabnik naše knjižnice. Sodim, da bi bilo brez vodnika delo težje in bi uvajanje predolgo trajalo. Pri pouku se je nujno disciplinirati in ne obremenjevati študenta z znanjem, ki je potrebno knjižničarju, temveč se je treba živeti v uporabnika knjižnice, ki je morda prvič stopil v večjo knjižnico, in sploh ne ve, kakšne vrste publikacij so v knjižnici, ki ne pozna katalogov, bibliografij itd. Tudi pri uvajanju prvih letnikov bo najlaže pritegniti pozornost, če jim bomo približali uporabo katalogov v knjižnici s primeri literature s področja njihovega študija. Pri uvajanju, ki naj traja največ pol ure, naj si študentje, ki smo jih pred tem seznanili, da se bo njihovo izobraževanje nadaljevalo v višjih letnikih, nujno ogledajo knjižnico in kataloge ter v njih sami poiščejo publikacije, katere smo jim med poukom predstavili. Takoj ko je skupina malo večja, je nujna pomoč bibliotekarjev — vodij oddelkov, ki nadaljujejo praktični pouk v katalogih. Naše izkušnje so pozitivne: zbranost študentov je bila velika, pozorno so sledili izvajanju bibliotekarja in so z veseljem sodelovali pri iskanju publikacij v katalogih.

Nujno je treba pripraviti tudi program pouka za vzgojo uporabnikov informacij. Iz angleške literature je razvidno, da je v angleških univerzitetnih knjižnicah izobraževanje uporabnikov navadno pri informacijskem oddelku. V naši knjižnici pa je sestava programa in organizacija vzgoje uporabnikov dolžnost oddelka za pospeševanje dejavnosti tehniških univerzitetnih, tehniških specialnih knjižnic in INDOK služb ob pomoči drugih oddelkov.

Da bi pouk o vzgoji uporabnikov časovno omejili, ga naredili zanimivejšega in da bi tudi omogočili vsem bibliotekarjem v knjižnici, da vskočijo po potrebi kot predavatelji, smo nabavili grafskop. Seveda pa je s sestavo programa in z izdelavo posnetkov (slides) mnogo dela, ki pa se ga spleča opraviti.

Na kratko želim posredovati glavne obrise pouka za študente prvih letnikov in prikazati nekaj posnetkov iz programa:

Študentom najprej razložimo, zakaj smo začeli z vzgojo uporabnikov, seznanimo jih z razlogi, o katerih sem govorila v uvodu referata. Pojasnimo jim, da jim bomo v eni uri predstavili CTK z njenimi viri informacij iz lastnih ali drugih fondov in da jim bomo razložili, kako bodo v CTK našli literaturo. Nato jih seznanimo s funkcijami CTK kot osrednje univerzitetne tehniške knjižnice, ki služi hkrati univerzi in industriji, republiške matične knjižnice za tehniške knjižnice v SR Sloveniji in republiškega specializiranega informacijskega in referalnega centra za tehniške vede.

Vedno navedemo tudi knjižnico fakultete in knjižničarje v tej knjižnici ter možnost izposoje v obeh knjižnicah ali samo v fakultetni, katera posreduje po potrebi literaturo iz CTK.

Nato posredujemo informacijo, katera strokovna in znanstvena področja pokrivamo z literaturo.

Sedaj je čas, da študenta seznanimo z vrstami publikacij, ki si jih more izposoditi in uporabljati v CTK: t. j. s primarnimi, sekundarnimi in terciarnimi publikacijami in z neknjižnim gradivom.

Primarne: knjige, brošure, članki.

Sekundarne: ponavljajo informacije, ki so jih prinesle primarne publikacije: delovni priročniki, učbeniki, članki v dnevnikih, propagandni material, referatni časopisi itd.

Terciarnne publikacije: so inštrumenti za iskanje pomembnih informacij in dokumentov. To so vse vrste indeksov, avtorski, sistematski in predmetni katalogi knjižnic in bibliografije. Terciarni dokumenti so rezultat bibliografskega, bibliotekarskega in dokumentacijskega dela.

Sledi predstavitev Slovenske bibliografije in revije Knjiga.

Od neknjižnega gradiva jih seznanimo s standardi, ki so za tehnika zelo pomembni, saj so v njih predpisani podatki o izdelkih, vsklajeni med potrošniki in proizvajalci, patentnimi spisi ter katalogi in prospekti.

Medknjižnična izposoja je za tehnika, ki mora uporabljati mnogo tuje literature, zanimiva in glede na to smo jo predstavili v vodniku, prav tako oddelek CTK, ki dajejo direktno informacije, in njihove telefone.

Na kratko jih seznanimo s publikacijami knjižnice o njenih fondih.

1. Bilten knjižnih novosti; Katalog tujih inozemskih revij; Bilten standardov.

Poglavje, kako najde študent literaturo v CTK, je v središču pouka. Študente seznanimo z javnimi katalogi: AIK, naslovni, UDK sistematski katalog, v katerih so popisane revije in knjige.

Študentu povemo, da išče publikacije po avtorju, naslovu ali UDK vrstilu, in ga informiramo, kaj naj stori, če ne najde literature.

AIK katalog: primer glavnega vpisa, dodatnega vpisa in kazalke (en avtor, več avtorjev, anonimno delo, šteta knjižna serija, korporativni spis, kongresno gradivo). Prvi primer naj bo obvezno v slovenskem jeziku in enostaven.

Naslovni katalog: primer katalognega listka za knjigo in revijo.

UDK katalog: Razložimo jim v kratkem sistem UDK najprej z UDK shemo z dvomestnimi številkami in s podrobnejšo delitvijo na določenem strokovnem področju.

Primer katalognega listka iz UDK kataloga.

Sestavni del pouka je tudi prikaz, kako se izpolni prejemnica. Predavatelj seznaniti študenta s pomembnostjo zapisa pravilne signature.

Knjižnični red ima študent ponatisnjen na vodniku, zaradi tega ga opozorimo na tista mesta knjižničnega reda, ki se neposredno nanašajo na študente, npr. na nižjo ceno pri razmnoževanju literature, na možnost podaljšave roka izposoje po telefonu ipd.

Ob koncu seznanimo študenta, kako naj citira literaturo, in sicer knjigo, letnik revije in članek v reviji.

Nato sledi kratek ogled CTK, katalogov in čitalnice.

Priprava programa, priprava vodnika in njegovo razmnoževanje, izbor primerov za katalogizacijo, česta zasedba bibliotekarskega osebja v matični službi in občasno v drugih oddelkih, gneča v katalogih, nakup in uporaba avdiovizualnih sredstev predstavljajo veliko obremenitev za vsako knjižnico. Vse to pa odtehta smoter pouka za vzgojo študentov v univerzitetnih knjižnicah, ki bodo jutri univerzitetni profesorji, inženirji in raziskovalci: oblikovati boljše-ga uporabnika informacij, ki ga bodo stregli primerneje izšolani informatorji.

Povzetek

Kljub različnim mnenjem univerzitetnih knjižnic, pridobljenih pri večletnem opravljanju informacijske službe, je v IATUL (kongres IFLA 1972) prevladalo stališče, da je treba potrebe uporabnika knjižnice upoštevati in da je s tem ustanovitev informacijske službe stvar logičnega razvoja. Pri oblikovanju te službe je možno posnemati že razvito informacijsko službo nekaterih specialnih tehniških

in univerzitetnih tehniških knjižnic. Le-te so zaradi eksplozije informacij na področju prirodoslovnih in tehniških ved in zaradi pritiska industrije pred splošnimi univerzitetnimi knjižnicami spoznale, da je treba oblikovati informacijsko službo in začeti zaradi hitrega zastarevanja literature in s tem krajše učinkovitosti pridobljenega znanja na univerzi z izobraževanjem uporabnikov univerzitetne knjižnice. Kot ni utemeljenega razloga, da bi univerzitetne tehniške knjižnice organizirale informacijsko službo le za industrijo in ne hkrati v isti smeri za univerzo, prav tako ni razloga, da ne bi splošne univerzitetne knjižnice na isti način razvile vse oblike informacijske službe.

Izobraževanje uporabnikov — študentov naj bo v SFRJ dopolnilni del k predavanjem informatike na fakultetah in v skladu z nalogami univerze. Dobro funkcioniranje informacijskih služb pa narekuje spremembo kadrovske politike, vsaj v informacijski službi.

Pouk o vzgoji uporabnikov informacij v CTK, študentov prvih letnikov tehniških fakultet, je že dal nekaj izkušenj (sestava programa, priprava vodnika, izbor publikacij, ki se nanašajo na študijsko usmeritev študentov, priročna knjižnica, uporaba avdiovizualnih sredstev, pravilen izbor primerov, praktična preizkušnja pri iskanju literature v katalogih).

LITERATURA

1. Peep, L. — K. Sinkevichus: The role of a University in training students on how to use books. IFLA. 38. Session. Budapest 1972. Committee on library education.

2. Riese, Reimar: Nutzerforschung und Nutzerausbildung in der Deutschen Demokratischen Republik. IFLA/FIAB. 38. Vollversammlung. Budapest 1972. Sitzung der Kommission für Bibliographie. 29. 9. 1972.

3. Tell, Björn V.: Les Informations Sélectionnées — SDI — dans une Bibliothèque universitaire technologique. 1971 IFLA Council Liverpool (84). University libraries II. Liverpool, International Federation of Library Associations 1971.

4. Rhodes, R. G. — A. J. Evans: The Educational Role of the University Library and the Provision of Information Services. IFLA General Council meeting. Budapest 1972. Budapest, International Federation of Library Associations 1972.

5. Šlajpah Mara — Sonja Tovornik: Program pouka o vzgoji uporabnikov informacij (študentov tehniških fakultet). Ljubljana, Centralna tehniška knjižnica 1973. (Razmn.)

POROČILO O KONGRESU FIAB V GRENOBLU 1973

Breda Filo

Francozi so za mesto, ki naj bi sprejelo 1000 udeležencev 39. zasedanja FIAB v letu 1973, izbrali glavno mesto Dauphinéja Grenoble. Lepo mesto ob Isèri, pod gorskim masivom Grande-Chartreuse in planino Vercors, ima staro in slavno zgodovino. Kot mesto Allobrožanov se je imenovalo Cularo, pod Rimljani je dobilo po Flaviu Gratianu ime Gratianopolis, v 4. stoletju je postalo že sedež škofije, l. 1339 je dobilo univerzo. Danes je Grenoble moderno velemesto. Univerzitetno naselje — Le Domaine Universitaire de Saint-Martin d'Hères zelo dobro dokazuje, da obstaja v mestu moččen ekonomski in intelektualni potencial, ki omogoča širokopotezno planiranje in smotrne ter lepe rešitve. Grenoble je postavil svoje novo univerzitetno naselje, v katerem domuje danes večina oddelkov in institutov štirih grenobelskih univerz, tri kilometre iz mesta. Vsaka zgradba posebej predstavlja zanimivo arhitektonsko rešitev, lepo vkomponirano v razsežen prostor, kateremu so učinkovito ozadje prelepe gore. Osrednje mesto celotnega naselja zavzema knjižnica za naravoslovne in tehnične vede. Njena izredno slikovita stavba se razlikuje od drugih po velikosti, po originalnosti arhitekture, po smotrni ureditvi notranjih prostorov ter daje ugled celotni univerzi. V tej zgradbi se je v glavnem odvijal kongres; tu je bila sprejemna pisarna, prostor za sprostitvev in okrepčila, pošta, garderoba, razstava založniških hiš in razstava pohištva ter opreme za knjižnice, pa tudi nekatera predavanja.

Osrednja tema kongresa v Grenoblu je bila univerzalna bibliografska kontrola. Tema je nova samo po imenu, predstavlja pa večne sanje bibliotekarjev, da bi imeli pregled nad tem, kar je bilo kjer koli napisano. Predsednik FIAB Herman Liebaers je omenil Lafontaine in opozoril, da lahko tudi univerzalno decimalno klasifikacijo sprejememo kot sredstvo, s katerim bi mednarodni institut za bibliografijo dosegel nekakšno mednarodno bibliografsko kontrolo. V novejšem času je konferenca o napredovanju bibliografske službe na Dunaju leta 1950 opozorila na to, da postane sedanje

znanje dostopno ljudem šele takrat, kadar si vsaka posamezna dežela ustvari primerno bibliografsko službo. Moderna sredstva informacijske tehnike, pa tudi uspehi, ki jih ima washingtonska Kongresna knjižnica s svojim programom »shared cataloguing«, s katerim je dokazala, da lahko nacionalna bibliografija drugih dežel služi za katalogizacijo tujih del v knjižnici, pa so sanje bibliotekarjev bolj kot kadarkoli prej približali realnosti. FIAB si je univerzalno bibliografsko kontrolo postavila za svoj glavni cilj. In kaj je univerzalna bibliografska kontrola? Univerzalna bibliografska kontrola je svetovni sistem za izmenjavo informacij o vseh publikacijah. Namen tega sistema je, da omogoči hiter dostop do osnovnih bibliografskih podatkov vseh publikacij vseh dežel in to v obliki, ki je mednarodno razumljiva. Koncept univerzalne bibliografske kontrole računa v ta namen z mrežo vkomponiranih nacionalnih delov, ki pokrivajo široko področje založniških in bibliotekarskih aktivnosti. Nacionalni deli so integrirani v enoten mednarodni sistem. Na nacionalni ravni računa sistem najprej s potrebnimi instrumenti za zbiranje nacionalne knjižne produkcije (zakon o obveznem tisku), nato pa z nacionalno bibliografsko službo, ki ima naslednje naloge: 1. napraviti absolutno pravilen bibliografski opis za vsako novo publikacijo v deželi; 2. objaviti bibliografske opise v redno izhajajoči nacionalni bibliografiji; 3. izdelati in posredovati te opise v standardizirani fizični obliki, kot so kartice, magnetni trakovi ali kakšna druga sprejemljiva alternativa; 4. sprejemati in posredovati svoji deželi bibliografske opise, ki jih izdelujejo bibliografske službe drugih dežel; 5. ustvariti retrospektivno nacionalno bibliografijo, če to omogočajo razmere. Da bi se nacionalne bibliografske službe lahko integrirale v celoten mednarodni sistem, je potrebno, da vse sprejmejo in priznajo naslednja dva pogoja: 1. da je vsaka nacionalna bibliografska služba odgovorna za pravilen — avtoritativen bibliografski opis publikacij svoje dežele, in 2., da so opisi napravljeni po mednarodnem bibliografskem standardu, kar velja tudi za njihovo fizično obliko.

S temi besedami je predsednik Herman Liebaers v svojem uvodnem govoru predstavil udeležencem kongresa univerzalno bibliografsko kontrolo. Predloga vsem predavanjem, analizam in razpravam o bibliografski kontroli pa je bila študija direktorja Bavarske knjižnice Franza Georga Kaltwasserja *Le contrôle bibliographique universel* v *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques* l. 1971. Kaltwasser je v svoji študiji postavil temelje univerzalne bibliografske kontrole; obdelal je vse njene probleme, zahteve in ovire. Zaradi pomena, ki ga ima univerzalna bibliografska kon-

trola, je bila prava osrednja téma kongresa; obdelovale so jo vse strokovne sekcije.

Začela bom s predavanjem, ki ga je imela Suzanne Honoré iz pariške Bibliothèque Nationale za uvodnim predavanjem predsednika Liebaersa. Naslov njenega predavanja je bil Ocenitev in perspektive univerzalne bibliografske kontrole. Suzanne Honoré je posebej opozorila na nekatere vidike, ki so bistvenega pomena za univerzalno bibliografsko kontrolo in se nanašajo na njene cilje. Univerzalna bibliografska kontrola bo gotovo, če bo popolna, sredstvo točnih in preciznih informacij o vsaki publikaciji, ki se bo pojavila v svetu. Toda, se sprašuje, zakaj potrebujemo bibliotekarji te podatke? Prav gotovo ne samo za to, da dobimo statistiko svetovne knjižne produkcije — podatke, ki so v statističnem letopisu UNESCO, ampak zato, da lahko evidentirane publikacije kupimo, zamenjamo, si jih izposodimo ali preslikamo. Izbor določenih publikacij bo odvisen od usmerjenosti knjižnice ali od različnih, včasih nepredvidenih želja naših bralcev, katere bolj zanima vsebina publikacij kot pa njihov formalni opis. Iz tega se porajajo preproste misli, ki pa so v bistvu tako pomembne, da jih v programih ne smemo prezreti. Prvič: v mnogih primerih elementi bibliografskega opisa ne bodo zadostovali za izbiro dokumenta. Izbiramo na različne načine. Včasih zadostuje avtorjevo ime, včasih naslov, posebno pri uporabnih vedah je dovolj jasen, morda lahko zaupamo renomirani založbi, celo število strani nam lahko nekaj pove. Toda ali je to dovolj? Potrebno bi bilo vključiti podatke o vsebini, kar bi napravili z enim ali več klasifikacijskimi znaki ali gesli. Tu pa smo trčili na probleme klasifikacije, pri geslih pa na jezikovne ovire. Čeprav pričakujemo, da se bodo klasifikacije v bodočnosti modificirale, in vemo, da že obstajajo na nekaterih strokovnih področjih večjezični tezavri ter da pripravlja UNESCO pravila za njihovo sestavo, ostane dejstvo, da sodijo enciklopedični večjezični makrotezavri še v bodočnost.

Dalje: tudi če predpostavljamo, da vsebuje bibliografski opis znan klasifikator in da je tudi geslo v znanem jeziku, nam je to še vedno premalo za izbiro. Bibliografski opis mora vsebovati tudi oznako funkcije nekega dela in predvideno izobrazbeno stopnjo bralca, ki delo potrebuje. Knjiga o gobah je lahko popularna knjiga za mladino, lahko je priročnik za gobarje ali visoka znanstvena razprava. In ker bi strokovne ocenitve vzele le preveč časa, bi se morali v mednarodnem merilu zediniti za preprosto kodiranje, ki bi označevalo funkcijo dela: zabava, informacije, pouk, na drugi strani pa predvideno izobrazbeno stopnjo bralca. Te ugotovitve veljajo prav tako tudi za članke. Unisistov priročnik ne razjasnjuje tega

problema. Prepotrebna študija bi verjetno nakazala pričakovane rešitve. Ko smo vse to razrešili, tudi ISBN (International standard book number — mednarodno standardno knjižno številko) in ceno publikacije, nam ostaja bistveno vprašanje — čas izida bibliografije. Vsaka izdana publikacija mora biti vključena v bibliografijo v prvih tednih po izidu in vsaka bibliografija mora izhajati v čim bolj pogostih intervalih, recimo dvakrat na mesec, čeprav v skromni obliki. Bibliografije, ki izhajajo enkrat letno kot knjige in še to z eno ali dvoletno zamudo, so sicer pomembno sredstvo za informacije, za izbiro pa niso uporabne. Ker je naglica eden izmed bistvenih elementov za pravočasno diseminacijo bibliografskih opisov, moramo opozoriti na nasprotje, ki ga vključujeta obe zahtevi. Osnovni princip univerzalne bibliografske kontrole zahteva, da se opravi katalogizacija publikacije enkrat za vselej in to v deželah, kjer izide: opis mora biti točen, popoln — dokončen. Toda naglica in dovršenost gresta le redko skupaj. Vsaka bibliografska služba mora neštetokrat preverjati podatke o publikacijah pri založnikih ali izdajateljih in to zahteva svoj čas. Kot kompromis predlaga Suzanne Honoré zamudo dveh tednov, vendar s pogojem, da bi se popravki lahko vnašali pozneje. Ko smo torej rešili tudi ta problem, ostane še vprašanje prisotnosti publikacije v nacionalni knjižnici; to najbolje omogoča zakon o tisku. Ker pa je osnovna funkcija nacionalne knjižnice arhiviranje nacionalne knjižne proizvodnje, često svojih zbirk ne posoja. Zato moramo misliti na to, da bo potrebno dopolniti sistem univerzalne bibliografske kontrole z mrežo nacionalnih izposojevalnih knjižnic. Vse dežele naj bi se sporazumele in omogočile dostopnost svoje knjižne proizvodnje z medbibliotečno izposojajo v izposojevalnih knjižnicah, ki bi imele tudi obvezni primerek. Vzor vidi Suzanne Honoré, to je tudi sama povedala, v British lending library. Predavanje Suzanne Honoré je posebej zanimivo, ker v njem zaznavamo premike, ki jih doživlja evropsko bibliotekarstvo. Vidimo, da tudi največje evropske knjižnice — spomeniki svetovne kulture — jemljejo v svoj zorni kot bralca, uporabnika. Povsod se čuti vpliv dr. Urquharta. Sam je nastopil s kratko pripombo in imenoval vse te težnje po čim bolj popolnih seznamih »listitis«, nepotreben l'art pour l'art, če ob njih ne omogočimo hkrati tudi dostopa do te literature.

Komisija za nacionalne in univerzitetne knjižnice je obravnavala vprašanje zbiranja gradiva v nacionalnih knjižnicah. To vprašanje se pojavlja vedno znova, a se nikoli ne reši do kraja; z univerzalno bibliografsko kontrolo pa prihaja zopet v ospredje pozornosti. Kajti nacionalne knjižnice ponavadi niso odgovorne samo za

zbiranje nacionalnega gradiva, ampak tudi za njegov bibliografski popis.

Simpozij leta 1958 na Dunaju, posvečen je bil evropskim nacionalnim knjižnicam, je jasno zarisal osnovne funkcije moderne nacionalke: popolno zbiranje in arhiviranje ter bibliografsko popisovanje nacionalne literature. Kazalo je, da je vprašanje razrešeno. Toda, pravi Helmut Röttsch iz Leipziga, ko so v letih 1966 in 1968 sodelavci v Nemški knjižnici primerjali principe zbiranja nacionalne literature v evropskih nacionalkah, se je pokazalo, da so v samem pojmovanju nacionalne literature velike razlike. Te razlike so pogojene v dinamični zgodovini in pisani tradiciji evropskih narodov. Velike razlike so tudi pri izbiranju različnih vrst dokumentov.

Helmut Röttsch predlaga v svojem referatu variante tako za področje zbiranja kot za obliko publikacij, ki naj jih zbira nacionalka. Ker pa bibliografi menijo, da je zbiranje gradiva eno, evidentiranje gradiva v nacionalni bibliografiji pa drugo, bomo opustili to sicer zelo zanimivo in težavno temo. Pogledali bomo stališča komisije za bibliografijo, ki jih je predstavil Gerhard Pomassl iz Nemške knjižnice v Leipzigu v predavanju Problemi in predlogi za realizacijo projekta FIAB. Postavil je devet vprašanj in hkrati nanje tudi odgovarjal.

1. Kdo lahko realizira univerzalno bibliografsko kontrolo? Jasno je, da univerzalne bibliografske kontrole ne more uresničiti ena, pa četudi še tako učinkovita mednarodna centrala. Odgovorne za njeno realizacijo morajo biti ustanove, ki so v nacionalnih okvirih določene za izdelavo in izdajo nacionalnih bibliografij. FIAB mora na posebni konferenci navezati z njimi stike. Ker vrsta držav v Afriki in Aziji nima nacionalne bibliografije, je potrebno s pomočjo UNESCO poskrbeti, da bo mogoče tudi tam izdelovati nacionalne bibliografije. Potrebno pa bo tudi posebno šolanje bibliografov, ki bodo neposredno udeleženi pri projektu.

2. Kaj pomeni univerzalna bibliografska kontrola za že obstoječe sisteme tekočih nacionalnih bibliografij? Razlika med njimi je velika; pogojena je z zgodovino, družbenopolitično in kulturno strukturo posamezne dežele, razteza pa se tako na principe vključevanja gradiva kot na način izdajanja in formalno izdelavo. Univerzalna bibliografska kontrola ne bo mogla spremeniti sedanjih razlik, razen tega — uniformiranost ni niti zaželena. Postavila bo le normirane zahteve, ki jih bodo tekoče nacionalne bibliografije morale izpolnjevati. Le če obstoječi sistem ne bo mogel izpolnjevati zahtev univerzalne bibliografske kontrole, ga bo potrebno v tej smeri spremeniti ali postaviti na novo. Recimo: za univerzalno bibliografsko kontrolo je princip zajemanja gradiva le teritorialen

in zanj jezikovni ali domoznanstveni principi, ki so sicer za posamezne nacionalne bibliografije smiselni, nimajo nikakršnega pomena.

3. Katero gradivo je potrebno vključiti v univerzalno bibliografsko kontrolo? Že leta 1950 so na konferenci o bibliografski službi našteali 12 kategorij bibliografij, ki bi zagotavljale, da je vse potrebno gradivo v resnici bibliografsko popisano. Do danes je ta priporočila UNESCO, v okviru katerega se je konferenca odvijala, realiziralo le nekaj držav. Sem spada tudi problem efemernega gradiva, ki ga bibliografije ne vključujejo. Ker so odločitve o njegovem izboru internega značaja in so odločitve v posameznih državah zelo različne, bi morale posamezne nacionalne bibliografije vsaj v uvodu razložiti, katere kategorije vpisov bibliografija vključuje, oziroma kakšni so principi selekcije. Vprašanje, ali vključujemo v univerzalno bibliografsko kontrolo tudi članke iz periodičnega tiska, se dotika odnosa med projektom UNISIST, ki ga je potrebno razčistiti.

4. in 5. vprašanje se nanašata na hitrost pošiljanja obveznih tiskov v nacionalko in na čimprejšnjo obdelavo. Za univerzalno bibliografsko kontrolo bi bilo zelo pomembno, da bi prihajali opisi publikacije neodvisno od izdajanja nacionalne bibliografije, kajti drugače bodo nastajale še večje časovne izgube. To velja predvsem za dežele, ki objavljajo popise svoje literature v velikih časovnih razmakih.

6. Bibliografski opis? Edini možen bibliografski opis bo v bodočnosti samo mednarodni standardizirani bibliografski opis, ki ga ne bo potrebno več spreminjati. Pomembno bo dalje, da bo univerzalna bibliografska kontrola posamezne vrste tiskov, npr. publikacije, ki izhajajo v knjigotrški mreži, registrirala posebej, in da se bodo temu prilagodile tudi nacionalne bibliografije ter izdajale posebne serije ali suplemente.

7. Vprašanje obravnava vsebinsko obdelavo. Univerzalna bibliografska kontrola služi najprej formalnemu opisu novega tiska. Vse nacionalne bibliografije pa obdelajo svojo literaturo tudi po vsebini. Tu ne bo mogoče postaviti mednarodno obveznih pravil.

8. Kakšne so koristi univerzalne bibliografske kontrole? Služila bo v prvi vrsti popolni mednarodni kontroli novih publikacij, služila pa naj bi tudi raznim nacionalnim in mednarodnim ter strokovnim bibliografskim sistemom.

9. Organizacijski problemi? Tako težak projekt, kot je univerzalna bibliografska kontrola, zahteva v fazi izgradnje mednarodno centralo, ki bi bila pri FIAB. Imela bi stalen sekretariat. Tako bi se mogel npr. stalni sekretariat komisije za katalogizacijo razširiti v sekretariat treh komisij — za bibliografijo, mehanizacijo in kata-

logizacijo ter na sekcije nacionalnih in univerzitetnih knjižnic. Ti gremiji so v prvi vrsti odgovorni za predloge za izgradnjo univerzalne bibliografske kontrole.

Stalni sekretariat bi moral povezati FIAB z vsemi ustanovami, ki so odgovorne za izdelavo bibliografij; organiziral bi naj konferenco vseh udeleženi pri univerzalni bibliografski kontroli, preverjal in publiciral izdelane predloge, skrbel za obveščanje udeležencev projekta ter za njihovo kvalifikacijo oziroma šolanje. UNESCO naj na prošnjo FIAB tudi priporoči posameznim deželam, da bodo podprle projekt ter usposobile bibliografske službe tako materialno kot kadrovske.

Upravičeno lahko pričakujemo, da bomo dosegli na mednarodni ravni določene rezultate; ni pa mogoče pričakovati, da bodo vse nacionalne bibliografije lahko pošiljale mednarodno standardizirane opise na avtomatiziranih medijih. Zato bo potrebno misliti na regionalne organizacijske in računalniške centre, ki bodo sporočila posameznih nacionalnih bibliografij spremenili v ustrezen bibliografski opis.

To so vprašanja, ki jih komisija za bibliografijo ocenjuje za najvažnejša in jih je potrebno reševati takoj.

V okviru komisije za bibliografijo sta nastali že tudi dve izredno zanimivi analizi. Marceille Beaudiqués iz Nacionalne knjižnice v Parizu je obdelala strukturo, principe, registracijo ter shemo uvrstitve desetih tekočih nacionalnih bibliografij. Maurice Line iz Centralne nacionalne knjižnice pa je s svojimi kolegi pregledal z vidika vključevanja gradiva štirinajst tekočih nacionalnih bibliografij in iz tega izvajal določene zaključke in predloge.

Omenila sem že projekt UNISIST. Odnosi med UNISIST in med univerzalno bibliografsko kontrolo so v splošnem nerazčiščeni. Posebno zanimivo je, kako se je vprašanja lotil dr. Liebaers. V uvodnem govoru pravi: »Ne da bi hotel avtoritativno soditi, menim, da je univerzalna bibliografska kontrola bližja mednarodnim ciljem, ki jih zastopa UNESCO, kot pa je UNISIST. Res je, da 30 odst. svetovne populacije še vedno izdaja 70 odst. knjig; res pa je tudi, da je evolucija, ki prinaša bolj enakomerno porazdelitev, bolj izrazita na polju knjižne proizvodnje kot pa na področju ustvarjanja in uporabe znanstvenih informacij, kar je skrb UNISIST. UNISIST je delovni pripomoček razvitih dežel. Zdi se nelogično, da bi UNESCO dajal milijone dolarjev za ustanovitev UNISIST, ničesar pa ne za univerzalno bibliografsko kontrolo. Za UNESCO ne sme veljati očitek, da se daje samo bogatim.«

Podkomisija univerzitetnih knjižnic je obdelala univerzalno bibliografsko kontrolo s stališča univerzitetnih knjižnic.

Natančneje si bomo ogledali referat Marca Chauveinca, direktorja univerzitetnega knjižničnega sistema v Grenoblu in začetnika avtomatizacije francoskih knjižnic. Marc Chauveinc gleda na odnos med univerzalno bibliografsko kontrolo in univerzitetno knjižnico iz dveh vidikov: 1. Koliko lahko univerzitetna knjižnica prispeva v sistem?, in 2., Koliko lahko dobi od njega?

Obstaja vrsta publikacij, ki so zelo pomembne za univerzitetno knjižnico pa tudi za strokovne knjižnice — v tem so njihove potrebe identične, pa niso vključene v nacionalno bibliografijo, ki je normalni vir za univerzalno bibliografsko kontrolo. Med te sodijo znanstvena in tehnična poročila in ekspertize, kurzi predavanj, razni učni pripomočki na univerzah ipd. Tu lahko univerzitetne in strokovne knjižnice dosti koristijo! Lahko postanejo deponitne knjižnice za publikacije, ki nastajajo v okviru institucije, kateri služijo, jih obdelujejo in posredujejo drugim, bodisi direktno tistim organizacijam, ki to gradivo potrebujejo, ali indirektno, tako da pošiljajo informacije o njih nacionalnemu bibliografskemu centru. Marc Chauveinc meni, da je zelo potrebna kooperacija med uradnimi organizacijami za diseminacijo informacij, v tem primeru med bibliografsko službo in tistimi ustanovami, ki zaradi svojega specifičnega položaja lahko pridejo do neobjavljenih in nekomercialnih dokumentov.

Na drugem mestu obravnava univerzitetno knjižnico kot uporabnika univerzalne bibliografske kontrole. Univerzitetne knjižnice kupujejo le 50 odst. dokumentov, ki so objavljeni v nacionalni bibliografiji. Za informacije služijo predvsem razne strokovne bibliografije in dokumentacijski centri, kot so Center National de la Recherche Scientifique. Marc Chauveinc meni, da univerzalna bibliografska kontrola ne bi smela biti omejena na knjige, ki jih izdaja knjigotrška mreža, ampak bi morala poskušati obseči vse dokumente, ki vsebujejo neko novo znanstveno informacijo. Potrebno jo je razširiti čez obseg tradicionalnih bibliografij, tako da bo pokrivala tudi področje specialnih bibliografij. Povprečnemu poslušalcu tu marsikaj ni jasno. Marc Chauveinc se dotika problemov, ki spadajo v območje UNISIST, omenja ga pa ne.

Komisija za bibliotekarsko teorijo in znanost je obdelala temo primerjalno bibliotekarstvo kot visokošolski predmet. Za Jugoslavijo jo je obdelal Drago Vidović. Resnično pomemben referat pa je podala Silva Simsova, predavateljica na bibliotekarski šoli v Londonu. Silva Simsova je prepričala z globino svoje teoretične misli. Uspelo ji je opredeliti primerjalno bibliotekarstvo kot posebno bibliotekarsko disciplino. Ker je tov. Bogatajeva referat že prevedla in bo objavljen v prihodnji številki Knjižnice, bom navedla samo

zadnji odstavek: »Brez dobre metode ne moremo upati, da bomo rešili številne probleme, s katerimi se spopada bibliotekarstvo vsepovsod po svetu. Kot bibliotekarji se bolj nagibamo k temu, da po dispoziciji svojega temperamenta prej 'delujemo', kot mislimo. Naša strokovna literatura vedno znova ponavlja, da potrebujemo poklicno filozofijo. Morda lahko z razmišljanjem o našem početu z vidika primerjalne metode pomagamo izoblikovati poklicno filozofijo in dosežemo v tem procesu boljše mednarodno razumevanje.«

Na koncu se moramo ponovno vrniti k uvodnemu govoru predsednika Hermana Liebaersa. V tretjem delu svojega govora je govoril o novi strukturi FIAB. Ne bi se ustavljali ob predvideni profesionalizaciji v sekretariatu in ob statutu, omeniti pa moramo novo posebno delovno skupino, ki se ukvarja z deželami v razvoju, in katere delo je omogočila subvencija kanadske mednarodne agencije za razvoj. Ta skupina je organizirala za bibliotekarje iz dežel v razvoju pred kongresom ali bolje kot uvod v kongres posvet za okroglo mizo, na katerem so razpravljali o specifični problematiki bibliotekarstva v teh deželah. Na koncu je Liebaers predlagal, da bi v naslednjih dveh letih razmišljali o zvezi sami in poskušali iz nje napraviti močno strokovno organizacijo.

Glavna tema na zasedanju l. 1975 bo organizacija FIAB. Stalna rast zveze kaže, da je potrebno porazdeliti zanimanje za mednarodno delovanje. Predsednik je predlagal, naj bi se organizirala specializirana srečanja v okviru FIAB; tako naj bi se na primer eno leto srečali zastopniki agronomskih, drugo leto medicinskih knjižnic itd. Hkrati bodo članice organizirale regionalna srečanja, tako da bodo tudi tistim svetovnim območjem v svetu, s katerih danes bibliotekarji težje prihajajo na mednarodna srečanja, omogočena polnovredna udeležba v mednarodnem delu. Prihodnji kongresi FIAB naj bi ne bili več množična srečanja — Moskva je štela 700, Liverpool 800, Budimpešta 900, Grenoble 1000 udeležencev, pač pa naj bi se shajal generalni svet, ki bi se ga udeleževali le strokovnjaki, člani upravnega odbora in stalnih komisij. Tem bi dodali še po enega delegata za vsako nacionalno društvo. Vsega skupaj bi se zbralo na generalnem svetu 300 članov. Imel bi prav tako kot sedaj kongresi plenarne seje in srečanja strokovnih skupin. Predlog za zmanjšanje števila udeležencev na kongresih prihaja torej že drugič v razpravo.

NA KONGRESU ITALIJANSKIH BIBLIOTEKARJEV

Maks Veselko

Malo je manjkalo, pa bi bil edini udeleženec lanskega kongresa italijanskih bibliotekarjev. Zgodaj spomladi 1973 je namreč Zveza društev bibliotekarjev Jugoslavije, ki je imela tedaj sedež še v Ljubljani, dobila prijazno vabilo od AIB (Associazione Italiana Biblioteche), naj se njen predstavnik kot gost udeleži njihovega kongresa v prvih dneh maja in sicer v kraju Civitanova Marche. Zveza je udeležbo ponudila meni, jaz pa sem seveda prav rad prevzel to nalogo. Ker kraj Civitanova Marche leži nekako sredi vzhodne (jadranske) obale italijanskega škornja, nekoliko južneje od Ancone, in vodi mimo avtomobilska cesta, sem takoj po prvomajskih praznikih dejansko že skoraj sedal v avto, ko sem dobil telegram, da kongres zaradi stavke odpade. Stavkali seveda niso bibliotekarji, marveč poštarji in s tem onemogočili organizacijo kongresa. Na srečo so bili kljub stavki pripravljeni prenašati vsaj telegrame, a kaj, ko so mojega — naslovljenega na knjižnico — poslali prav za prvi maj. Nakar so naši poštarji napisali nanj »urad zaprt« in mi ga prinesli po praznikih.

Kaj kmalu za temi dogodki je prišlo iz Italije spet prijazno pismo z opravičilom in pojasnilom, da je kongres premaknjen v oktober. Ponovni poskus je uspel, čeprav oktobra niso v Italiji razsajale stavke, pač pa kolera.

Naj najprej še enkrat omenim lepo navado italijanskih bibliotekarjev, da na vsak svoj kongres povabijo goste iz tujine, ki jim sicer dajo le skromno nadomestilo stroškov za pot in življenje pri njih, tako da je vsakdo dodajal iz svojega, bilo pa je kljub temu prav prijetno, zanimivo in poučno. Razen mene so prišli še predstavniki bibliotekarskih društev Švice, zahodne Nemčije, zahodnega Berlina in Anglije ter vodja ameriške biblioteke v Rimu. Posebej to omenjam zato, ker je to postalo že tradicija — ne le pri njih, tudi pri nas, saj se mi zdi, da smo se vabilu še vsako leto odzvali — naša zveza se pa tem vabilom ne odziva z vabilom na naše kongrese, kar bi bilo skoraj nujno.

Kongres je bil organiziran podobno, kakor jih prirejamo mi, le s to razliko, da je bil svečani začetek ob koncu tedna, v soboto in nedeljo, naslednje tri dni pa so posvetili strokovnemu delu po sekcijah. Ti sestanki sekcij so bili skoraj prej minitečaji; sekcija za katalogizacijo je na primer poslušala nauk o korporativnem avtorju. Presenetila pa me je udeležba, saj bibliotekarjev iz vse Italije ni bilo več, če ne celo manj, kakor se nas zbere na občnih zborih slovenskega društva. Stvar je postala jasnejša, ko so mi povedali, da jim je težko dobiti dovoljenje za udeležbo, in če jim ustanova tudi dovoli odsotnost, gre udeležba na njihov osebni račun in redni dopust.

Kongres, ki je bil 23. po vrsti in jih štejejo od leta 1930, ko je bilo društvo ustanovljeno, je začel predsednik dr. Renato Pagetti s poročilom o delu, iz katerega je razvidno, da je bilo pglavitno prizadevanje usmerjeno v priznanje družbene vloge knjižničarstva zlasti v obdobju pripravljanja novega zakona o kulturi in kulturnih ustanovah, ki menda knjižnicam niti od daleč ne priznava tistega mesta v ureditvi družbe, kakršnega knjižničarji zahtevajo. Poročilo smo poslušali v gledališču, kamor so nas peljali z avtobusi, saj se nahaja v »gornjem mestu«. Kasneje smo spoznali, da ima kar vsak kraj ob obali na griču še »gornje mesto«, ki je zgodovinski center kraja, medtem ko je spodnji del posvečen turizmu in industriji. Med njima tudi menda kar redno vladajo »dobri« sosedski odnosi, čeprav gre uradno za isti kraj. Tako si je na primer Civitanova šele pred nekaj leti uredila knjižnico, ki jo vodi sicer priletni, a izredno temperamentni in simpatični nekdanji pomorščak Silvio Zavatti. Potožil nam je, kako malo denarja ima za nabavo knjig in kakšen kup dragocenosti hranijo uskladiščen v gornjem mestu, ki njega seveda silno mika, toda o tem, da bi zgornji odstopili svoje knjige spodnjemu, ni in nikoli ne bo govora.

Naslednjega dne smo spet v gledališču poslušali dva referata. Prvega je pripravil L. Balsamo in sicer o sodobnih smereh biblioteconomije v Italiji in tujini. Skrbno pripravljen, obširen in izredno zanimiv referat je najprej orisal zgodovinski razvoj te vede od časov, ko je bil knjižničar predvsem dolžan varovati knjige pred živalcami, ki se skrivaj zalezejo vanje, in preradovednimi obiskovalci, ki skušajo knjige jemati v roke (omenil je kot posebno zanimivost, da je za državne knjižnice vse do leta 1967 veljal predpis, po katerem je smel uporabljati kataloge le knjižničar, izjemoma še znanstvenik, a pod knjižničarjevim nadzorstvom) pa do današnjih dni, kjer je v anglosaškem svetu opazil premik od pojma knjige k dokumentu, od širjenja kulture k širjenju informacij in potemtakem h knjižnici, ki ni več zbirka, marveč organizacija dokumentov. Dokazoval je ne-

ko presenetljivo statičnost v sovjetskem pojmovanju vloge knjižnice, vsaj v teoriji, medtem ko sta jih knjižna masa in pa uvajanje računalništva v praksi pripeljala precej dalje. Omenil je izredno živahnost teoretičnega razpravljanja na Češkem in Poljskem pa prvenstvo zahodne Nemčije v raziskovanju možnosti uporabe računalnikov v knjižnicah. Nazadnje je opisal še Francijo in njeno novo biblioteko Halles, kjer naj bi obiskovalci prvič ne našli nobenega kataloga več, marveč samo še terminal, ter končal s primerjavo svojih ugotovitev s položajem v Italiji, ki ji je očital premajhno skrb za strokovno razgledane in znanstvenega raziskovanja sposobne kadre.

Podobno je izzvenel tudi naslednji referat, ki ga je pripravil G. Baracchetti in je govoril o šolskih knjižnicah, ki so po njegovih trditvah v precej bednem stanju (v poprečju knjiga na 5 učencev in 150 novih knjig letno na knjižnico), zanimivo pa je, da je zarisal sodobnejši koncept šolske knjižnice vseskozi po načelih, ki smo jih sprejeli — vsaj kolikor sem jih spoznal — tudi pri nas. Končni del njegovega referata je bil posvečen šoli in njeni knjižnici v majhnem kraju, kjer so možnosti seveda naslednje: samo šolska knjižnica, samo javna knjižnica ali obe in gre v tem zadnjem primeru za delitev dela med njima. Nagibal se je k prvi možnosti, čeprav se ni dokončno opredelil, apeliral je le na preganjanje konkurenčnosti in podvajanja fondov, če sta v kraju obe. Zanimiv je bil, vsaj za nas, tisti diskusijski odziv, v katerem se je neka učiteljica iz majhnega kraja sicer strinjala s tem, da njena knjižnica, ki je v kraju edina, prevzame skrb tudi za druge bralce, ne le za šolarje, ampak problem je drugje: če naj dela tudi z drugimi bralci, bi morala biti šola odprta tudi popoldne; če bo odprta tudi popoldne, bi moral biti v njej tudi sluga, ki odklepa in zaklepa šolska vrata, kar bi sicer rad storil — a če bi to storil, bi imel huda otepanja s sindikatom!

Dejansko so problemi italijanskih knjižničarjev močno različni od naših, ko se po eni strani trudijo doseči kakršnokoli povezanost med knjižnicami, kar naj bi jim prineslo tudi večjo težo v družbi, ali odpreti šolsko knjižnico odraslim, na drugi strani pa smo dobili v roke zajetno poročilo enajstih knjižnic o njihovih izkušnjah pri delu z elektronskimi računalniki ter poskusni — oziroma bolj propagandni snopič bibliografskega slovarja, ki bo vsako leto prinašal popis italijanske knjižne produkcije na najsodobnejši način, seveda spet s pomočjo računalnika.

Prav tako je zanimivo, da je predsednikovo poročilo navedlo kot poseben uspeh društvenega prizadevanja tiskanje knjig za stare ljudi z velikimi črkami, česar se je navsezadnje le lotila neka njihova založba (čeprav se pri tem človek vpraša, ali ne bi bilo

smotrneje tem ljudem dati očala), in je založba tudi vsem udeležencem poklonila po en izvod tako natisnjene knjige, a kaj, ko smo ugotovili, da nam je med lepe platnice uvezala prvo in drugo polo, potem pa se je druga pola ponavljala vse do konca. Ni si težko predstavljati komentarjev vročekrvnih Italijanov, ko so to opazili.

ZDRUŽITEV KNJIŽNIC V DUHU NOVE USTAVE

Oblikovanje organizacij združenega dela v duhu nove ustave in v smislu koncepcije razvoja splošnoizobraževalnih knjižnic v Sloveniji iz l. 1971 je terjalo novih ustvarjalnih pobud v slovenskem knjižničarstvu. Knjižničarji v Celju so pri tem ubrali svojo pot združitve. Ker bi utegnile njihove zamisli spodbuditi združitvene pobude tudi drugod po Sloveniji, objavljamo besedilo predloga za združitev Študijske knjižnice in Mestne ljudske knjižnice v Celju v eno delovno organizacijo — v Osrednjo knjižnico v Celju.

Delovni skupnosti zavodov sta predlog obravnavali in z referendumom dne 27. decembra 1973 izglasovali združitev. S predlogom v formulirani obliki so se strinjali tudi družbenopolitični forumi in temeljna kulturna skupnost. Na predlog občinskega sveta za kulturo in znanost je tudi skupščina občine Celje kot ustanoviteljica obeh doslej samostojnih zavodov dala svoje soglasje k združitvi v enotno delovno organizacijo.

PREDLOG ZA ZDRUŽITEV ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE IN MESTNE LJUDSKE KNJIŽNICE V CELJU V ENO DELOVNO ORGANIZACIJO

V resoluciji o razvoju vzgoje in izobraževanja na samoupravni podlagi, ki jo je sprejela Skupščina SFRJ leta 1970 (gl. Ur. list SFRJ, št. 16/1970), je med drugim zapisano:

— Samoupravna socialistična družba zahteva celovito osebnost, ki je izobražena in sposobna uresničevati vse svoje funkcije v zahtevnih življenjskih in delovnih razmerah.

— V duhu ustavnih načel je pravica in potreba vsakega človeka, da se izobražuje.

— Izobraževanje se ne končuje s šolanjem v mladosti, temveč postaja trajen proces, v katerem dobivajo organizirane oblike izobraževanja odraslih čedalje pomembnejšo vlogo.

— Na vseh stopnjah izobraževanja po osnovnem izobraževanju je treba vsekakor spremeniti stroj sistema, premagati togost, lo-

čnost in zaprtost posameznih izobraževalnih poti in odpreti možnost za permanentno izobraževanje vseh kadrov, ki bo v skladu z razvojem znanosti in tehnike, s spreminjanjem značaja in sredstev dela ter z naraščanjem kulturnih potreb.

Te misli nam lahko služijo kot osnova tudi pri oblikovanju knjižničarske politike in načrtovanju bodočega razvoja knjižnic, kajti knjižnice, ki so poleg šol najvažnejše izobraževalne institucije, opravljajo svoje naloge prav na podlagi teh v ustavi zagotovljenih pravic do izobraževanja, ki je danes za razvoj družbe celo važnejše kot kapital.

V skladu s temi načeli se je v strokovnih knjižničarskih krogih v Sloveniji (v oddelku za razvoj knjižničarstva v Narodni in univerzitetni knjižnici kot osrednji knjižnici Slovenije, v Društvu bibliotekarjev Slovenije in v Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije) izoblikovala v letih 1970 do 1971 koncepcija razvoja splošnoizobraževalnih knjižnic v Sloveniji, ki jo je leta 1971 sprejela tudi Skupščina SR Slovenije. Naslanjajoč se na teoretična in praktična dogajanja v svetu, zlasti v razvitih deželah, in na lastne izkušnje, želi ta koncepcija odpraviti slabosti in premajhno učinkovitost slovenskih ljudskih knjižnic, ki so v preveliki meri obtičale na ravni izposojevalnic čtiva za razvedrilo (le najbolj razvite med njimi so nudile tudi več) ter vzpodbuditi študijske knjižnice, da bi še v večji meri kot doslej služile splošnemu in posebnemu (strokovnemu) izobraževanju ter seveda tudi znanstvenemu in raziskovalnemu delu. Delo za iste družbene smotre je zbrisalo meje med obema tradicionalnima tipoma knjižnic in samo sili v več kot samo poslovno sodelovanje: to pa je organizacijska in strokovna združitev v nov tip splošnoizobraževalne knjižnice, ki naj bi jo imela vsaka občina in naj bi z njo omogočala permanentno izobraževanje občanov. Organizacijska povezanost občinskih splošnoizobraževalnih knjižnic v pokrajinske (regionalne) sisteme in v republiški sistem (preko njega bodo povezane tudi z omrežjem znanstvenih in specialnih, to je strokovnih knjižnic) bo ustvarila trdna pota, po katerih bo knjiga kot vir informacij in znanja lahko prišla do slehernega občana.

To novo družbeno in strokovno kvaliteto v razvoju knjižničarstva moramo doseči tudi v Celju, ki ni samo občinsko, ampak tudi pokrajinsko (regionalno) središče. Najbolj se tega zavedajo knjižničarski delavci, zaposleni v obeh celjskih knjižnicah: Študijski in Mestni ljudski. V Študijski knjižnici, ki je tudi matična knjižnica za občino Celje, je njen oddelek za pospeševanje knjižničarske službe že leta 1971 izdelal program organizacije knjižnične mreže in razvoja knjižničarstva v občini Celje do leta 1975. Ta program je del razvojnega načrta kulturnih dejavnosti v občini Celje za obdobje

1971—1975, ki ga je leta 1972 sprejela Skupščina Temeljne kulturne skupnosti v Celju in potrdila tudi Skupščina občine Celje. V skladu s tem razvojnim programom se je že sredi leta 1972 ljudska knjižnica DPD Svoboda Celje pridružila Študijski knjižnici kot podružnična knjižnica za krajevno skupnost Gaberje—Hudinja. Zdaj je treba nadaljevati z uresničenjem sprejetega razvojnega programa in predvsem ustvariti jedro za enotno knjižničarsko politiko v občini. Obe knjižnici, ki delujeta v Celju že od leta 1945 (MLK; ta nadaljuje tradicijo celjske Javne mestne knjižnice, ki je delovala že med obema vojnama), oz. 1946 (ŠK), in sta se v skladu s tedanjimi principi o delu in tipih javnih knjižnic razvijali kot samostojni delovni organizaciji (zavoda), naj se združita v novo enotno delovno organizacijo z imenom OSREDNJA KNJIŽNICA V CELJU.

Delavci v knjižnicah smo prepričani, da bomo samo na ta način zares uresničili to, kar začrtuje koncepcija o razvoju javnih knjižnic v Sloveniji, kajti če bi formirali samo skupno upravo, vsaki od obeh knjižnic pa pustili, naj dela dalje v dosedanji smeri, čeprav kot TOZD združene knjižnice, bi bila to samo formalna, administrativna združitev, ki se ne bi dosti razlikovala od poslovnega sodelovanja. Doseči pa moramo pravo integracijo (organizacijsko in strokovno), z enotno nabavo knjig, z racionalno centralizirano strokovno knjižničarsko obdelavo knjižnih fondov ter s smotrno organizacijo izposojevalnic in čitalnic, v katerih bodo knjige dostopne zainteresiranim bralcem po vsej občini in jim bodo stalno v pomoč pri delu in samoupravnem odločanju.

Poleg splošnoizobraževalnih nalog, ki so jih avtorji razvojne koncepcije slovenskih splošnih javnih knjižnic razumljivo postavili s posebnim poudarkom na prvo mesto in ki naj bi bile uresničene v vseh občinah, v bolj razvitih in v manj razvitih, pa je treba v pokrajinskih središčih, ki so toliko razvita, da so že doslej imela študijsko knjižnico (tako pokrajinsko središče je prav gotovo tudi Celje) v načrtovanju bodočega razvoja in bodoče organizacije knjižnic ob konkretni aplikaciji načel republiške koncepcije včleniti tudi nekatere naloge dosedanjih študijskih knjižnic, predvsem pokrajinsko domoznanstvene, bibliografske in dokumentacijske. To je, čeprav na kratko, navedeno tudi v republiški koncepciji ter je konec koncev tudi z vsenarnodnega stališča edino racionalno, saj ni ne materialno ne kadrovske izvedljivo, da bi imela vsaka občina tako močno in razvito knjižnico, da bi lahko zadovoljila večino potreb svojih bralcev s svojimi fondi ter z organiziranim zbiranjem bibliografskih in dokumentacijskih informacij, niti splošnih in strokovnih, še manj pa specialnih, pokrajinsko domoznanstvenih. Tam, kjer so že ustvarjeni pogoji za tako delo, pa je treba tudi to še

dalje razvijati. Razen mariborske, ki ima najdaljšo tradicijo in se je zdaj razvila v visokošolsko knjižnico ter se tako izločila iz ožjega omrežja splošnoizobraževalnih knjižnic, prihajajo namreč slovenske študijske knjižnice, tudi celjska, do te naslednje razvojne etape šele zdaj, ko so si priborile prostorske možnosti. Bilo bi več kot nespametno, ko bi bila ta kvalitetna razvojna prizadevanja slovenskih študijskih knjižnic v integracijskih in reorganizacijskih tokovih, ki bodo rodili novo kvalitetno omrežje slovenskih splošnoizobraževalnih knjižnic, odpravljena v slep rokav. Zato menimo, da moramo tudi v Celju, ki ima kot pokrajinsko središče dokaj bogato zgodovinsko in kulturno tradicijo, kjer je več srednjih šol, kjer že zdaj delajo dislocirani oddelki višjih šol (v bodoče jih bo še več), kjer dela v industrijskih podjetjih, ki imajo tudi svoje razvojne in raziskovalne oddelke, ter v drugih delovnih organizacijah in v poslovnih združenjih lepo število strokovnjakov in raziskovalcev, zagotoviti tudi ta del bodočega razvoja osrednje knjižnice in sicer materialno in kadrovsko. Končno nas silijo k temu tudi naloge, ki čakajo celjsko osrednjo knjižnico v bodočem regionalnem knjižničnem sistemu, kakršnega predvidevata republiška razvojna koncepcija in novi zakon o knjižnicah, ki ga bo v kratkem sprejela Skupščina SR Slovenije, pa čeprav so za zdaj te regionalne naloge stvar bodočnosti. Če bomo ta del razvoja, ki je bil nakazan že ob ustanovitvi študijskih knjižnic leta 1946, predolgo puščali na pol pota, bomo oškodovali predvsem sami sebe, to je celjsko pokrajinsko družbeno skupnost kot del slovenske nacionalne skupnosti. Delavci v celjskih knjižnicah smo prepričani, da je na ta način zagotovljeno samoupravno soodločanje vseh strokovnih in zunanjih dejavnikov, da je tak razvoj ne le v interesu delavcev v knjižnicah, ampak predvsem v interesu zdravega družbenega razvoja in napredka.

Zato predlagamo za bodočo združeno OSREDNJO KNJIŽNICO V CELJU tako notranjo organizacijo, kot je navedena v 24. čl. osnutka sporazuma o združitvi. Sistemizacija delovnih mest v združeni osrednji knjižnici ne bo večja, kot je sistemizacija v sedanjih samostojnih knjižnicah. Zagotoviti je treba postopoma le še zasedbo tistih doslej nezasedenih delovnih mest, ki jih narekuje normalni bodoči razvoj v zgoraj navedenem smislu. To velja za strokovna bibliotekarska mesta v oddelkih za bibliografijo in dokumentacijo ter za posebne zbirke, prav tako pa je v tako veliki delovni organizaciji, kot bo bodoča osrednja knjižnica, potreben tudi dober upravni tajnik, oz. upravni pomočnik ravnatelja, ki bo kot upravno pravni strokovnjak vodil upravno organizacijske posle, tako da se bo ravnatelj lahko skupaj z ostalimi knjižničarskimi strokovnimi delavci

v zadostni meri posvečal tudi strokovnim knjižničarskim problemom in opravilom.

Delovni skupnosti obeh doslej samostojnih knjižnic se zavedata, da imata pri svojem delu in pri uresničevanju načrtanih nalog več skupnega kot različnega in da bo le taka združena knjižnica lahko zares dobro opravljala vse tisto, kar zahteva od nje bodoči družbeni, gospodarski in kulturni razvoj celjske občine in celjskega pokrajinskega območja. Prav zato želita združiti svoje znanje in svoje delo ter materialne kapacitete obeh knjižnic v novo OSREDNJO KNJIŽNICO V CELJU.

»MARIBORSKA RAZLIČICA« UDK

Stanislav Kos

Govoriti »pro domo sua« je neroden posel, toda kljub hvalečavskemu prizvoku bi si upal trditi, da smo slovenski klasifikatorji na splošno kar zadovoljivo opremljali knjige in članke z vrstilci univerzalne decimalne klasifikacije (UDK). V nekaterih periodičnih in zbirnih delih pa smo zadnje čase opazili, da se klasificiranja lotevajo tudi ljudje, ki se jim o tem poslu, da milo rečemo, komaj sanja. Ne le da nimajo pojma o klasifikacijski logiki, brez katere ni mogoča kombinacija sestavljenih vrstilcev, marveč streljajo mimo tudi pri določanju najpreprostejših vrstilcev. Komisija za stvarno katalogizacijo pri Društvu bibliotekarjev Slovenije je zato na svoji seji dne 9. marca 1974 obsodila tako laično in neodgovorno početje, podpisane pa zadožila, da javno ožigosa »mariborski« primer.

Gre za zbornik »Geografski simpozij o Severovzhodni Sloveniji«, ki ga je izdala katedra za geografijo na Pedagoški akademiji v Mariboru, založila Založba Obzorja v Mariboru 1973 in je v njem objavljenih 19 referatov, ki so jih zvečine napisali sodelavci mariborskih visokošolskih zavodov. Ko se je ta »mariborski« zbornik pripravljal za tisk, je njegov urednik podpisanega (telefonsko) naprosil, naj bi prevzel »dokumentacijsko obdelavo« gradiva; ker sem stvar razumel dobesedno, sem uredniku izjavil, da se za »dokumentacijo« geografskega gradiva ne čutim sposobnega, in mu svetoval, naj se obrne na centralno geografsko ustanovo v Ljubljani, ki gotovo premore »dokumentalista-geografa«. Tam so gradivo obdelali, ne vemo točno ne kje ne kdo, kar tudi ni posebno pomembno; iz zbornika je jasno, da tam člankov niso »dokumentirali« (z izdelavo prikazov ali vsaj sinopsisov), ampak so jih zgolj klasificirali z vrstilci UDK, za kar pa imamo tudi v Mariboru vsaj deset usposobljenih bibliotekarjev.

Klasifikacijski izdelki v zborniku kažejo, da njihov avtor ni bil kos temu poslu: niti enega vrstilca ni, ki bi mu lahko rekli, da je neoporečen. Ob tej sodbi se zavedamo težavnosti klasifici-

ranja, zlasti ko določamo sestavljene UDK vrstilce, vendar je jasno, da klasifikator ne more in ne sme imeti težav s tehniko notacije, da mora torej poznati pravila sistema, ki ga uporablja. Prave težave klasificiranja so drugod; često ni preprosta stvar, določiti iz naslova ali iz vsebine članka njegove bistvene vsebinske elemente, še težje pa je te elemente z logično kombinacijo povezati glede na njihovo nadrejenost ali podrejenost ter jih nato prevesti v indeksni jezik sistema, da mu končno lahko določimo ustrezno notacijo sistema. Naš avtor je s svojimi vrstilci v zborniku dokazal, da ne pozna pravil notacije UDK sistema, kar razodevajo številne tako elementarne napake, da avtorja že zaradi tega z vso upravičenostjo lahko imenujemo klasifikacijskega analfabeta. O vsebinski preciznosti, logičnosti ali vsaj poprečnem posluhu za indeksni jezik pa v njegovih vrstilih ni ne duha ne sluha, kot da zanj teh problemov sploh ni. Ob vsem tem zamerimo avtorju zlasti njegovo nekritičnost, da ni znal ali hotel presoditi, kaj ve in česa ne ve.

Pa si pogledjmo pobliže nekaj teh vrstilcev. Članek na strani 63 ima naslov »Značilnosti in perspektive urbanega sistema v Severovzhodni Sloveniji«. Bistvene vsebinske elemente članka bi izrazili takole: gre za bodoči razvoj urbanega sistema, to je za razvoj dominantnega urbanega centra Maribora in drugih subdominantnih mestnih središč v Severovzhodni Sloveniji, na katerega bodo vplivali različni dejavniki, zlasti gospodarski razvoj mestnih središč tega območja. V indeksnem jeziku bi vsebino članka po logičnem zaporedju (od ožjega k širšemu, right-left rule) povedali takole: Mesta Severovzhodne Slovenije glede na njihov gospodarski razvoj kot kulturno geografskem dejavniku pri regionalnem prostorskem oblikovanju. Iz tega sledi notacija:

UDK 711.25:911.3:338(497.12-18-201).

V zborniku pa najdemo za ta članek naslednjo notacijo:

UDK 515.6.711.28 + 914.971(497.12-18).

Druga pika v tem vrstilu je verjetno tiskovna napaka in bi moralo stati dvopičje. Ob sami notaciji pa bi najprej poudarili, da mora stati v sestavljenem vrstilu na prvem mestu vedno tisti vrstilec, ki članek okvirno opredeli glede na njegovo temeljno vsebinsko usmeritev. V gornjem primeru vrstilca iz zbornika je to vrstilec 515.6, ki pomeni perspektivo v okviru opisne geometrije. Tako je našel članek, ki se mu o geometriji niti ne sanja, svojo temeljno uvrstitev med vrstami perspektiv, najbrž kot nova zvrst: »urbanistična perspektiva«. Res genialna banalnost! Vsak začetnik ve, da iz kazala UDK tablic ne moremo kar na slepo prepisovati vrstilcev, ampak da jih je treba preveriti v samih tablicah; sicer pa je slovensko kazalo tako razkošno opremljeno z okvirnimi determi-

nantami ob geslih, da bi bilo že to dovolj, da avtorju prepreči tak banalni spodrseljaj. Kot izraz »značilnosti« (ki ga avtor ni upošteval, ker ga v kazalu ni našel, a bi ga lahko zasledil v samih tablicah kot splošni privesni vrstilec za vidik .004.12) tako tudi izraz »perspektive« nista vsebinska elementa, ampak vidika obravnave, pa zato drugotnega pomena in ju lahko upoštevamo ali ne, vendar ne kot vsebinske (glavne), ampak kot vidikovne (privesne) vrstilce. — Sledeč naslovu se je avtor pri »urbanem sistemu« odločil za vrstilec 711.28, ki pomeni mestne soseske, za kar pa v našem članku ne gre (saj ne govori na primer o Lentu ali Lajteršpergu v Mariboru), ampak za mesta v Severovzhodni Sloveniji (Maribor, Ptuj, Murska Sobota itd.) in njihovo funkcijo v pokrajinskem prostorskem oblikovanju, čemur odgovarja vrstilec 711.25. — Kar v vrstilcu sledi, je zopet mojstrovina svoje vrste. Znak »in« (+) je v sistemu decimalne klasifikacije znak prirejenosti in veže v sestavljeni vrstilec samo več ločeno obravnavanih snovi v dokumentu. Znak »in« v našem primeru pomeni, da se v članku ločeno govori o »urbanistični perspektivi« in o »regionalni geografiji Jugoslavije«. Da temu ni tako, smo že pojasnili: v članku je govora o razvoju urbanega sistema v odvisnosti (torej »dvoپیچje«, ne »in«) od kulturno geografskih faktorjev, kar spada v indeksno skupino »splošne« in ne »regionalne« geografije; regionalni je samo vidik, ki ga dovolj označimo s splošnim privesnim vrstilcem za kraj. Zakaj je naš klasifikator v tem in še v mnogih drugih primerih čutil potrebo vezati privesni vrstilec za kraj na glavni zemljepisni vrstilec, ki je že sam zložen (ne sestavljen) iz osnovnega in privesnega vrstilca, nikakor ni razumljivo. Ta nemogoči klasifikacijski pleonazem je verjetno nastal iz zadrege, kam obesiti orientacijski privesek za severovzhod (-18); tega mirno lahko dodamo brez oklepaja kar osnovnemu vrstilcu, tako kot brez oklepaja priključimo osnovnemu vrstilcu 91 privesni vrstilec kraja (497.12) in dobimo tako zloženi vrstilec 914.971.2-18, ki pomeni zemljepis Severovzhodne Slovenije. Seveda pa v našem primeru za to ne gre in bi popolnoma zadostoval krajevni privesni vrstilec (497.12-18).

Poglejmo si še vrstilec pri članku na strani 52, ki ima naslov »Vpliv migracij na socialni in prostorski razvoj Prekmurja«:

UDK 574.91.711.3(497.12-18)

Kot v prejšnjem primeru mora biti tudi tukaj druga pika dvoپیچje. Prvi vrstilec pa zopet banalno vseka mimo, saj pomeni UDK 574.91 biološko migracijo vrst in njen vpliv na nastanek in razvoj vrst, o čemer seveda v članku zopet ni ne duha ne sluha. Članek govori o migracijah prebivalstva (za kar imamo v sistemu indeksni izraz gibanje prebivalstva), kar je seveda demografski problem

(UDK 312.8) in problem zaposlovanja (UDK 331.6), ki ju članek obravnava kot kulturno geografska dejavnika (UDK 911.3) prostorskega razvoja (UDK 711.25) Prekmurja UDK (497.12-188). Problem-sko pravilen, logično urejen in popolnejši vrstilec bi moral biti takšen:

UDK 711.25:911.3:312.8:331.6(497.12-188).

Resnično nerazumljivi in nedopustni so taki grobi spodrsaljaji, kot jih razodevajo navedeni klasifikacijski primeri. Primitivizem teh primerov je tako očiten, da njihovega avtorja kot klasifikatorja popolnoma diskvalificirajo; zato ni potrebno navajati še drugih spodrsljajev, ki jih kar mrgoli tudi po drugih vrstilih (med katerimi le redke lahko pripišemo tiskarskemu skratu, na primer tistega na str. 183, ki premakne Severovzhodno Slovenijo kar v polarna območja: UDK 991.3 je treba popraviti v 911.3). Popravki tudi niso namen te polemike, čeprav bi bili hudo na mestu v samem zborniku, ki bo v sedANJI obliki predstavil slovenske klasifikatorje kot ignorante tako doma, in kar je še huje, tudi v tujini. Zato obsojamo tako neodgovornost še posebej mariborski knjižničarji, saj je ob »mariborskem« zborniku lahko marsikdo pomislil, da so klasifikacijske »mojstrovine« v njem zrasle na našem zelniku.

PAVEL KALAN

Besede slovesa, ki jih je spregovoril Jaro Dolar, ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, 14. junija 1974

In tako, dragi Pavle, pričenjам v imenu NUK in v imenu DBS s teboj svoj zadnji dialog. Zadnjikrat te lahko še glasno nagovorim, zadnjikrat se obračam glasno nate. In prvič, dragi Pavle, mi ne boš več odgovoril. Še se bomo srečavali s teboj, še te bomo jemali v misel, toda odslej si bomo morali pomagati sami. Kajti med nami ni nikogar več, ki bi našo zalogo tako dobro poznal, kot si jo ti. Nikogar ni, ki bi znal tako ustrezljivo odgovarjati o vsem, kar se je tikało knjižnice in knjižničarstva. Na misel mi prihajajo verzi, ki jih je Prešeren napisal drugemu bibliotekarju, tvojemu davnemu predniku in gotovo tudi vzorniku, Matiji Čopu:

ti si zaklade duha Krezove bil si nabral.

Nisi zaklepal doma ti žlahtnega blagodarova,
sebi zročeno mladost, druge si z njim bogatil.

Res, z neizmerno potrpežljivostjo si učil mlajšo generacijo bibliotekarjev, da bi se navadili tvoje natančnosti in tvoje pripravljenosti, da pomagaš.

Tvoja življenjska pot te je od Radovljice, kjer si se rodil pred 74 leti, vodila v gimnazijo, na ljubljansko univerzo in v učilišče ljubljanskega liceja. Čeprav se te kot vzornega pedagoga spominjajo tvoje učenke in učenci, se mi zdi, da si svoj pravi poklic našel šele pri nas v knjižnici, 28 let si prebil v neprestanem delu. Saj nisi poznal prostega časa, če je bilo treba pripraviti gradivo za razstave ali izpite. Ob vsakem času smo te lahko našli v naši stavbi. Tvojo natančnost in strokovno znanje nismo cenili samo mi doma, ampak je našla priznanje tudi daleč preko meja naše domovine, ko si sodeloval v mednarodni komisiji za katagolizacijska pravila.

Vse to bo ostalo trajno živo med nami. Poleg tvojega strokovnega znanja pa bo še dolgo ostal med nami tvoj človeški lik, lik ljubeznivega, vedrega, vestnega, dobrega in ustrežljivega tovariša in prijatelja. Moža, ki je z železno volja znal premagovati tudi težave, ki ti

jih je zaradi šibkih oči naložila narava. Vem, tvoje oči, to je bila tvoja draga soproga, ki je na vseh izletih in sestankih bedela nad vsakim tvojim korakom. Toda v knjižnici, kjer si imel preštete vse stopnice in si poznal vsak kotic, ti je moral rabiti le tvoj izredni spomin in tvoja volja.

Težko nam bo brez tebe zdaj, dragi Pavle. Še danes zjutraj so ležala tvoja očala, ki si jih rabil za branje, tvoj svinčnik in tvoji zapiski na tvoji mizi, ki je ostala prazna. Nam pa je, kot da je Prešeren govoril o tebi, ko je zapisal:

Niso suhe nam prijet'lom oči, ko se spomnimo tebe
ino predragih s teboj tvojih ljubezni darov.

LITERATURA S PODROČJA BIBLIOTEKARSTVA
V VISOKOŠOLSKI IN ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI V MARIBORU*Breda Filo*

- Abel G. & K. Bartusch: Literaturkategorien. 2., bearb. Aufl. Leipzig 1968. (Einführung in die Information und Dokumentation. 3.) — 57873/3
- Adresář ústředních knihoven síti státních vědeckých knihoven, lidových knihoven a vysokoškolských knihoven v ČSR. Praha 1973. — 68948
- Alker H.: Die Universitäts-Bibliothek Wien. 4., verb. Aufl. Wien 1968. — 63589
- Der Alphabetische Katalog in allgemeinenbibliotheken. 3., veränd. Aufl. 2 T. Leipzig 1958. — 33822
- Annuario delle biblioteche Italiane. 2. ed. 3 p. Roma 1956—1959. — 31038
- Ascher W.: Organisationsprobleme eines Hochschulbibliotheksystems. München-Pullach & Berlin 1972. (Bibliothekspraxis. 5.) — 65133/5
- Baur-Heinhold M.: Schöne alte Bibliotheken. München (1972). — II 10351
- Bauten für Bildung und Forschung. Ausgewählt und bearb. von S. Nagel und S. Linke. (Gütersloh 1971.) (DBZ-Baufachbücher. 11.) — II 9442/11
- Bayerischer Büchereientwicklungsplan. Würzburg 1970. — 67026
- Beiträge zur Geschichte des Buchwesens. 5 Bde. Leipzig 1965—1972. — 55549
- Biblioteca Academiei republicii Socialiste România. 1867 — 1967. (Red. respons.: George Baiculescu.) Bucuresti 1968. — 66616
- Biblioteka Narodowa w latach 1945 do 1956. Warszawa 1958. — 35135
- Biblioteki RSFSR. (Bez Moskvy i Leningrada. Otv. red.: M. I. Ra-bej.) Moskva 1964. — 62728
- Bibliothek und Wissenschaft. Bd. 6. Weisbaden 1969. — 63336
- Bibliotheksplan. I. Berlin 1969. — 67116
- Bibliotheksplan. II. [Berlin] 1972. — 67052
- Bibliotheksrechtliche Vorschriften. Zusammengestellt von Ralph Lansky. Frankfurt a. M. (1967). (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte. 5.) — 41747/5
- Das Bibliothekswesen in der Tschechoslowakei. Praha 1958. — II 7196
- La Bibliothèque de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie. Bucarest 1968. — 67076
- Böhm F. X., W. Dillinger u. W. Mewissen: Regionalplanung. (Berlin 1966.) (Büchereidienst. Beiheft. 15.) — 67025/15
- Bose A.: Information system design methodology based on PERT/CPM networking and optimization techniques. Repr. Springfield 1970. — II 9149
- Brämer J. & D. Vogel: Die wissenschaftliche Fachbibliothek. Leipzig 1956. — 31699
- Braun G. & D. Schmidmaier: Zur Theorie und Praxis von Zweigstellen an Hochschulbibliotheken

- dargestellt am Beispiel der Bergakademie Freiberg. 2. Aufl. Freiberg (Sachs.) 1971. (Veröffentlichungen des wissenschaftlichen Informationszentrums der Bergakademie Freiberg. 39.) — 67046/39
- Buchpflege Fibel, 2., veränd. Aufl. Leipzig 1960. — 33704
- Burgetová J.: Doplňujeme knižní fondy vesnických knihoven. Praha 1962. (Knižnice osvětových aktualit. 9.) — 36748/9
- Burgetová J.: O práci lidových knihoven na Slovensku. V Praze 1957. (Příručky pro knihovníky. 4.) — II 2214/4
- Burrell T. W.: Learn to use books and libraries. London (1969). — 63390
- Cataloguing principles and practices: an inquiry. Ed. by Mary Piggott. London 1954. — 68898
- Cesty rozvoja výstavby a architektúry knižničných budov v SSSR a niektore otázky racionalizácie ich práce. Martin 1963. — II 5082
- Classification and information control. (London 1969.) (Library Association research publications 1.) — II 8784/1
- Comparative and international librarianship. Ed.: Miles M. Jackson. Westport, Conn. (1970). — 67243
- Cunha G. M. & D. G. Cunha: Conservation of library materials. 2 vol. 2. ed. Meluchen, N. J. 1972. — 69589
- Cutolo A.: Lezioni di bibliografia e biblioteconomia. Milano (1960). — 63543
- Četvricet let Státní pedagogické knihovny Komenského v Praze. 1919—1959. Praha 1959. (Edice Státní pedagogické knihovny Komenského v Praze. 2.) — 36779/2
- Die Deutsche Bibliothek. 1945—1965. Festgabe für Hanns Wilhelm Eppelsheimer zum 75. Frankfurt a. M. (1966). (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte. 3.) — 41747/3
- Le Développement des bibliothèques publiques en Amérique Latine. Paris 1953. (Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques publiques. 5.) — 22774/5
- Diamantidis D., W. Hahn & K. F. Stock: Bestellprogramm für eine Lehrbuchsammlung. München-Pullach & Berlin (1971). — 66313
- Chandler G.: How to find out. 3. ed. Oxford ([itd.] 1967.) — 57819
- Cigánik M.: Der Informationsfonds in Wissenschaft, Technik und Ökonomie. Berlin (1967). — 53050
- Dokumentation im Betrieb auf Grundlage und mit dem Beispiel der internationalen Dezimal-Klassifikation. 3 T. Zürich 1947. — 23927
- Drtina J.: Der Schlagwortkatalog. Leipzig 1961. (Bibliothekswissenschaftliche Arbeiten aus der Sowjetunion. B-4.) — 33675/B-4
- Drtina J.: Knihovna jako instituce socialistická. Praha 1961. — 29090
- Drtina J., M. Konvalinka & J. Paška: Úloha knihoven v kulturní revoluci. Praha 1955. (Edice Národní knihovny v Praze. 4.) — 25730/4
- Educating the library user. Proceedings of the 4. triennial meeting 1970. Ed. by C. M. Lincoln. Loughborough (1970). — II 10090
- Empfehlungen des Wissenschaftsrates zum Ausbau der wissenschaftlichen Einrichtungen. T. 2. Wissenschaftliche Bibliotheken. Tübingen 1964. — 39062
- Esdale A.: The British Museum Library. London (1948). — 16134
- Festschrift Josef Stummvoll. Hrsg. von J. Mayerhöfer und W. Ritzer. 2 T. Wien 1970. (Museion. II-4.) — 56829/II-4
- Fill K.: Einführung in das Wesen der Dezimalklassifikation. Berlin [itd.] 1957. — 41837
- Frey J.: Česko-ruská knihovnická terminologie. V Praze 1947. (Knihovna Svazu českých knihovníků. 2.) — 15651/2

- Fünfzehn Jahre Bibliotheksarbeit der deutschen Forschungsgemeinschaft 1949—1964. Frankfurt a. M. (1966). (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte. 4.) — 41747/4
- Gelfand M. A.: Les bibliothèques universitaires des pays en voie de développement. (Paris 1968.) (Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques publiques. 14.) — 22774/14
- Geschichte der Österreichischen Nationalbibliothek. T. 1. Wien 1968. Museion. II-3.) — 56829/II-3
- Giehl H. E.: Der junge Leser. Donauwörth (1968). — 63979
- Gorizia e la Biblioteca statale Ison-tina. 1919—1969. A cura di Guido Manzini. Gorizia 1969. (Studi Goriziani. Supplementi. 10.) — 42922/10
- Gorizia ed il sistema bibliografico Ison-tino. Gorizia 1968. (Studi Goriziani. 8.) — 42922/8
- Grothusen K. — D.: Die Entwicklung der wissenschaftlichen Bibliotheken Jugoslawiens seit 1945. Köln 1958. (Arbeiten aus dem Bibliothekar-Lehrinstitut des Landes Nordrhein-Westfalen. 14.) — 26803/14
- Grundlagen für die bibliothekarische Regionalplanung. Wiesbaden 1966. (Beiträge zum Büchereiwesen. A-5.) — 57995/A-5
- Guide to national bibliographical centres. 3. ed., rev. and enlarged. (Paris 1970.) (Unesco bibliographical handbooks. 3.) — 39400/3
- Handbuch österreichischer Bibliotheken. Bd. 1. Bibliotheksverzeichnis. Wien 1971. (Bibloschriften. 62.) — 16187/62
- Hacker R.: Bibliothekarisches Grundwissen. 2. unveränd. Aufl. Pullach-b. München (1973). (Uni-Taschenbücher. 148.) — 66891/148
- Hayes R. M. & J. Becker: Handbook of data processing for libraries. New York ([itd.] 1970). — 68775
- Heidtmann F.: Materialien zur Benutzerforschung. München-Pullach & Berlin 1971. (Bibliothekspraxis. 3.) — 65133/3
- Heidtmann F.: Zur Theorie und Praxis der Benutzerforschung. München-Pullach & Berlin 1971. — 66314
- Herner S.: A brief guide to sources of scientific and technical information. Washington 1969. — 63883
- Herrmann P.: Informations-researchsysteme. Leipzig 1973. (Einführung in die Information und Dokumentation. 12.) — 57873/12
- Herrmann P.: Praktische Anwendung der Dezimalklassifikation. 4., erw. u. verb. Aufl. Leipzig 1962. (Bücherei des Dokumentalisten. 1.) — 33711/1
- Historical and bibliographical methods in library research. Ed. by R. E. Stevens. London (1971). (Research methods in librarianship. Monograph. 10.) — 67098/10
- Horák F., B. Wižďálková & E. Urbaňková: Pravidla jmenné katalogizace starých tisků, prvotisků a rukopisů. Praha (1971). — 66596
- Houle C. O.: Le rôle des bibliothèques dans l'éducation des adultes. Paris 1951. (Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques publiques. 4.) — 22774/4
- International library directory. London 1963. — II 3856
- International standard bibliographic description (for single vol. and multi-vol. monographic publications:). London 1971. — 68246
- Istorija Biblioteki akademii nauk SSSR. 1714—1964. (Otv. red.: M. S. Filipov.) Moskva & Leningrad 1964. — II 8537
- Jefferson G.: Library co-operation. (Rev. ed. London 1968.) — 67932
- Karstedt P.: Studien zur Soziologie der Bibliothek. Wiesbaden 1954. (Beiträge zum Buch- und Bibliothekswesen. 1.) — II 2921/1
- Kent A.: Textbook on mechanized information retrieval. (2. print.) New York & London (1963). (Li-

- brary science and documentation. 3.) — 55581/3
- Kirchner J.: Bibliothekswissenschaft, Buch- und Bibliothekswesen. 2. Aufl. Heidelberg 1953. — 27571
- Kirchner J.: Lexikon des Buchwesens. 4 Bde. Stuttgart 1952—1956. — 34376
- Kissel G.: Betriebswirtschaftliche Probleme wissenschaftlicher Bibliotheken. München-Pullach & Berlin 1971. (Bibliothekspraxis. 4.) — 65133/4
- Klotzbücher A.: Formen der Integration und Zentralisation der wissenschaftlichen Stadtbibliothek und der Öffentlichen Bücherei. Köln 1969. (Arbeiten aus dem Bibliothekar-Lehrinstitut des Landes Nordrhein-Westfalen. 33.) — 26803/33
- Kluth R.: Einführung in die Bibliotheksbenützung. Berlin & New York 1971. (Sammlung Göschen. 3004.) — 12265/3004
- Kluth R.: Grundriss der Bibliothekslehre. Wiesbaden 1970. — 64725
- Knihovna. Vědecko-teoretický sborník. Roč. 1959, 1962. Praha 1959. 1962. — 27464
- Knihovna Národního musea. Praha 1959. — 36784
- Koblitz J.: Schlagwortgebung in der Information und Dokumentation. 3., überarb. Aufl. Leipzig 1973. (Einführung in die Information und Dokumentation. 2.) — 57873/2
- Kommunale öffentliche Bücherei. Köln 1964. — II 8290
- Konvalinka M.: Sovětské knihovnictví. Praha 1954. (Edice Národní knihovny v Praze. 1.) — 25730/1
- Kunz W. & H. Rittel: Die Informationswissenschaften. München & Wien 1972. — 68766
- Kunze H.: Bibliotheksverwaltungslehre. Leipzig 1956. (Lehrbücher für den Nachwuchs an wissenschaftlichen Bibliotheken. 1.) — 17910/1
- Kunze H.: Grundzüge der Bibliothekslehre. 3., völlig veränd. Aufl. Leipzig 1969. (Lehrbuch für den Nachwuchs an Wissenschaftlichen Bibliotheken. 1.) — 17910/1—3. izd.
- Kunze H.: Willst du Bibliothekar werden? 2. Ausg. Berlin 1965. — 42356
- Der Leihverkehr in der Bundesrepublik Deutschland. Die Leihverkehrsordnung von 1966. Frankfurt a. M. (1968). (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderheft. 8.) — 14747/8
- Lemaitre H.: Vocabularium bibliothecarii. English — French — German. Rev. and enlarged by A. Thompson. Paris 1953. (Unesco bibliographical handbooks. 2.) — 39400/2
- Lettern — Bücher — Leser. Unter Mitarb. von A. Brauer. [itd.]. (Würzburg 1970.) — 63075
- Libraries in Finland. (Ed.: H. M. Kauppi. Helsinki 1971. — 65031
- Löffler K.: Einführung in die Katalogkunde. 2. Aufl. Stuttgart 1956. — 29362
- Luczyńska A.: Libraries in Poland. Warsaw 1961. — 35260
- Lydenberg H. M. & J. Archer: Über die Pflege und das Ausbessern von Büchern. Hamburg 1953. — 30918
- Mechanisierung und Automatisierung in amerikanischen Bibliotheken. Frankfurt a. M. (1967). (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte. 6.) — 41747/6
- Mešša E.: Práca s knihou medzi det'mi a mládežou. (V Martine) 1970. — II 9106
- Metcalf K. D.: Planning academic and research library buildings. New York ([itd.] 1965). — II 5265
- Metyš K.: Práce s knihou a se čtenářem v žákovské knihovně. Metodický konspekt. Praha 1963. — II 4146
- Mevissen W.: Büchereibau. Essen 1958. — II 2180

- Mezinárodní porada odborníků socialistických zemí o výstavbě, zařízení a technickém vybavení knihoven. V Praze 1964. Praha 1965. — 53012
- Mezinárodní konference o vysokoškolském knihovnickém vzdělání v Praze 1959. Praha 1959. (Knihovna 1959.) — 27464/1959
- Minimum standards for public library systems. Chicago 1967. — 63375
- Münchener Bibliotheks-Entwicklungsplan. [München 1972.] — II 10201
- Niewalda P.: Die Elektronische Datenverarbeitung im Bibliothekswesen. München-Pullach & Berlin 1971. (Bibliothekspraxis. 1.) — 65133/1
- Orlov V. N.: Glavnaja biblioteka Sovetskoi strany. Moskva 1962. — 64804
- Páv J.: Zábavné formy práce s dětmi v knižnici. (2., prepr. a dop. vyd.) Martin 1970. — 64755
- Planning a library building. [Ed.:] H. R. Galvin & K. A. Devereaux. Chicago 1955. — II 4672
- Plovgaard S.: Systemplanung von Büchereibauten. Wiesbaden 1970. (Beiträge zum Büchereiwesen. A-9.) — 57995/A-9
- Pravidla jmenného katalogu. Praha 1959. — 37094
- Rationalisierung der öffentlichen Büchereien Dänemarks. Wiesbaden 1967. (Beiträge zum Büchereiwesen. A-8.) — 57995/A-8
- Rationalisierung in wissenschaftlichen Bibliotheken. Bonn & Boppard (1970). — 63392
- Redfern B.: Organizing music in libraries. London (1966). — 57883
- Regeln für die alphabetische Katalogisierung. Teilentwurf. Frankfurt a. M. 1965. (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte. 2.) — 41747/2
- Regeln für die alphabetische Katalogisierung in wissenschaftlichen Bibliotheken. 2., unveränd. Nachdruck. Leipzig 1955. — II 3266
- Regionalbibliotheken in der Bundesrepublik Deutschland. Hrsg. von W. Totok u. K. — H. Weimann. Frankfurt a. M. (1971). (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderheft. 11.) — 41747/11
- Riddle J., S. Lewis & J. Macdonald: Non-book materials. Preliminary ed. Ottawa 1971. — II 10131
- Ročenka Universitní knihovny v Praze. Let. 1956—1964. Praha 1956—1964. — 25451
- Roloff H.: Lehrbuch der Sachkatalogisierung. 2., überarb. u. verm. Aufl. Leipzig 1954. — 57490
- Sabor J. E.: Méthodes d'enseignement de la bibliothéconomie. (Paris 1969.) (Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques. 16.) — 22774/16
- Saracevic T.: Introduction to information science. New York & London 1970. — II 10736
- Saur K. G.: Internationales Bibliotheks-Handbuch. T. 1.: Europa. München-Pullach 1968. (Handbuch der technischen Dokumentation und Bibliographie. 8.) — 56599/8
- Schmoll G.: Methodik des Recherchierens und Recherchemittel. 2., erw. u. verb. Aufl. Leipzig 1967. (Einführung in die Information und Dokumentation. 5.) — 57873/5
- Schoch G.: Die Informationsmittel einer Universitätsbibliothek. München-Pullach & Berlin 1961. (Bibliothekspraxis. 2.) — 65133/2
- Seeling H.: Die Titelaufnahme von wissenschaftlicher und Fachliteratur in Informationsstellen. Leipzig 1966. (Einführung in die Information und Dokumentation. 10. — ZIID-Schriftenreihe. 10.) — 57873/10
- Shere J. H.: Documentation and the organization of knowledge. London (1966). — 57884
- Specialist — biblioteka — bibliografija. (Red.: Gastfer M. P. [itd.]) Moskva 1971. — 65918

- Standards for library functions at the state level. Chicago 1970. — 67077
- Standards für öffentliche Bibliotheken (:Public libraries:). Berlin 1972. — 67010
- Stock K. F.: Fortran in bibliothekarischer Anwendung. Graz 1971. — 66129
- Studies in library management. Ed. by B. Redfern. Vol. 1. London (1971). — 69868
- Studying the community. Chicago 1960. — 30318
- Systematik für allgemeinbildende Bibliotheken. Leipzig 1962. — 32827
- Šumarín E. I.: Geschichte der bibliothekarisch-bibliographischen Klassifikation. Bd. 1. Leipzig 1964. (Bibliothekswissenschaftlichen Arbeiten aus der Sowjetunion und den Ländern der Volksdemokratie in deutscher Übersetzung. A-3.) — 33675/A-3
- Taschenbuch für Bibliothekare und Bibliothekshelfer in allgemeinbildenden Bibliotheken. Leipzig 1959. — 17274
- Tauber M. F.: Technical services in libraries. (2. print.) New York 1955. (Columbia University studies in library service. 7.) — 31326/7
- Tega V.: Guide selectif d'index. Montreal (1971). — II 10785
- Terminologičeskij slovar' po naučnoj informacii. (Moskva 1969.) — 62217
- Thomas P. A.: A procedural model for the use of bibliographic records in libraries. London (1970). (Aslib occasional publication. 4.) — II 10203/3
- Tobolka Z.: Národní a univerzitní knihovna v Praze její vznik a vývoj. Kn. 1.: Počátky knihovny až do r. 1777. V Praze 1959. — 27462
- Typový katalog pro lidové knihovny. 2 d. Praha 1960—1963. — 27481
- University grants committee. London 1967. — 56876
- Univerzitná knižnica v Bratislave. 1965—1968. Bratislava 1970. — 62650
- The Use of space and facilities in universities. Report 6. London 1968. — II 10192
- Vančura D.: Budujeme vzornou lidovou knihovnu. Praha 1960. — 36745
- Vorstius J.: Grundzüge der Bibliotheksgeschichte. 5. erw. Aufl. Leipzig 1954. — 32471
- Wilke W.: Einführung in das Erfindungs- und Patentwesen für Informationsstellen. 2., erw. Aufl. Leipzig 1967. (Einführung in die Information und Dokumentation. 7.) — 57873/7
- Wilkens E.: Neue Wege der Büchereistatistik. Wiesbaden 1966. (Beiträge zum Büchereiwesen. A-6.) — 57995/A-6
- Wilson L. R. — M. F. Tauber: The University library. 2. ed. New York 1956. (Columbia university studies in library service. 8.) — 31326/8
- Zimmermann D.: Produktionsfaktor Information. (Neuwied & Berlin 1972.) (Wirtschaftsführung, Kybernetik, Datenverarbeitung. 12.) — 68319/12
- Zukunftsaufgaben öffentlicher Bibliotheken. Zsgst. von H. J. Vogt. Berlin 1970. — 63720
- Zur Organisation des Städtischen Büchereiwesens. Zsgst. von R. Joerden. Wiesbaden 1967. (Beiträge zur Büchereiwesen. B-1.) — 57995/B-1

BIBLIOTEKARSKA, BIBLIOGRAFSKA
IN DOKUMENTALISTIČNA LITERATURA V CTK

Slavica Ludvik

- ALA standards for college libraries. Adopted by ACRL, a division of the American Library Association. Chicago, The Association of College and Research (1959). (8) str. 8⁰.
Iz: College and Research Libraries. July 1959, vol. 20, pp. 274—80. — 33119
- ANALIZA o stanju bibliotekarstva u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, Narodna biblioteka Bosne i Hercegovine 1970. (II) + 149 str. 8⁰. — 33131
- BAKEWELL K. G. B.: How to find out: management and productivity. 2nd ed. A guide sources of information arranged according to the universal decimal classification. By K. G. B. Bakewell. Oxford [itd.], Pergamon Press (1970). X + 389 str. 8⁰. — 32713
- BELL Gwen: Urban environments and human behavior. An annotated bibliography. /By/ — with Edwina Randall and Judith E. R. Roeder. Stroudsburg, Pennsylvania, Dowden, Hutchinson & Ross (1973). XVI + 271 str. 8⁰. — 33116
- BERGMANN Werner: Bibliotheken und elektronische Datenverarbeitung. Ein bibliographischer Wegweiser. Bearb. von — und Christa Pohlmann. Leipzig, Deutsche Bücherei 1968. 72 str. 8⁰. (Bibliographischer Informationsdienst der Deutschen Bücherei. 14.) — 32920
- BERUF und Ausbildung von Bibliotheksfacharbeitern in der DDR. IFLA/FIAB Committee on Library Education Budapest August/September 1972. (Berlin, Deutscher Bibliotheksverband DDR) b. l. 17 str. 8⁰. [ov. nasl.] — 32229
- BIBLIOGRAFIČESKIJ annotirovannyj ukazatel' literatury po mehanizaciji i avtomatizaciji obrabotki ekonomičeskoj informacii (: za 1968—1970 gg. :) Moskva, Statistika 1973. 200 str. 8⁰. [cir.] — 33062
- BIBLIOTHEKSARBEIT heute. Beiträge zur Theorie und Praxis. Festschrift für Werner Krieg zum 65. Geburtstag am 13. Juni 1973. Hrsg. von Gerhart Lohse und Günther Pflug. Frankfurt a. M., V. Klostermann (1973). VIII + 361 str. 8⁰. (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. 16.) — 27988
- BLÄSING Rudolf & Heinz Dross & Johann Schubert: Anwendungshandbuch für die Automation der Buchausleihen in den Bibliotheken des Landes Hessen. Hrsg. vom Komunalen Gebietsrechenzentrum Frankfurt am Main. Frankfurt a. M., V. Klostermann (1973). X + (I) + (130) str. 8⁰. (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. 15.) — 27988
- BROWN Russell: How to find out about the chemical industry. By — and G. A. Campbell. Oxford [itd.], Pergamon Press (1969). XIII + 219 str. 8⁰. — 32712
- COLLEGE libraries. Recommended standards of library provision in colleges of technology and other establishments of further education. (London), The Library Association 1971. 15 str. 8⁰. — 33158
- CVELJO Katherine: Advanced bibliography. Syllabus. (: Preliminary .:) In preparation by —. B. k., CWRU /Case Western Reserve University/ 1969. loč. pag. 4⁰. — 57851
- CVELJO Katherine: Information sources and services in the hu-

- manities. Syllabus. (:Preliminary.) In preparation by —. B. k., CWRU /Case Western Reserve University/ 1969. loč. pag. 4°. — 57852
- ČUBARJAN O. S.: Obščee bibliotekovedenie: itogi razvitija i problemy. Moskva, Kniga 1973. 85 + (III) str. 8°. [cir.] — 32423
- ENCYCLOPEDIA of library and information science. Ed. Allen Kent and Harold Lancour. Vol. 10. Ghana to Hong Kong. New York, M. Dekker (1973). 4°. — 56639
- FOSKETT D. J.: How to find out: educational research. By D. J. Foskett. Oxford [itd.], Pergamon Press (1965). VIII + 132 str. 8°. — 32711
- GUIDE to Canadian university library standards. Report of the University Library Standards Committee of the Canadian Association of College and University Libraries 1961—1964. Statistical appendices 1963—1966. B. k. t. 1967. (VI) + 58 str. 4°. — 58052
- GUIDELINES for audiovisual materials & services for public libraries. Audiovisual Committee, Public Library Association, American Library Association. Chicago, American Library Association 1970. IX + 33 str. 8°. — 32863
- HEAPS H. S.: Report on information retrieval, pattern recognition, and related studies. Comp. by H. S. Heaps. Montreal, Canada, G. Williams University 1973. (I) + 24 str. (= f.) 4°. — 57846
- HEIDTMANN Frank: Materialien zur Benutzerforschung. Aus einer Pilotstudie ausgewählter Benutzer der Universitätsbibliothek der Technischen Universität Berlin. Von —. München-Pullach & Berlin, Verl. Dokumentation 1971. 191 str. 8°. (Bibliothekspraxis. 3.) — 30840
- KATHPALIA Yash Pal: Conservation and restoration of archive materials. By —. Paris, UNESCO 1973. 231 str. 8°. (Documentation, libraries and archives: studies and research. 3.) — 31716
- KISSEL Gerhard: Betriebswirtschaftliche Probleme wissenschaftlicher Bibliotheken. Von —. München-Pullach & Berlin, Verl. Dokumentation 1971. 127 str. 8°. (Bibliothekspraxis. 4.) — 30840
- KOPYCINSKI Joseph V.: Textile industry. Information sources. An annotated guide to the literature of textile fibers, dyes and dyeing, design and decoration, weaving, machinery and other subjects. /By/ —. Foreword by Kenneth R. Fox. Michigan, Gale Research Comp. (1964). 194 str. 8°. (Management information guide. 4.) — 22686
- KRAUS David H.: Scientific and technical documentation and information in Yugoslavia. Final report. By —. Springfield, National Technical Information Service 1968. 120 stolp. 4°. — 57891
- LAUBINGER Hans-Dieter: Materialien über die Bibliotheksplanung Schwedens. Pullach bei München, Verl. Dokumentation 1973. 351 str. 8°. — 32401
- LOOSJES Th. P.: On documentation of scientific literature. /By/ Th. P. Loosjes. London, Butterworths (1973). (VIII) + 187 str. 8°. — 32943
- PEMBERTON John E.: How to find out in mathematics. A guide to sources of information. 2nd rev. ed. By —. Oxford [itd.], Pergamon Press (1969). XIV + 193 str. 8°. — 31698
- The PROCEEDINGS [of the] international conference on training for information work. Rome, 15th—19th Nov. 1971. Joint publication of the Italian National Information Institute — Rome and The International Federation for Documentation — the Hague. Rome, FID 1972. 510 + (I) str. 4°. (FID publications. 486.) — 52310
- REGIONALBIBLIOTHEKEN in der Bundesrepublik Deutschland. Im Auftrag der Arbeitsgemein-

- schaften der Landesbibliotheken und der Komunalen Wissenschaftlichen Bibliotheken. Hrsg. von Wilhelm Totok und Karl-Heinz Weimann. Frankfurt a. M., V. Klostermann (1971). VII + 354 str. + 1 pril. 8⁰. (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. 11.) — 27988
- REIS Wolfgang: Abkürzungen in der Informationsverarbeitung. /Von/ —. Döffingen, Lexika-Verl. 1972. 106 str. 8⁰. — 32927
- SOMMAR Helen G.: A brief guide to sources of fiber and textile information. By —. Washington, Information Resources Press 1973. VIII + 138 str. 8⁰. — 32097
- SOUČEK Branko: Minicomputers in data processing and simulation. /By/ —. New York [itd.], Wiley-Interscience (1972). X + (III) + 467 str. 8⁰. — 33133
- TELL B. V.: Yugoslavia, plan for a Yugoslav scientific-technical information network. By B. V. Tell. Paris, UNESCO 1973. 42 str. 4⁰. — 58034
- TERMINOLOGIE du traitement de l'information. (Data processing glossary.) (4. éd.) (Paris, Compagnie IBM France) 1972. (254) str. 4⁰. — 57876
- USE of earth science literature. Ed. D. N. Wood. London, Butterworths (1973). (X) + 459 str. 8⁰. — 32950
- VICKERY Brian C.: Information systems. /By/ B. C. Vickery. London, Butterworths (1973). (IX) + 350 str. 8⁰. — 32949
- VICKERY Brian C.: Zur Theorie von Dokumentationssystemen. Hrsg. von der Deutschen Gesellschaft für Dokumentation e. V. Frankfurt/M. Mit einem Vorwort von Helmut Arntz. München-Pullach und Berlin, Verl. Dokumentation 1970. XV + 247 str. 8⁰. — 33071
- VODIČKOVÁ Hana & Jiří Cejpek: Terminologický slovník knihovnícký a bibliografický. Praha, Státní pedagogické nakl. (1965). 119 str. 8⁰. — 32933
- VOM Strukturwandel deutscher Hochschulbibliotheken. Hrsg. von Wolf Haenisch und Clemens Kötzelwesch. Frankfurt a. M., V. Klostermann (1973). 262 str. 8⁰. (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. 14.) — 27988
- WASSERMAN Paul: The new librarianship: a challenge for change. /By/ —. New York & London, R. R. Bowker Comp. 1972. XII + 287 str. 8⁰. — 32510
- WHITE D.: How to find out in iron and steel. By D. White. Oxford [itd.], Pergamon Press (1970). V + 184 str. 8⁰. — 29713
- WILD Friedemann: Libraries for schools and universities. (Bibliotheken für Lehre und Forschung.) New York, Van Nostrand Reinhold Comp. (1972). 136 str. 4⁰. — 57817
- WORLDWIDE directory of federal libraries. 1. ed. Judith Bettelheim, ed. and The Staff of Academic Media. Orange, New Jersey, Academic Media (1973). XIV + 411 str. 4⁰. — 57847
- YATES B.: How to find out about physics. A guide to sources of information arranged by the decimal classification. By B. Yates. Oxford [itd.], Pergamon Press (1969). X + 175 str. + pril. 8⁰. — 31697

Dobrovoljc France: Bibliographie de la littérature slovène en langue française. — V: Annales de l'Institut de Zagreb, 1970/71, str. 89—218.

Ko govorimo o prevajanju, mislimo dvoje: prevode v slovenščino in prevode iz slovenščine v druge jezike. Gotovo je, da je prvih prevodov neprimerljivo več in da med njimi prevladuje leposlovje. Vendar ne smemo podcenjevati ali zanemarjati tudi prevodov naših del. Z njimi se neposredno predstavljamo in morebiti uveljavljamo pri različnih narodih. Naši bibliografi so enim in drugim prevodom posvetili že veliko truda (med njimi je bil posebej marljiv ravno France Dobrovoljc) in zlasti po drugi vojni večkrat obdelovali literaturo te vrste. Obravnavali so prevode v slovenščino in tudi prevode iz slovenščine (npr. knjižne, v češčino, iz poljščine, posamezne avtorje). Zlasti zahtevne so tiste bibliografije, ki upoštevajo prevode v tujem časopisju in zbornikih, ker morajo seči po tisku, ki ga pri nas niti nimamo. Dasi imajo mnogi narodi utečeno bibliografsko dejavnost, se kaj rado izkaže, da pri njih težko izvrtamo podatke o prevodih naših del v njihovem časopisju. Idealno bi bilo, če bi se prevodi obdelali tam, kjer so izšli. Tako smo pri nas preiskali slovenske prevode mnogih tujih avtorjev in tudi celih literatur. Žal bomo težko našli pri drugih narodih strokovnjake, ki bi hoteli raziskovati slovenske avtorje

pri njih. Kot doslej bomo morali tudi v bodoče take preglede oskrbovati sami. Redka izjema in hkrati zgled, kaj in kako bi bilo treba storiti, je dr. Berkopec v Pragi, čega sploh smemo imenovati izjema. Poudariti pa je treba, da njegovo raziskovanje prevodov iz slovenščine v češčino in sploh odmevov slovenske kulture pri Čehih ni zgolj bibliografsko, saj se spušča tudi v kritično analizo.

Novo delo s tega področja je Dobrovoljčeva bibliografija slovenske književnosti v francoščini. Gre za retrospektivni popis knjig ter objav v časopisju in zbornikih. Upoštevano je leposlovje, ljudsko slovstvo in esejistika. Tema je zajeta v širšem obsegu in sega v podrobnosti.

Uvodu, v katerem avtor riše svojo nalogo in deloma povzema rezultate, sledi kronološki pregled od leta 1873 do 1971. Večino prevodov so prinesle slovenske ali jugoslovanske antologije in časopis »Le livre slovène«, le manjši del je izšel v različnih francoskih listih, ki so se posvečali slovanskim ali jugoslovanskim vprašanjem; nekaj prevodov so prinesli tudi slovenski listi. Samostojnih, iz slovenščine v francoščino prevedenih knjig je bilo nad dvajset. Med njimi so po dve antologiji poezije in proze, ena antologija ljudskih pesmi, štiri pesniške zbirke (O. Župančič, L. Oblak, Matej Bor, Sr. Kosovel), več natisov Jurčičevega »Jurija Kozjaka«,

tri Cankarjeve knjige («Hlapec Jernej», »Hlapci« in zbirka črtic), knjiga Kumbatovičevih gledaliških esejev, štiri ilustrirane knjige za mladino. Koliko slovenskih besedil je bilo prevedenih, na hitro ne moremo povedati. Bibliografija je sicer oštevilčena (doseže št. 509), vendar je vsak ponatis štet kot nova enota, hkrati pa ima zbirka enega avtorja le eno številko in tako tudi vsak avtor v antologiji, pa čeprav je morda natisnjeno več njegovih besedil. Podatki o posameznem prevodu so zelo podrobni, grafično razgibani z raznovrstnim tiskom. Vselej je tudi povedano, ali je tekst proza, pesem, drama, esej, ljudsko blago, odlomek.

Tretji del bibliografije je pregled po avtorjih. Gradivo je v celoti in z vsemi podatki ponovljeno. Med tistimi, ki so bili pogosteje prevajani, so Matej Bor, Borko, Cankar, Finžgar, Gradnik, Jenko, Kocbek, Kosovel, Kumbatovič, Murn, Oblak, Prešeren, Udovič, Vipotnik, Vodusek, Zajc, Župančič. Ker so avtorji oštevilčeni, bi lahko rekli, da jih je 137, vendar so vmes tudi anonimna dela (npr. ljudske pesmi). Pri vsakem avtorju so še posebej šteta posamezna dela, a spet po istem načelu kot v prejšnjem poglavju (vsa pesniška zbirka eno številko, ponatisi novo številko). Tako ima npr. Kosovel 58 enot s ponatisi vred, med njimi pa je tudi samostojna zbirka (ok. 60 pesmi).

Zadnje poglavje bibliografije je seznam antologij v francoščini, v katerih je slovensko leposlovje. Bilo jih je enajst; štiri so samo slovenske, ostale upoštevajo tudi druge jugoslovanske književnosti.

Dobrovoljce je bibliografski opis in ureditev posnel po bibliografiji Stanka Lasića, ki je dve leti prej v istih Analih objavil bibliografijo prevodov hrvaške literature v francoščini. Tam je vir neefektnemu številčenju enot in neekonomičnosti pri prostoru. Še dva obstranska pomisleka: Ibrovčevi antologiji ju-

goslovanske poezije 1935 in 1937 sta citirani neenotno; Filip Kalan v II. poglavju je Filip Kumbatovič v III. poglavju, kar bo francoski uporabnik bibliografije težko razvozljajal. Tehtnejša pripomba bi bila, da bibliografija ne omogoča hitrega odgovora na vprašanje, kaj so prevedli posamezni ljudje. Pomožnega kazala namreč ni, v uvodu pa so prevajalci samo naštet. Dalje bi bilo pregledu zelo v prid, če bi bil ob vsakem prevodu naveden tudi naslov slovenskega izvirnika.

Popolnosti ni mogoče pretehtati. Sodeč po enotah, ki jih je Dobrovoljce našel z njemu lastno vztrajnostjo in iznajdljivostjo v raznih manj opaznih listih, bi sklepali, da je zbrano skorajda vse. V preverjanje ali dopolnjevanje se ne moremo spuščati. Le nekaj bežnih in nekontroliranih dostavkov, ki so prišli pod roke. V Ibrovčevem članku »Jugoslovenska književnost kod Francuza« (Enciklopedija Jugoslavije, 3, 1958, 377—381) — prispevek je do Dobrovoljčeve bibliografije veljal kot najboljši pregled francoskih prevodov iz slovenščine — najdemo podatek, da so leta 1906 izšli v »Revue slave« prevodi Prešernovih sonetov. Isti avtor trdi, da je v »Les nouvelles littéraires« 1930 nekaj prevodov iz Jenka, Gregorčiča in Aškercera. V antologijah »Quelques prosateurs yougoslaves« sta izšla razen upoštevanih še prevod Prežih (1954) in B. Župančiča (1960). Mladinska knjiga je v koprodukciji izdala leta 1971 šest slovenskih leposlovnih del za mladino z bogatimi ilustracijami; besedila je prevedla Zlata Cognard. V »Le livre slovène« je še nekaj esejev, ki bi mogli priti v bibliografijo (npr. leta 1969 Kumbatovič, Vidmar, Tršar). Francoska priloga »Le livre« je izhajala pri mesečniku »Knjiga« že leta 1954 in bi kakšen članek iz nje morda sodil v bibliografijo. Sicer pa je z esejem križ. Težko ga je razmejiti s člankom ali razpravo, težko ga je omejiti glede snovi, ki

jo obravnava (književnost, druge umetnosti, kultura, splošno družboslovje). Bibliografija bi imela jasnejši kriterij, če bi se omejila na leposlovje, umetno in ljudsko. Eseji pa bi se mogli bibliografsko obravnavati v sklopu francoske literature o slovenski književnosti ali slovenski kulturi sploh, kamor pa bi bilo treba pritegniti tudi članke, ki so jih napisali o nas Francozi. To pa je seveda druga tema.

Naše opazke so kajpak skromne v primerjavi s količino in kakovostjo prikazanega gradiva. Bistvo Dobrovoljčeve bibliografije ostaja nedotaknjeno: dobili smo dovolj izčrpen, zelo podroben in dokaj enotno obdelan pregled čez francoske prevode iz naše literature. Če so ti prevodi bili natisnjeni večino pri nas in če so jih napravili v glavnem slovenski prevajalci, je to samo dokaz več, kako se trudimo uveljaviti v francoskem svetu, a da se Francozi sami le redkokdaj sklonijo k nam. To Dobrovoljčeva bibliografija jasno izpričuje. Hkrati omogoča pretres dosedanje prevajalske politike ter opozarja na dela in avtorje, ki so bili dozdej ob strani.

Jože Munda

Logar Janez: Uvod u bibliografiju. (Uvod v bibliografijo.) Teorijski osnovi bibliografije. Istorija bibliografije. Pregled bibliografija. Bibliografija u Jugoslaviji. (Prev. Muris Idrizović. Kazalo imena i naslova sast. Boža Pleničar.) Sarajevo, »Svjetlost« 1973. 310 str. 8°.

Da je bilo Logarjevo delo prevedeno v srbohrvaščino, je logična posledica dejstva, da je to delo prvi bibliografski priročnik v Jugoslaviji, prepotreben pri delu v knjižnicah in pri šolanju knjižničarskih strokovnih delavcev. Poročati o prevodu bi glede na vsebino dela po poročilih o izvorniku niti ne bilo potrebno, če bi avtor v tem prevodu ne spremenil in dopolnil nekatera

poglavja; tako pa lahko govorimo o novi, srbskohrvatski izdaji dela, in bi s temi vrsticami radi opozorili na spremembe in dopolnitve v njej.

V srbskohrvatski izdaji sta ostala nespremenjena prvi in drugi, teoretični in zgodovinski del. Vse do poglavja nacionalnih bibliografij je tudi tretji del nespremenjen; v 21. poglavju o bibliografijah Sovjetske zveze najdemo edino dopolnitev pri navajanju nove izdaje učbenika bibliografije (str. 172: redakc. M. A. Briksmana in A. D. Ejhngol'ca 1969). Spremembe in dopolnitve se torej v glavnem nanašajo na zadnje, 28. poglavje o bibliografijah v Jugoslaviji, kar avtor v uvodu k srbskohrvatski izdaji utemeljuje takole: »skrčil sem samo zadnje poglavje (Slovenska bibliografija) in dopolnil druga poglavja o bibliografiji v Jugoslaviji z nekaterimi naslovi, da bi na ta način dosegel v danem okviru večjo izenačenost bibliografskega gradiva, zajetega iz vseh republik«. Ta kriterij izenačenja gradiva pri dopolnitvi bibliografije je zlasti opazen v poglavju o bosensko-hercegovskih bibliografijah, drugod pa opredeljuje dopolnitve zlasti novejši časovni okvir: 1969—1971.

V poglavju o **splošnih jugoslovanskih bibliografijah** je najprej nekaj takih novejših dopolnil (npr. str. 192: 9. knjiga Bibliografije raspreda, članaka i književnih radova je medtem izšla v letu 1970). Bibliografijam disertacij je dodan Referativni bilten doktorskih disertacija (str. 195), strokovnim bibliografijam pa Demografska bibliografija iz leta 1963 (str. 198) ter Bibliografija socioloških radova iz leta 1970 (str. 199). Smotrno je dodana informacija o treh institucijah, ki se ukvarjajo z dokumentacijo: Institut za naučno-tehničko dokumentacijo u Beogradu, Savjet jugoslovanskih akademija, ki izdaja Bulletin scientifique, in Referalni centar sveučilišta u Zagrebu, ki izdaja časopis Informatologia Jugoslavica

(str. 201-202). Med enciklopedičnimi bibliografskimi pomagali so navedena še štiri novejša dela: Enciklopedijski leksikon, Beograd 1971; Jugoslovenski savremenici, Beograd 1970; Savremeni Književni prevodioci Jugoslavije, Beograd 1970; Ko je ko u Jugoslaviji. 1. Lekari, Beograd 1968 (str. 202—203).

Med poglavji, posvečenimi posameznim jugoslovanskim nacionalnim bibliografijam, sta ostali nespremenjeni poglavji o **hrvatskih** in **črnogorskih** bibliografijah. S po enim podatkom sta dopolnjeni **srb-ska** bibliografija: Bibliografija doktorskih disertacija. Nastavak za 1964—1969, Beograd 1970 (str. 210), in **makedonska** bibliografija, ki ji je dodana: Retrospektivna bibliografija na Makedonija. Knjigi, Skopje 1970 (str. 239).

Največ dopolnitev je v poglavju o **bosensko-hercegovskih** bibliografijah, kar je razumljivo, saj so bili pobudniki prevoda, prevajalec, urednik in založnik iz Sarajeva. Obširen je najprej dodatek o prvem sistematskem bibliografskem pregledu bosensko-hercegovske književnosti, ki ga je leta 1884 sestavil Slovenec Mihael Napotnik (str. 231—232). Dodana sta dva bibliografska pregleda D. Prohaske in H. Kreševljakovića iz leta 1911 in 1912, ob 300-letnici prve tiskane bosenske knjige (str. 232). Dodan je daljši izbor osebnih bibliografij, objavljenih v časopisju ali zbirnih delih (str. 233). Med strokovnimi bibliografijami je dodana in obširnejše obravnavana bibliografija J. Milakovića: Bibliografija hrvatske i srpske narodne pjesme, Sarajevo 1916 (str. 235), obširnejši je izbor strokovnih bibliografij, objavljenih v časopisju, posebej pa so omenjene še bibliografije disertacij na univerzi v Sarajevu (str. 236).

Tudi **slovenskim** bibliografijam sta dodani dve: M. Breclja in F. Dobrovoljca Bibliografija prevodov iz slovenskega leposlovja, Le livre slovène 1971 (str. 251) in V. Mošina

Kopitarjeva zbirka slovanskih rokopisov ..., Ljubljana 1971 (str. 253). Razumljivo pa je, da je poglavje o slovenski bibliografiji v srbohrvatski izdaji predvsem skraćeno. Med retrospektivnimi bibliografijami nista navedena P. Trubar in J. V. Valvasor (str. 240), med bibliografijami časopisja se omenja samo delo J. Šlebingerja (str. 246), med bibliografijami tiskov 16. in 17. stoletja nista omenjena bibliografa protestantskih tiskov Th. Elze in F. Ahn (str. 246), med knjižgotrškimi katalogi se ne navajajo starejši katalogi in tudi ne popisi šolskih knjig (str. 251), med knjižničnimi katalogi pa so samo popisi starejših in redkih knjig in popisi periodik (str. 253). Tudi se ne navajajo vsebinska kazala monografij (str. 254) in zbirke citatov (str. 255). Med osebnimi bibliografijami niso navedena biobibliografsko zasnovana dela J. Marna in K. Glaserja (str. 255), tudi ne bibliografija S. Bunca in vrsta osebnih bibliografij, izdanih v raznih zbirnih delih (str. 257).

Naj še omenimo, da smo mimogrede opazili tudi nekaj popravkov izvirnika v srbohrvatski izdaji. Popravljen je naslov serije C pri Bibliografiji Jugoslavije in letnica izdaje Bibliografskega zbornika 1968 (str. 190). Pomembnejši je popravek avtorske značnice Alije Bejtića (v izvirniku Bajtić; str. 235). V kazalu prevoda je dobil pravo mesto J. Župančič (str. 304; v izvirniku stoji pod Zupančič). In še kakšen spodrseljaj v srbohrvatski izdaji: Bibliotheca Carnioliae je v izvirniku označena kot »biobibliografsko delo«, v prevodu kot »bibliografsko« (str. 240); omemba razprave N. Županiča je v prevodu odpadla (str. 246), v kazalu pa je avtorska značnica ostala, celo z navedbo strani v izvirniku (str. 304).

O samem prevodu imamo vtis, da je skrbno in vestno opravljen. Ponatis bibliografskih podatkov se ujema z natančnostjo izvirnika. Si-

cer pa je grafična podoba in oprema srbskohrvatske izdaje skromnejša od izvirnika: tipi črkovnega gradiva niso tako izraziti, izdaja ni ilustrirana in nima prevodov uvoda in vsebinskega kazala v tuje jezike.

Stanislav Kos

Emeršič Jakob: Bibliografija Ormoža in okolice. — V: Ormož skozi stoletja. Maribor, Obzorja 1973, str. 213—243.

Sedemsto let Ormoža! Prav in lepo je, da tudi bibliotekarji čestitamo slavljencu in mu poklonimo skromno vezilo: zberimo in popišimo, kaj so o njem napisali prejšnji in sedanji rodovi! Te lepe, a tudi težke naloge se je lotil naš ptujski kolega Jakob Emeršič. Na 30 straneh je v zborniku nanizal 622 (617 + 4 a-številke + 1 b-številka) enot gradiva (zavidljiva številka, a o njej bo še govor), ki zajema obdobje — po objavah — od l. 1831 (št. 546) do l. 1972 (št. 449 itd).

Habent sua fata libelli! Et bibliographia quoque! F. Baš je l. 1933 objavil v ČZN, str. 242—254, svojo bibliografijo o Ptuj^{*}: med le redkimi regionalnimi (ali celo krajevnimi) bibliografijami je prav ta bila vzor našemu bibliografu in njena zasnova se jasno zrcali že v naslovu tukaj obravnavanega dela. Baš je namreč upošteval tudi širšo okolico Ptuja, saj je bilo mesto pomembno središče gospodarskih in političnih tokov. Pri tem je s pronicljivostjo zgodovinarja znal omejiti območje, ki je težilo k Ptuj^{*}, in pri tem tudi ločiti bistveno od nebitvenega. Našemu bibliografu to

ni šlo od rok. V primerjavi s Ptujem ni Ormož nikoli bil tisto urbano središče, kamor bi se bile stekale gospodarske, kulturne ali politične silnice: prej je bil nekakšna obrobna leča, kjer se je takšno še neizdiferencirano stekanje šele pričelo kristalizirati, da bi se potem uresničilo v sosednjem Ptuj^{*} ali — še česče — v Mariboru. Če je torej Baš posegel — dasi redko — čez meje ptujskega mesta in občine, bi Emeršič tega ob Ormožu vsekakor ne bil smel storiti, vsaj tako ne, kot npr. v št. 4, 7—13, 24 a, 25, 225, 246, 262, 398, 400, 403—405 itd. Kakšen je torej bil kriterij izbora? Sodeč po navedenih primerih, je Emeršič prezrl Baševo načelo zapisovanja sovisnih pojavov, namesto tega pa je uvedel nekakšno bibliografsko-dokumentacijsko zapisovanje, saj pravi, da je »upošteval ... literaturo, kolikor se neposredno nanaša na Ormož in okolico« (str. 213). Morda je prav zato uvrščen v bibliografijo pod št. 262 članek Z. Kumerjeve Ljudska pesem panonskega območja (v: Panonski zbornik. Murska Sobota, Pomurska založba 1966, str. 42—52), kjer na str. 44 beremo: »... Npr. v neki varianti poslovilne pesmi mladega vojaka je rečeno, da mu je 'cegelc prišo od grajšine negovske'; v neki drugi pesmi toži fant, da bo moral biti 'vujtro ob devetih v Marpurgi'; ali pa pripoveduje, kako so 'pajbe lovili', dobili njega 'pri mladoj Miciki', ga zvezali in odgnali v Ormož.« Verjetno je prav ta »Mickin kriterij« botroval temu, da popisuje bibliografija 173 enot, ki vanjo sploh ne sodijo: od tega je narodopisnega gradiva, ki obravnava širše območje severovzhodne Slovenije, 31 enot, enakega domoznanskega gradiva 54 enot in 88 enot silno vprašljivega lepovednega gradiva, ki je tako splošno, da ga kvečjemu po avtorjih lahko lociramo v ormoško okolico, pa še tedaj se moramo vprašati, ali so ti drobci res tako pomembni, da bi utegnili biti združeni v poglavju

* Delo F. Baša kot bibliografa še zmeraj čaka strokovne bibliografsko-historične analize. Njegovim tovrstnim publikacijam seveda lahko marsikaj očitamo — toda z mero: Baš ni bil bibliograf in tudi ni hotel biti, pa je vendar v svoji vsestranski zagnanosti oral ledino tudi na tem področju — in to kar uspešno!

»Ormož z okolico kot literarni motiv«. Posebej velja to za razne pridonice, npr. št. 64, 65, 547, 548.

Preostane nam torej še 449 enot, pa še od teh lahko z mirno vestjo odštejemo 143 zapisov, ki mimogrede omenjajo Ormož in ki bi — ob silno širokem kriteriju — morda utegnili pojasnjevati oz. dopolnjevati preostalih 306 (reci: polovico) zapisov. Le-ti sodijo v bibliografijo vsaj po najširšem formalnem kriteriju: kraj ali znamenita oseba iz tega kraja naj bo omenjen v naslovu! Pa še tu se nam vsiljujejo vprašanja. Zakaj beleži Emeršič povsem nepomembne notice, ki včasih nimajo niti prave zveze z Ormožem (npr. št. 1—2, 119—120)? Zakaj navaja samo 15 zapisov iz Marburger Zeitung, če pa je v Teplýjevi kartoteki samo pod geslom Ormož 6,5 cm listkov, kar je enako najmanj 300 zapisov? Zakaj zija v zapisih iz Slovenskega Naroda ogromna vrzel med leti 1900 (št. 370) in 1931 (št. 303, 426)? Zakaj imamo iz mariborskega Večera (sem je vštet tudi predhodnik Vestnik) samo 4 zapise (12, 407, 408, 569), iz Dela nobenega, iz Ptujskega tednika pa kar (ali morda samo) 91, iz Slovenskega gospodarja 63, iz ČZN 39 zapisov itd.* Zakaj prepisuje iz Slovenske bibliografije za l. 1964, str. 329, Cajnkarjev članek o Mešku z navedbami o objavah v drugih listih, prezre pa 22 (!) drugih člankov o umrlem pisatelju v istem viru? Zakaj ne omenja Schmutzovega dela Steiermärkisches Lexicon, če že navaja Janischev Topo-

graphisch-statistisches Lexicon von Steiermark (št. 142) ali Krajevni leksikon Dravske banovine (št. 254)? Zakaj je H. Pirchegger zastopan le z dvema deloma (št. 276, 415), povsem pa sta izpuščeni njegovi deli Geschichte der Steiermark ali pa Steirische Ortswappen (skupaj z L. Koblom; Graz 1954), kjer najdemo heraldično neoporečne opise in slike grbov Ormoža, V. Nedelje in Središča ter omembe drugih važnejših del s tega področja (Z. Bartsch, J. Zahn)? Zakaj se slednjič avtor sklicuje v uvodu na SBL, pa pri tem ne navaja nobenega članka iz tega vira, razen enega sumljivega in nepreverjenega impresuma (št. 434)? Zakaj ... zakaj ... zakaj? Zato, ker je avtor zbiral gradivo nesistematično in nekritično in ker »če sem uporabljal druge bibliografije (npr. bibliografijo ČZN, Schlosarja, Slovensko bibliografijo, Slovenski biografski leksikon itd. [pri tem pa sem pozabil omeniti Dornikovo kartoteko v VSK Maribor in sploh nisem upošteval bibliografije Jugoslovanskega leksikografskega zavoda; dodal V. S.]), nisem imel vedno možnosti, da bi preveril natančnost navedenega vira v samem tekstu in literaturo že takoj odbral, **tako da sem se moral zanesti na občutek** (podčrtal V. S.)« (str. 213).

Se nekaj besed o obliki! Bibliografija nakazuje nekakšno rudimentarno zasnovo: bibliografska številka, avtorska oz. pri anonimnih prispevkih stvarna krajevna značnica, stvarni naslov prispevka, impresum, po potrebi anotacija. Bibliografska številka je nepotrebna, ker bibliografija nima kazala, pa tudi sicer ni — razen pri št. 472 — povezav med soavtorji prispevkov (npr. št. 5, 104, 167, 176, 177, 191, 276, 283, 580), da o kakšni povezavi po stroki sploh ne govorimo. Zraven tega je štetje napačno: več enot je včasih združenih pod isto številko, vendar tudi ta princip ni dosledno izpeljan (prim. št. 119, 120, 284, 304, 437, 438). Nekatere enote so

* Analiza nam pokaže, da je popisanih 47 monografij in sumarno zajetih zbornikov, 31 leposlovnih del (kot knjige), 3 naslovi periodik iz Ormoža in okolice, 33 monografij, v katerih so posamezni odlomki nanašajo na obravnavano področje in bi jih sodilo izpisovati kot zbornike; skupno 114 enot. Ostalih 508 enot je izpisanih iz 102 časopisov, zbornikov in predvsem časnikov, pri čemer je samo 10 naslovov periodike dalo 290 zapisov, 92 naslovov pa 218 zapisov!

popisane dvakrat, kot celota in kot odlomki (npr. št. 154—156, 219, 599 in 586; 312 in 507, 537; 460 in 559). Značnica je tiskana v kurzivi (zakaj se tu Emeršič ni zgledoval po preglednem tisku Baševe bibliografije?) in velja za niz enot do naslednje značnice. Pri tem je avtor nenatančen (št. 312) in nedosleden (št. 254, 505, 559, 586: popisi bi morali biti drugačni in uvrščeni pod stvarno krajevno značnico; št. 563 in 590: enoti bi morali biti uvrščeni pod avtorsko značnico). Stvarna osebna značnica pri št. 471 je zgrešena; avtor brošure je J. Voh (prim. SBL III/340). Stvarni naslovi so včasih »primerno« okrajšani (npr. št. 50; dodaj: ... Schriftsteller und Hexenverfolger, sicer je naslov brez smisla!) ali pa razširjeni z dodatki, ki bi sicer sodili v anotacijo (npr. št. 356, 382). Impresumi niso posebej oddeljeni od stvarnega naslova, kar lahko ustvari precejšnjo zmedo (št. 460). Naslovi virov so včasih kar fantazijski (npr. št. 520; prav: Slovenski gospodar; 569), kratice periodik nedosledne (npr. št. 49, 50, 190, 453). Upajmo, da so vsaj letnice pravilne (napačno pri št. 49; prav: 1909), v kolikor sploh ne manjkajo (št. 408, 425). Štetje letnikov, števil in strani je tako raznoliko, da prepuščamo eventualnemu uporabniku, naj se skuša sam znajti (npr. št. 362, 363, 512, 592). Anotacije so praviloma nedosledne, često nepotrebne ali pa hudo pomanjkljive. Tako bi npr. pri zelo dolgih anotacijah, kjer so navedena številna imena ali pa drugi podatki (npr. št. 27, 125, 127) pričakovali navedbe strani, kjer te podatke najdemo, pri navajanju rokopisov in tipkopisov (npr. št. 57, 68, 78, 307, 467) pa bi pričakovali podatke o hranilišču, tem prej, ker so včasih le navedeni (npr. št. 395, 440). Čeprav se anotacija začne praviloma v novi vrstici, povečujejo zmedo in nepreglednost dostavki, ki se nadaljujejo takoj za impresumom (npr. št. 107, 260).

Summa summarum: avtor je pokazal pri izboru snovi zvrhano mero nekritičnosti in flagrantno nepoznavanje vseh načel bibliografske tehnike ter ustvaril bibliografsko skrupulaco, ki mu lahko štejemo v edino dobro, da se samo zaveda »določenih hib« (str. 213), in ki nam more (in mora) služiti kot očiten primer, kako se stvari ne streže.

Vasja Sterlé

Zentralblatt für Bibliotheksweisen. Leipzig, 87(1973)1—12.

Čeprav revija redno obvešča svoje bralce o bibliotekarstvu v Jugoslaviji, prinaša letošnji letnik Jugoslovanom prav posebno prijetno presenečenje; oba opisa novih zgradb naših nacionalk sta namreč natisnjena na prvem mestu. O novi zgradbi Narodne biblioteke v Beogradu poroča Desanka Stamatović, ki je po kratkem orisu zgodovine knjižnice prikazala funkcijo in naloge srbske nacionalke v bodočem razvoju enotnega bibliotečnega sistema v Srbiji. Članek ilustrirajo slike pročelja in notranjih prostorov. Radmila Baskić in Gerhard Schwarz pa sta opisala novo nacionalno knjižnico v Skopju. Članek je sicer krajši in splošnejši kot prejšnji, saj sta se avtorja dotaknila tudi zgodovine makedonskega bibliotekarstva, prinaša pa poleg slik nove zgradbe tudi načrte za vsa nadstropja.

Značaj revije je ostal isti: revija skuša slediti vsem sodobnim bibliotekarskim problemom v svetu. Zato najdemo v letniku poleg študij, ki so namenjene specialistom v posameznih vejah bibliotekarstva, poročila s simpozijev, opise knjižnic, analize projektov in razprave o organizacijskih posegih, ki vodijo v predpisani enotni knjižnični sistem Nemške demokratične republike.

Serijsko člankov o klasifikaciji je v svojem prvem prispevku najavil Helmut Beck. Avtor analizira bi-

stvo klasifikacije in njeno uporabo v bibliotekarstvu ter razjasnjuje terminološka vprašanja za vrsto osnovnih pojmov v informatiki.

Tretja številka je v celoti posvečena projektu Izposoja in evidenca s pomočjo avtomatske obdelave podatkov, ki so ga izvedli v Univerzitetni tehniški knjižnici v Dresdenu. To je prvi tak poskus v Nemški demokratični republiki. Projekt predstavlja realizacijo začetne stopnje kompleksnega programa avtomatizacije celotne knjižnice. Ker o namenu projekta, o predhodnih pripravah in o prvih izkušnjah v praksi pišejo sodelavci računskega centra in bibliotekarji univerzitetne knjižnice, so članki zelo stvarni in zanimivi ter poučni tako za poznavalce kot za tiste, ki bi se s problemi uvajanja avtomatizacije v knjižnicah radi šele seznanili.

Članek Joachima Dietza Delovne norme in merila kot instrumenti za vodenje vsebuje podatke, ki so jih dobili v Univerzitetni in deželni knjižnici v Halle (Saale), kjer so opazovali delovni proces na podlagi statističnih in analitičnih metod.

Delo v knjižnici je duševnega in manualnega značaja, zato so delovne norme vprašljive in nam merila za posamezne delovne operacije služijo le za orientacijo. Ker so v članku pri posameznih merilih navedene tudi vse vključene operacije, bom navedla nekaj števil, saj moramo vedno znova odgovarjati na vprašanja, koliko časa potrebujemo za eno ali drugo operacijo pri obdelavi knjige. Za akcisijsko obdelavo navaja 10—12 enot na uro (za enoto šteje bibliografsko enoto). Vključene faze dela so: evidenca in pregled poslanih knjig, vpis signature v knjigo, statistika, prenos signature na račun, vpis v kartoteko serij pri serijskem delu ali izdelava nove kartice, razčiščenje problemov, izločanje dvojníc, vpis signature v kartoteko naročil in zapis na spremnem listku. Akce-

sija časopisov: 30 enot na uro. Faze dela: ureditev po abecedi, kontrola zvezkov, vpis datuma v kartoteko periodike, vpis posebnih oznak v posamezne številke, izdelava novih kartic za kartoteko periodike, razdelitev po oddelkih.

Katalogizacija knjige šteje 28,3 minut. Knjige razdelijo po jezikih, pišejo direktno na matrico. Delo pri katalogizaciji knjige se deli na pripravljalno fazo: prevzem in pregled knjig; na pomožno fazo: primerjava z abecedno-imenskim katalogom, preverjanje avtorja, serije, iskanje serijskega listka in izdelava začasnega (nadomestnega) listka zanj, bibliografska kontrola, posvet pri težjih primerih; na glavno fazo: popis na matrico, izdelava dodatnih vpisov, vpis na serijskem listku in vlaganje le-tega, ter na končno fazo: predaja matrice v razmnoževalnico, sprejem in kontrola razmnoževalnih listkov, predaja knjig.

Za razmnoževanje listkov na matrici navaja številko 144 odtisov na uro, za ureditev listkov po abecedi 450 listkov na uro, za vlaganje v abecedno-imenski katalog 120 na uro.

Ker se delo strokovnih referentov, ki opravljajo tudi klasifikacijo, zelo razlikuje od dela naših klasifikatorjev, številke pri njihovem delu ni mogoče primerjati. Navedene številke so v Hallu primerjali z drugimi analizami in ugotovili, da so nižje, verjetno zato, ker so analizirali bibliotekarji svoje lastno delo.

Na koncu moram opozoriti še na prispevek Georgija Gavriloviča Firsova Izobraževanje bibliotekarjev v Sovjetski zvezi. Avtor se na kratko dotika zgodovine šolanja knjižničnih kadrov v Sovjetski zvezi in organizacije šolanja raznih profilov knjižničnih delavcev, nato pa obravnava vprašanja pouka, učnih načrtov in specializacije na visokih šolah za bibliotekarstvo, posebej še opozarja na sistem dopolnilnega izobraževanja.

Breda Filo

Nachrichten für Dokumentation.
Zeitschrift für Information und
Dokumentation. Frankfurt a. M., 24
(1973)1—6.

Ze v poročilu o prejšnjem letniku revije smo omenili, da je bilo oktobra 1972 v Bad Dürkheimu zborovanje nemških dokumentalistov. Tematska prva številka letnika 1973 objavlja vrsto referatov s tega zborovanja, posvečenih skupni temi, namreč porabnikom informacij. O osnovni problematiki porabnikov v dokumentaciji in informaciji je govoril S. Balke (str. 2—9) in ugotovil, da je porabnik v zvezni republiki Nemčiji še vedno v ozadju raziskav, čeprav se rado poudarja, da osebna stika pri prenosu informacij ni mogoče pogrešati; vse premalo je namreč razvito teoretično razumevanje informacijskih procesov. Ozko grlo pomeni zlasti instrumentarij, ki naj bi zagotovil odmevnost porabnikov na informacijske sisteme, pri čemer lahko pomagata le sistemska analiza in komunikacijske raziskave. Razviti je potrebno obsežno teorijo, ki bo upoštevala porabnika kot posameznika, kot člana skupine porabnikov in kot reševalca problemov; kot posameznik je porabnik tudi sistem, ki sam sprejema in obdeluje podatke, v skupini je medosebni posrednik informacij, njegova logika pa ga usposablja tudi za to, da iz dobljenih podatkov rešuje vprašanja po lastnem »informacijskem vedenju«. — O sistematiki raziskav o porabnikih v ZRN je predaval G. Wersig (str. 10—14). Pri nas, pravi avtor, jo opredeljujejo trije dejavniki: dasi je bil v pojmovanju informacijske dejavnosti porabnik vedno prisoten, je bila pod vplivom tradicionalnega bibliotekarstva njena osrednja točka le dokument, ne pa porabnik; dasi bi ga kot takega lahko sami odkrili, smo porabnika kot temeljno kategorijo informacijskega procesa opredelili šele receptivno, pod vplivom Amerike; in ker smo se posvečali pred-

vsem znanstvenemu proučevanju dokumentacije same, zato raziskave o porabniku niso nastale na našem strokovnem področju, ampak na področju drugih disciplin, predvsem v sociologiji in socialni psihologiji. Pri iskanju boljšega komunikacijsko teoretičnega modela poskuša avtor najprej točneje opredeliti pojme: porabnik, dejanski porabnik, domnevni porabnik in možni porabnik, nato pa oriše model, ki naj bi vključeval štiri osnovna raziskovalna področja: a) raziskave o informacijskih tokovih, to je o poteh, po katerih hodi podatek od proizvajalca do potrošnika; te sistematične raziskave naj bi ustvarile opisni atlas strokovnih komunikacij; b) analiza porabnikov bi po že znanih modelih upoštevala fizične, jezikovne, politične, ekonomske in druge vidike, ki opredeljujejo informacijsko vedenje porabnikov; c) raziskava uporabe bi se ukvarjala s samim informacijskim vedenjem porabnikov in d) analiza koristnosti pa končno še s subjektivnim in objektivnim okoliščanjem porabnikov. — W. Kschenka je govoril o problemih in možnostih tipologizacije porabnikov (str. 15—20), pri čemer razume kot tipično tisto skupino porabnikov, ki imajo primerljive informacijske potrebe. Taka klasifikacija je mogoča samo ob upoštevanju medsebojnih odnosov porabnika z naravnim in družbenim okoljem, te pa lahko odkrijejo le empirične družbene raziskave pojavov in struktur v informacijskem procesu porabnikov. Na primerih pokaže avtor nekaj dejavnikov (jezikovni sistem, krog strokovnjakov kot »nevidni sistem — invisible college« in poklicni sistem), ki bi lahko določali značilne obsege informacijskih potreb posameznih skupnih porabnikov. — Tem teoretičnim razpravam sledita v isti številki revije še dva praktična prispevka: skupina avtorjev je sestavila »Ana-

lizo potreb porabnikov na osnovi statistike njihovih zahtevkov« (v socialno medicinski dokumentaciji v Bielefeldu; str. 21—28), G. Tittlbach pa govori o »Navadah porabnikov in njihovih potrebah po informacijah« (po izkušnjah dokumentacijskega centra v Münchnu; str. 29—36).

Kot v vseh zadnjih letnikih revije je tudi v tem prisotna problematika reforme UDK sistema. C. W. Petersen ugotavlja v članku »UDK in abecedni tezaver: tekmeča ali soseda?« (št. 2, str. 52—59), da sta oba sistema, kljub svoji izredni podobnosti (saj ima tudi UDK v svojem splošnem kazalu pravi abecedni tezaver), namenjena pravzaprav povsem različnim ciljem in da sta oba, vsak za svojo rabo, tudi najbolj ustrezno zgrajena. Po njegovem je sedanja tragika UDK zlasti v tem, da njeni zagovorniki ne vidijo te razlike in da hočejo UDK »po vsej sili« usposobiti tudi za cilje, ki jim bolj odgovarjajo tezavri, s tem pa onesposabljuje UDK tudi za doseg lastnih ciljev. Avtor, ki se je nad 20 let ukvarjal z UDK in tezavri v metalurški dokumentaciji, trdi, da je skrajni čas, da se UDK zopet zave teh svojih pravih ciljev. UDK je bila ustvarjena kot »sistematični bibliotečni katalog za knjige«. Vsebina knjig je kljub njihovi obširnosti zvečine zajeta v razmeroma splošnih in zato kratkih in enostavnih naslovih. Bibliotečni sistem, ki urejuje knjige po vsebini, mora imeti to lastnost, da zadovoljuje večino porabnikov zlasti s svojo preglednostjo in prilagoditvijo njihovem stanju znanja; le-ti naj bi z najmanjšim miselnim naporom lahko ugotavljali predvsem hierarhije nadrejenih in podrejenih pojmov. Knjige imajo namreč lahko zelo splošne naslove, vendar različnih hierarhičnih stopenj, npr. dela, ki govorje na splošno o družbenih vedah (UDK 3), o politiki (UDK 32), o notranji politiki (UDK 323), o socialnih skupinah (UDK

323.3), o občanih (UDK 323.32), o kmetih (UDK 323.325), o zakupnikih (UDK 323.325.3) itd. Številne hierarhične ravni, ki jih zrcalijo naslovi knjig, so torej za njihovo sistemsko ureditev brezpogojno potrebne. Vprašanje je le, do kakšne globine naj sežejo, da so lahko za porabnika še smotrne, pri čemer je treba opozoriti na temeljno zakonitost: kolikor globlje stoji pojem v hierarhiji, kolikor bolj je torej zožen in specificiran, toliko več je možnosti, da se pojavi še v drugih hierarhijah pojmov. V gornjem primeru so prve tri navedene hierarhične stopnje determinirane, se pravi, da jih ne moremo opredeliti v drugih hierarhijah; nasprotno pa lahko o socialnih skupinah in nadaljnjih stopnjah govorimo še pri sociologiji in državnem pravu (UDK 301, 342.54), o občanih poleg tega še pri ustavnih pravicah (UDK 342.7), o kmetu vsaj še pri kmetijstvu (UDK 631.5), o zakupnikih pa še pri proizvodnji dobrin, javni upravi, kmetijstvu in prometu (UDK 338.954, 35.073.513.1, 631.11, 656.076.4). S tem pa zadene mo na čisto neopaženo temeljno mejo, do katere je učinkovitost UDK za porabnika še ustrezna in preko nje neustrezna. Z nadrobnejšo delitvijo podpojmov postaja možnost delitve vse večja, vendar tudi vse manj nujna in vse bolj poljubna, kar povzroča pri porabniku vse večjo zmedo. Bodoča ustrenejša UDK bo morala upoštevati, da podrobnejša delitev ni vedno smotrna in da zato ne bo navajala specialnih pojmov, ki so opredeljivi v različnih hierarhijah. In ker gre za knjige, ki se kot celote običajno ne posvečajo specialnim vprašanjem, ampak kvečjemu skupku takih vprašanj, ki jih lahko opredelimo s širšo hierarhično stopnjo, zato bo taka skrajšana UDK primernejša za obdelavo knjig, kot so dosedanje izdaje, ki počenjajo Siziovo delo z uvrščanjem specialnih pojmov v vse mogoče hierarhije.

Drugače pa je pri specialnih dokumentih, kot so na primer disertacije, znanstveni članki ali patenti itd. Le-ti se posvečajo predvsem specialnim vprašanjem in bolj ko so problemi diferencirani, toliko več vsebinskih značilnosti obravnavajo. S številom značilnosti pa raste tudi število njihovih kombinacij in prav v teh je običajno prvenstveni doprinos znanosti takih dokumentov. Višje število kombinacij vključuje tudi višje število hierarhičnih ravni, v katere dokument posega; le-te postanejo pri iskanju dokumenta tem manj potrebne in toliko večja navlaka, kolikor bolj je dokument specializiran. Splošni pojmi, ki opredeljujejo hierarhije, niso več posebno važni, pač pa kombinacija pojmov, ki naj zadene bistvo vprašanja, ki ga postavlja porabnik specialist. Tako postanejo pri iskanju podatkov (in ustrezno tudi pri programiranju za avtomatsko obdelavo podatkov) kombinacije več vrstilcev UDK sistema s številnimi hierarhičnimi nivoji tako težavne, da lahko trdimo, da številčnost hierarhičnih ravni (ki raste z večjo specifičnostjo pojmov) sploh ni vskladjiva s kombinacijo teh pojmov. V tem je poglobitvi razlog odklanjanja UDK sistema v dokumentaciji, pa tudi pojasnilo, zakaj tezavri tako vpadljivo varčno ravnajo z nadrejenimi in podrejenimi pojmi. Avtor zaključuje svojo primerjavo klasifikacijskih sistemov s temi ugotovitvami: dasi je obseg knjig obširen, je njihova vsebinska značilnost problemsko omejena in običajno razvidna iz naslova: splošnemu porabniku, ki išče visoko odmevnost informacije (pa zato tolerira balast), je na ta način ostrina selektivnosti sicer zavestno omejena, a zadostno zagotovljena s številnostjo hierarhičnih ravni. Nasprotno pa je obseg člankov in podobnega gradiva običajno majhen, njihova vsebinska značilnost pa problemsko široka, komaj zajeta v

naslovu in zato ugotovljiva le iz vsebine; specialnemu porabniku, ki išče visoko preciznost informacije, je ostrina selektivnosti nujen pogoj in jo doseže s kombinacijo nehierarhičnih deskriptorjev. Bibliotečni UDK sistem in dokumentacijski sistem tezavrov sta torej različna, a oba potrebna svojemu krogu porabnikov glede na različne vire informacij; čeprav si nista skladna, sta vendar komplementarna klasifikacijska sistema.

Ob koncu naj opozorimo še na eno tematsko številko letnika (št. 4/5), ki je posvečena 25. obletnici »Nemške družbe za dokumentacijo« (DGD — Deutsche Gesellschaft für Dokumentation). Ta družba je kmalu po svojem nastanku začela izdajati našo revijo, ki bo prihodnje leto praznovala svoj srebrni jubilej.

Stanislav Kos

Buch und Bibliothek. Fachzeitschrift der Bibliothekare an Öffentlichen Büchereien e. V. Reutlingen, 25(1973)1—12.

Na letni skupščini društva zahodnonemških bibliotekarjev v javnih knjižnicah junija 1974 je Wolfram Henning poročal o tem, kako se je izza l. 1971 revija vsebinsko in oblikovno preuredila (glej tudi poročila v preteklih letnikih Knjižnice), preuredila pa tudi v organizaciji urejanja. Skupna konferenca izdajateljev in urednikov se je zedinila, da revija BuB ne bo organ vodenja ali usmerjanja društva, pač pa torišče menjave mnenj. Trenutno je finančni položaj ugoden — v letu 1973 je imela revija 430.000.— DM (!!) denarnega prometa (tako poročila v 7/8. številki BuB urednik — primus inter pares — Dietrich Segebrecht), obetajo pa se baje manj ugodni časi — pred durmi so različne podražitve.

Poročili sta bili prebrani v sklopu kongresa zahodnonemških bibliotekarjev l. 1973 v Hamburgu. Ta

kongres je bil prav pomemben, saj je po štirinajstih letih spet združil na skupnem zboru vse zahodnonemške bibliotekarje oziroma njihova strokovna društva. Spričo tehtnosti tega kongresa mu je BuB posvetila skoraj celotno julijsko številko (7/8). Najimennejše dejanje na tem kongresu je bila predaja dokumenta Knjižnični načrt 1973 (Bibliotheksplan 1973) javnosti. O tem dokumentu, ki nam je znan tudi v Sloveniji, je predsednik IFLA Herman Liebaers dejal, da je »knjižničarsko dejanje mednarodne vrednosti«. Gre za zajeten načrt ureditve zahodnonemškega knjižničarstva; njegova tehtnost je tolikšna, da ga je vredno intenzivno šturdirati — tudi zavoljo pobud, ki jih utegne sprožiti pri nas.

Kako je v Knjižničnem načrtu 1973 obravnavana javna knjižnica, preiskuje Friedrich Andrae v članku Konkretna utopija, pri tem pa vzporeja obravnavo še s tem, kako javno knjižnico v svojih dokumentih obravnavata še skupni komunalni urad za poenostavitev uprave (dokument Javna knjižnica) in skupna komisija zveze in dežel za načrtovanje izobraževanja (dokument Splošni načrt izobraževanja). Andraeju se zdi, da je l. 1973 prelomno leto v zahodnonemškem knjižničarstvu, če že ne kar začetek novega obdobja. K temu ga zlasti navaja to, da so trije različni gremiji v istem letu izdali svoje dokumente o javni knjižnici in da so si ti vsebinsko zelo blizu. V njih je zlasti poudarjena izobraževalna vloga javne knjižnice v enovitem celotnem izobraževalnem procesu.

Knjižnični načrt 1973 izhaja iz dveh temeljnih izhodišč: knjižničarstvo je tesno povezano s celotnim izobraževalnim in informacijskim sklopom, in drugič, ustvarjena mora biti gosta mreža med seboj povezanih knjižnic; le tako bo mogoče v prihodnosti zadovoljiti vse zahteve družbe s tega področja. Načrt deli knjižnice na štiri stop-

nje; v prvi so knjižnice, ki strežejo osnovnim potrebam; v drugi so knjižnice večjih središč z že specializiranimi posebnimi potrebami (prve in druge so med seboj povezane v sisteme); v tretji so knjižnice na deželni ravni z večjim obsegom in globino, te pomagajo tudi knjižnicam prvih dveh stopenj; na četrti stopnji so zvezne biblioteke, ki posredujejo literaturo in informacije. Za vse tri so izdelani modeli, minimalni standardi, standardi za knjižnične fondе, formule za nabave, prostore in položaj, opremo, naprave, pripomočke, odpiralni čas itd.

Knjižnični načrt 1973 razgrinja koncepcijo vseskozi stopnjevane knjižnične mreže vseh knjižnic. Njihove stopnje ne pomenijo njihovega vrednotenja, marveč rezultat porazdelitve nalog in funkcij na osnovi specializacije. Andraeju se zdi knjižnični načrt 1973 »konkretna utopija« obsežne oskrbe z literaturo in informacijo, v kateri ima vsaka knjižnica, ne glede na zvrst, velikost in pomen, ustrezno nalogo in funkcijo, ki ju mora opravljati.

Drug zanimiv sestavek je napisal Elmar Mittler, obravnava pa Knjižnični načrt 1973 in knjižnične sisteme visokih šol. Usmeritve v formiranju univerzskih (visokošolskih) knjižničnih sistemov so se zlasti začele v prejšnjem desetletju, zahodnonemški načrt pa je zdaj še odločnejši. Znova razčlenjuje preživelost idej o samozadostnosti institutskih knjižnic; izhodiščni sistem visokošolske in področnih knjižnic. Toda pogled je uprt še dalje v prihodnost: za deželo Baden-Württemberg se riše knjižnični sistem visokega šolstva — desetih celotnih visokih šol ter univerz,

akademij in strokovnih visokih šol. Knjižnična struktura visokega šolstva bo čimbolj integrirana, vendar ob diferenciaciji knjižničnih ustanov. Toda pogled v prihodnost se ne ustavlja zgolj pri tem: velika bo povezanost »celotne visoke šole« z območjem, na katerem deluje: sama bo povezana z bibliotecnimi in informacijskimi sistemi naslednje stopnje, kajpada s knjižnicami svojega sistema, nato pa še z deželnimi javnimi in znanstvenimi knjižnicami. Tako bo visokošolsko knjižničarstvo stopilo iz svoje zaprtosti in ponudilo svoje bogate fonde najširšim uporabnikom.

Težišče 12. številke pa je posvečeno šolski knjižnici, ki zdaj, kakor kaže, v ZR Nemčiji še zdaleč nima jasno začrtanega profila. O problematiki šolske knjižnice piše Johannes Kinmayer (Kamen spotike: šolska knjižnica). Izhodišče knjižničarjem pri njihovem delu za šolske knjižnice so priporočila konference prosvetnih ministrov ZR Nemčije iz l. 1971. A iz njihovih izhodišč so v naslednjih letih izdelale svoja mnenja še nekatere ustanove, ki so dolžne skrbeti za šolske knjižnice, tako na primer konferenca mest, komunalni urad za poenostavitve uprave, berlinska medioteka, komisija za šolske knjižnice pri uradu za knjižničarstvo, inštitut frankfurtske univerze za raziskovanje mladinske književnosti. Kljub različicam v mnenjih teh teles je osnovna razvojna linija enotna: šolske knjižnice so sestavni del zahodnonemškega javnega knjižničarstva, s čimer je vnovič poudarjen izobraževalni značaj javnega knjižničarstva. Kakor se med njim in znanstvenim knjižničarstvom brišejo ostre meje, se tudi meje med šolsko in javno knjižnico. Osrednja knjižnica sistema javnih knjižnic mora imeti poseben oddelek za šolske knjižnice, ki skrbi za zasnovo in razvoj posameznih šolskih knjižnic, za njihovo strokovno ureditev, za osrednji katalog, pri-

pravo medijev za pouk, izbor knjig in njihovo obdelavo. Nakazanih je tudi nekaj modelov pa tudi standardov za šolske knjižnice. Zarisane so štiri njihove temeljne naloge: da so središče informacij in znanja za učitelje, učence in starše; da so učno središče, v katerem se učenec uči, kako je knjižnica sestavljena in kako jo je treba pravilno uporabljati; da združuje celotno knjižnično gradivo na šoli in da je tudi središče za branje. Kot poseben problem je nakazan sistem izobraževanja šolskih knjižničarjev in problem vzajemnega odnošaja med šolsko knjižnico in knjižnico za otroke v sistemu javnega knjižničarstva, pri čemer gre predvsem za vprašanje metodike. Avtor opozarja, da naj bi se šolske knjižnice kot poseben odsek vključile v zvezo nemških knjižnic (Deutscher Bibliotheksverband), s čimer bi se organizacijsko utrdile, s tem pa dosegle, da bi zakon o knjižnicah, ki bi ga bilo treba pripraviti, upošteval tudi njene.

Drugega gradiva, in to zelo raznovrstnega in zanimivega, je na pretek. V pogovorih o novih knjigah se je pojavila rubrika knjig, ki jih lektorji za knjižnice ne priporočajo. Marsikatera navedba je kar osupljiva.

Pozornega branja je vredno poročilo Hansa-Petra Thuna o izkušnjah s telexi v zahodnonemških knjižnicah. Lani je ministrstvo za izobraževanje in znanost 31 knjižnicam, od tega 24 javnim, kupilo telexe predvsem za dajanje informacij. Čudežne naprave baje sicer niso, vendar združujejo hitrost telefona in natančnost pismene pošte. Dosedanje izkušnje kažejo, da je telex pripravljen za dobivanje informacij, manj pa za medbibliotečno izposojlo. Pač pa preizkušajo, kako v medbibliotečni izposoji deluje DATEX, telex s hitrejšo zmogljivostjo oddajanja. Vendar pa bosta oba sistema pri priči zastarela, ko bo uvedena medbibliotečna

izposoja z elektronsko obdelavo podatkov.

Se ena zanimivost, ki utegne prirediti tudi nas: v ZR Nemčiji že plačujejo »knjižnični novčič« ali tako imenovane avtorske tantieme za pisatelje. Te so v veljavi od začetka 1. 1973, ko je začel veljati ustrezní zakon. A takoj so se pojavile težave, ki jih poročilo v 12. številki že opisuje: konferenca mest je opozorila, da odvajanje tega »novčiča«, ki gre v prid pisateljem, katerih dela izposojajo javne knjižnice, gre v škodo vsotam, določenim za nabavo novih knjig. Zakonodajavec naj »novčič« naprti deželam, ne pa občinam. K tej izjavi je objavljena še nasprotna izjava zveze nemških pisateljev — jasno: »novčič« naj se plačuje, kakor je zapisano v zakonu. Še dodaten problem za nemško knjižničarstvo.

Bruno Hartman

Biblos. Österreichische Zeitschrift für Buch- und Bibliothekswesen, Dokumentation, Bibliographie und Bibliophilie. Wien, 22(1973)1—4.

V prvi številki Heinrich Uray v članku »Dokumentacija z računalnikom kot izhod iz informacijske krize?« piše o prizadevanjih za reševanje te krize, ki je v resnici dokumentacijska kriza. Tudi velike knjižnice so žrtve »poplave papirja«. Avtor kritično ocenjuje uvajanje avtomatske obdelave podatkov v knjižnicah in poudarja, da nenečnost sistemov onemogoča mednarodno izmenjavo bibliografskih virov, zlasti teh v obliki magnetnih trakov. Zanimiv je poizkus univerze v Kapstadtu, ki se je odločila, da bo vse gradivo prenesla na mikrofilme, študentje pa si bodo lahko v knjižnici izposodili tudi naprave za branje mikrofilmov. Knjižnica z založniki sklepa pogodbe glede avtorskih pravic.

Josef Stummvoll v prispevku »Ob koncu ere knjige?« tehtno razmiš-

lja o številnih razpravah, ki so izšle v zadnjih letih in napovedujejo knjigi črno prihodnost. Vse bolj se namreč kaže, da različni mediji knjige ne izpodrivajo, ampak se med seboj dopolnjujejo, in vloga knjige se krepi. Celo nasprotniki knjige morajo za objavo svojih stališč uporabiti ta medij.

Pokojni Paul Struzl, znani graški založnik, je v Biblosu objavil skrajšan referat, ki ga je imel na kongresu mednarodne zveze založnikov v Parizu leta 1972. To je teoretično delo o faksimiliranih izdajah in mikrofilmih, ki omogočajo, da dragoceni rokopisi in redki tiski, prav tako kot ostala umetniška dela, postajajo dostopni javnosti, ne da bi se pri tem poškodovali. Posebno pozornost posveča sodelovanju med založniki in knjižnicami. V drugi številki je objavljen tudi spominski članek o avtorju, ki je umrl maja 1973.

Josef Stummvoll v četrti številki objavlja prva tri poglavja študije o problemih zgodovine tehnike in bibliografske dokumentacije strokovne literature.

V glasilu je objavljenih več zanimivih prispevkov o ustvarjanju knjižničnih sistemov na avstrijskih univerzah in o preurejanju fondov. Omeniti velja tudi pregled avstrijskih parlamentarnih publikacij za obdobje 1848—1971, ki ga je sestavil Michael Stickler.

Glasilu je ohranilo tradicionalno podobo, standardnim rubrikam pa se je v tem letniku pridružila nova: informacije o bibliotečni tehniki.

Zlata Kert

Scandinavian Public Library Quarterly. Stockholm, 6(1973)1—4.

V bibliotekarskem periodičnem tisku pripada reviji Scandinavian Public Library Quarterly posebno mesto, saj obravnava vsa področja javnega knjižničarstva štirih skandinavskih dežel: Švedske, Norve-

ške, Danske in Finske. V svetovni bibliotekarski literaturi večkrat opozarjajo nanjo. V Jugoslaviji je še nismo zasledili, zato jo je celjska Študijska knjižnica naročila in jo dobiva od leta 1973.

Prispevke pričujočega letnika bi lahko razdelili na poglavja: sociološka razprava »Način branja in aktivnost knjižnic«, vloga javnih knjižnic pri izobraževanju odraslih, nove bibliotечne stavbe, šolanje bibliotечnih kadrov in uporaba avdiovizualnih medijev v knjižnici.

Uvodni članek Bengta Hjelmqvista »Reading habits and library experiments in Sweden« poroča o sociološki raziskavi, ki so jo v letu 1968 izvedli na Švedskem. Švedska vlada je imenovala odbor za raziskavo podpore javnosti literaturi »The Literary Commission«. Ena številnih komisij tega odbora se je lotila vprašanja, v kakšnih pogojih je literatura uspešna in kdaj lahko vpliva na javnost; predlagala naj bi tudi ukrepe za razširjanje, uporabo in produkcijo literature.

Poročilo, ki je obsegalo 2000 strani, je razkrilo, kaj in koliko ljudje na Švedskem bero. Za knjižničarje so bile še posebej zanimive študije o načinu branja in aktivnosti knjižnic.

Leta 1969 so v petih švedskih občinah intervjuvali 2000 oseb, starih od 15—69 let. Vodja raziskave je bil švedski sociolog dr. Harald Sweder. Študijo so izpopolnili še z vprašalniki med šolskimi otroki. Tako se je nabralo ogromno statističnega gradiva, ki se je nanašalo na starost, spol, izobrazbo, socialni položaj itd.

Raziskava je opozorila na odvisnost načina branja od okolja, krajevne industrije, strukture prebivalstva, prostega časa, tradicije itd. Odrasli npr. posvečajo povprečno 10 ur na teden branju, od tega 2—3 ure branju knjig. Prebivalci v slabo naseljenih krajih porabijo manj časa za branje kot za gledanje televizije. Vrstni red branja je

bil takle: časniki, knjige in revije. Moški in ženske berejo časnike v enaki meri, medtem ko moški berejo več časnikov in neleposlovnih del, ženske pa več revij in beletristike.

Za način, kako so intervjuvanci zvedeli za nove knjige, je značilno, da je bil najbolj pogost vir informacije pomenek s prijatelji, znanci in sorodniki. Knjižnica je bila šele na drugem mestu. Sledijo ji ocene knjig v revialnem tisku, razstavljene knjige v knjižnicah in izložbah knjigarn, oglasi v časnikih, televizija in radio. Poglavje, ki govori o uporabi knjižnice, je bilo za bibliotekarje še posebej zanimivo. Poprečno 59 % prebivalstva v teh petih občinah ni obiskovalo knjižnice v zadnjih 12 mesecih, vendar ta odstotek močno variira v različnih krajih in glede na spol in starostno skupino. Stopnja izobrazbe je bil pomemben dejavnik pri raziskavi. Najpogostejši uporabniki knjižnic so bili stari od 15—19 let. Na prvem mestu so bile ženske z visoko izobrazbo — okrog 92 %. Poprečno $\frac{2}{5}$ prebivalstva na preiskanem območju ni imelo nika kršnega kontakta s knjižnico. Študija nam potemtakem pove, da so prebivalci, ki ne obiskujejo knjižnice, premalo izobraženi, nepoučeni, slabo plačani, pogosto so izseljenci; živijo v slabo naseljenih krajih in jim še ni prišlo v zavest, da deluje v nekem kraju knjižnica. Tehten razlog za premajhen obisk knjižnice je bila tudi neadekvatnost knjižnice.

Intervjuvanci so na koncu predlagali boljšo informacijsko službo, knjižnica naj bi bila odprta celo ob nedeljah, na voljo naj bi bilo več izvodov knjige; Želijo si tesnejši kontakt knjižnice z bralcem, preprostejši postopek pri izposojevanju knjig in s tem hitrejšo postrežbo, izboljšano vodstvo, več osebja, manj birokracije itd.

Čeprav raziskava ni prekoračila mej tradicionalnosti, je vendarle

soočila švedsko javnost s problemi, ki zadevajo bralca in knjižnico. Raziskava se je še posebej lotila družbene vloge knjižnice. Ta naj postane zbirališče odraslih in otrok. Sodeluje naj z različnimi institucijami na lokalni, regionalni in centralni ravni.

Raziskovalci so pri svojem delu naleteli na veliko težav. Zaradi pomanjkanja komparativnega gradiva iz prejšnjih let niso mogli realizirati vseh načrtovanih ukrepov.

Več člankov v reviji posega na področje izobraževanja odraslih in vloge javnih knjižnic (npr. Per Himmelstrup: Adult education in Denmark; Anita Larsson: The role of the public library in Swedish adult education itd.)

Knjižnice na Danskem so dolžne z zakonom iz leta 1964 skrbeti za pospeševanje izobraževanja in vzgoje. V zakonu je še prav posebno poudarjena vloga šolskih knjižnic. Na Danskem je bil leta 1972 simpozij o javnih knjižnicah in permanentnem izobraževanju. Tudi na Švedskem so zadnje čase živahno razpravljali o izobraževanju odraslih in vlogi javnih knjižnic. Poleg tradicionalnih oblik izobraževanja so predlagali nove oblike, ki naj bi zajele prebivalstvo vseh socialnih plasti. Knjižnice naj bi odigrale dominantno vlogo pri izobraževanju odraslih.

O novih bibliotečnih stavbah v skandinavskih deželah nas informirajo trije članki. Dan Heinsen in Per Nyeng poročata o največji bibliotečni stavbi v Skandinaviji oz. severno od Alp, ki so jo odprli leta 1972 v Hvidovru, predmestju Kjōbenhavna, na Danskem.

Sven Hirn nas v svojem prispevku »New buildings for Helsinki City Library« seznanja z novimi bibliotečnimi stavbami v Helsinkih, članek P. Munch pa govori o kulturnem centru v Billundu (manjšem mestu na Danskem). V tem centru so poleg knjižnice razstavni

prostori, rekreacijski center, šola za medicinske sestre itd.

Nekaj prispevkov v reviji je posvečenih šolanju bibliotečnih kadrov. Eeva-Maija Tammekann se pomudi pri šolanju bibliotečnih kadrov na Finskem. Na Finskem so se lotili reforme šolanja bibliotečnih kadrov, ki bo uvedla precej novosti. Zaradi tega še ne moremo vedeti, kakšni bodo rezultati in posledice te reforme.

Viggo Bredsdorff nas seznanja s šolanjem bibliotečnih kadrov na Danskem. Šolanje na »The Danish School of Librarianship« (The Royal School of Librarianship) v Kjōbenhavnu traja štiri leta in se deli na tri leta teoretičnega pouka in eno leto prakse. Na tej šoli se šolajo tudi knjižničarji za raziskovalno delo v knjižnici. Šolanje teh traja štiri leta (dve leti teoretičnega pouka in dve leti prakse). Bibliotekarji z visoko izobrazbo, ki delajo v raziskovalnih knjižnicah, morajo opraviti še 3—4 mesečni seminar.

Članek Anne-Lene Höglund in Thorda Plaenge Jacobsona »The Swedish College of Librarianship« nas uvodoma seznanja z zgodovinskim razvojem koledža. Zaradi neprikladnega sistema šolanja bibliotečnih kadrov so izdelali nov program za šolanje bibliotečnih kadrov za javne knjižnice, znanstvene knjižnice in arhivarje. Leta 1969 ustanovljena komisija je predlagala ustanovitev College of Librarianship (Bibliotekshögskolan) v Boråsu na Švedskem. Šolanje traja dve leti. Zelo pomembno je prizadevanje za enotni pouk za knjižničarje različnih tipov knjižnic. Načrt za šolanje naj bi izdelal poseben organizacijski odbor. Pomudimo se še pri članku »Audiovisual experiences at Herning Central Library, Denmark«, ki sta ga napisala Henning Gimbel in Freddy Larsen. Avtorja nas seznanjata z bogato muzikološko zbirko, filmskimi trakovi in diapozitivi v tej knjižnici v Herningu, industrijskem in

trgovskem mestu v osrednjem delu Jutlanda.

Opozorili bi še na notico »Libraries in Danish Prisons«, ki nas informira o knjižnicah v danskih zaporih.

Eva Bauman

Bibliotekarz. Warszawa, 40(1973).

Glasiło Zduženja poljskih knjižničarjev tudi to leto ostaja na svojih visoki strokovni ravni in skrbi za vsestransko poučenost bralcev o razvoju knjižničarstva doma in v svetu; tudi v tem letniku so enakovredno zastopani prispevki z vseh področij knjižničarstva.

Med članki o splošnih knjižničarskih, kulturnih in družbenih vprašanjih naj omenimo W. Wilbkowe poročilo o mednarodnem letu knjige v svetu in na Poljskem. Zgodovinski prispevki v tem letniku govorijo o razvoju poljskega mladinskega knjižničarstva; leta 1972 so namreč praznovali 50-letnico, odkar je bila l. 1922 v Łódzu ustanovljena prva mladinska knjižnica. Zelo podrobno sega v zgodovino poljskega knjižničarstva članek J. Wróblewskega o dejavnosti Društva ljudskih čitalnic v pomoč žrtvam vojne 1914—1918, v katerem je med drugim navedeno tudi, koliko knjig je bilo poslanih poljskim ranjenecem, ki so se zdravili v — Ljubljani. Prispevki o knjižnih fondih in bralcih obravnavajo vprašanja vojaških, mladinskih, tehničnih in drugih knjižnic; posebej naj omenimo M. Drzewieckiego članek Avdiovizualno gradivo v knjižnicah; poskus karakteristike in klasifikacije, kjer avtor razpravlja o tem vprašanju z gledišča raznih tipov knjižnic. Zelo aktualno vprašanje obravnava L. Biliński v članku Problem selekcije leposlovja v javnih knjižnicah. Kritično razpravlja o načelih za selekcijo, ki jih je izdalo ministrstvo za kulturo in umetnost in ki imajo za glavni kriterij kroženje knjige. Med član-

ki o informaciji, bibliografiji in dokumentaciji poroča W. Adamiec o zasedanju pod geslom Informacije o knjigi za bralca, ki je bilo decembra 1972 v Warszawi in so se ga udeležili zastopniki založb, tiska, radia in televizije, šolskih in javnih knjižnic in mladinskih organizacij. To je bilo prvič, da so se na Poljskem zbrali vsi, ki so odgovorni za informacijo o knjigah; načeli so veliko vprašanj in postavili mnogo zahtev, ki pa še ne bodo kmalu uresničene. J. Daszkowski v članku Verifikacija bibliografskega opisa navaja težave pri identificiranju primarnih dokumentov po raznih virih, ker še nimamo enotnega načina citiranja. Pri tem opozarja na razne pripomočke za informacijo in na njihove značilnosti. Članki o gradnji in opremljenosti knjižnic prinašajo med drugim načrte nove knjižnice v Bielsku-Bialym in številne ilustracije tipske opreme, s katero je opremljena knjižnica v Koszykowi. Oba prispevka o izobraževanju knjižničarjev izzvenita kritično.

V rubriki Knjižnična mreža in knjižničarstvo na Poljskem govori več člankov (L. Kowalczyk, D. Przemieniecka in J. Wojciechowski) o občinskih knjižnicah. Tudi na Poljskem se pripravlja večja samostojnost občin, ki bodo prevzele nekatere naloge okrajev. V skladu s tem živahno razpravljajo o bodoči obliki in vlogi občinskih knjižnic; večinoma se zavzemajo za decentralizacijo in za njihovo večjo samostojnost. Posebno številni so prispevki s področja zamejskega knjiž-

ničarstva in mednarodnega sodelovanja; tu so zastopane tako socialistične kot zahodne države. Izčrpno se poroča o vseh pomembnejših mednarodnih knjižničarskih srečanjih in dogodkih (zasedanje glavnega odbora IFLA v Budimpešti in v Grenoblu, mednarodni simpozij o evropskih knjižničnih sistemih v Prahi, sestanek urednikov knjižničarskih časopisov socialističnih držav v Sofiji, mednarodni simpozij o gradnji narodnih knjižnic v Rimu itd.)

Prispevki o SPB (Združenju poljskih knjižničarjev) so večinoma odgovori na anketo o vlogi SPB, ki jo je v prvi številki razpisalo uredništvo po naročilu novega odbora. Vprašujejo po mnenju članov o doseganju delu in bodoči vlogi in nalogah združenja. Iz odgovorov razbiramo, da so glavni problemi predvsem premajhno število članov v primeri s celotnim številom poljskih knjižničarjev, premajhna aktivnost članov, premajhna povezanost knjižničarjev v vaseh in manjših krajih z društvenim delom. Več prispevkov mladih knjižničarjev (ki so v Łódžu celo ustanovili svojo sekcijo mladih) pa kaže, da posebno mladi niso zadovoljni s stanjem v poljskem knjižničarstvu in zahtevajo zase več odgovornosti in pravic. Posebno se upirajo temu, da bi v knjižnice sprejemali vsakogar, ki se kjerkoli drugje ni uveljavil, in da bi se takim v nedogled spregledovale strokovne kvalifikacije, česar ne počno v nobenem drugem poklicu. Razen te je uredništvo razpisalo tudi anketo o poljskem knjižničarskem tisku.

Tudi druge rubrike (pregled tiska, pisma bralcev, nekrologi, kronika, pravni predpisi) pripomorejo, da so bralci popolnoma na tekočem v vseh poklicnih in stanovskih zadevah. Bibliotekar je z gled, kakšen naj bi bil list, namenjen širšim krogom knjižničarjev; škoda le, da je tiskan na slabšem papirju,

kjer ilustracije ne pridejo dovolj do izraza, in zaradi pomanjkanja prostora delno tudi s predrobnimi črkami.

M. K.

Accademie e biblioteche d'Italia.
Roma, 41(1973).

Tematika lanskega letnika italijanske bibliotekarske revije je v pretežni meri zgodovinska, celo literarno zgodovinska. Obsežen je prispevek A. Serraia z naslovom Zgodovina knjižnice kot razvoj neke ideje in nekega sistema, članek, ki opisuje nastanek in usodo pomembnejših knjižnic od egipčanskih dalje; snov, ki jo poznamo pri nas v natančnejši obdelavi izpod peresa prof. Bohinca. Velika večina ostalih člankov je s področja literarne zgodovine, ki pa se seveda na ta ali oni način navezujejo na knjigo ali knjižnice: Bibliografski zapis o cirilskih tiskih iz 16. stol. v Marciani, Knjižnica G. Carduccija, V. Alfieri kot navdihovalec italijanskega Risorgimenta, Dante iz tiskarne v Mantovi, Odmevi A. Manzoniya, Knjige in knjiga v Proustovem delu V iskanju izgubljenega časa.

Nas bi morda najbolj zanimal članek s področja sociologije kulture Tullia Bulgarellija *Le biblioteche e la rivoluzione del terziario*, torej vloge knjižnic v revoluciji na področju terciarnih dejavnosti (področje kulture in raziskovanj). Ob osnovnih institucijah, ki služijo pospeševanju kulture, kot so šole, muzeji in knjižnice, nastaja vrsta društev, gibanj in vzpodbud, po vsebini in ideološki obarvanosti celo različnih in nasprotnih, ki pa vse težijo k enemu cilju: zahtevajo aktivno in avtonomno vloge sveta kulture ob tradicionalnih avtoritativnih strukturah, pa naj so to politične, ekonomske, administrativne ali socialne. To gibanje zajema različna področja, od vzgoje do ekologije, od ženske emancipacije

do obrambe kulturne dediščine, od civilnih pravic do svobode informiranja. To je gibanje, ki ga v celoti ni lahko doumeti, ker je ekstremno raznoliko in nejasno, a ki se pogloblja, širi in veča in s tem pritrujuje tistim, ki so že pred časom predvideli globoke spremembe, kulturne in etične, v osrčju potrošniške družbe, kakršno je ustvaril nenadzirani razvoj tehniško-ekonomskih sil. Taka sprememba, čeprav nejasna in kontradiktorna, in ki jo za sedaj sestavlja vrsta neskladnih mikromutacij, ima že natančno poimenovanje: t. j. revolucija terciarnih dejavnosti, med katere sodi tudi biblioteka.

Za kaj pravzaprav gre? Terciarnim dejavnostim je namenjena velika ekspanzija na račun primarnih in sekundarnih. Vloge se bodo zamenjale in terciarne dejavnosti bodo prevladovale in od njih bo odvisno delovanje prvih dveh. Nadvlada terciarnih dejavnosti bo v bistvu nadvlada razuma, znanosti, kulture, v nasprotju s sedanjo alienirajočo nadvlado tehnike in ekonomike nad vsakršno drugo dejavnostjo. Ta revolucija bo vodila v post-industrijsko družbo. To so seveda napovedi futurologov in težko je vedeti, koliko je v njih resnice, vendar se pa moremo zavedati nekaterih nedvomnih sprememb, ki jih lahko sami opazujemo in ki so osnova za predvidevanje velikih sprememb v strukturah in načinih človeškega sožitja. Te spremembe lahko strnemo v tele točke:

1. V deželah z visoko razvito tehniško-ekonomsko dejavnostjo je vedno več ljudi aktivnih v terciarnih dejavnostih.

2. Naraščanje blaginje nosi s sabo vedno večjo nujo po izobrazbi, po kulturnih dobrinah.

3. Blaginja narašča, a njen mit odločno upada. Nove generacije zavračajo potrošniško omiko in iščejo drugačne in različne vrednote, ki jih najdejo v umetnosti, znanosti, raziskovanju. Ne gre za rušenje

tehnološke omike, temveč za zamejitev produkcije in potrošnje v humane okvire, s tem da se preobrne sedanja podrejenost terciarnih dejavnosti.

4. Naša družba je vedno bolj oblikovana kot celovit in izoblikovan sistem sil, ki niso v stalnem ravnovesju, a med vsemi se zdi, da prevladuje sila informacije, ki postaja vedno bolj avtonomna in dominirajoča sila, ne le sredstvo v rokah tradicionalnih središč moči (politika, industrija itd.).

Nas seveda zanima vloga knjižnic. Predvsem se morajo zavedati tega razvoja, morajo se aktivirati in biti pripravljene odigrati pomembno vlogo pri ustvarjanju boljše in višje družbe. Knjižnica kot aktivno središče mora iskati povezave in sodelovanja z drugimi aktivnimi središči, šolo, muzejem, društvom, založbo; razširiti in poglobiti mora svoj prostor, najti in iznajti nove načine sožitja in kulturnega sodelovanja.

V perspektivi se zdi knjižničarjevo delo vedno bolj celovito in odgovorno. Mehanizacija in avtomatizacija se ne zdita več zadostna rešitev ob naraščajoči produkciji publikacij in avdiovizualnih sredstev. Poplavo informacij lahko uspešno nadzorujemo z računalniki samo z vidika količine, ne pa tudi kvalitete. Paninformacija lahko pomeni odsotnost informacije: ob veliki količini informacij lahko ostanemo neinformirani. Zato je zelo verjetno, da se bo treba vrniti k natančnemu delu izbiranja, sinteze, preučevanja, usmerjanja. To je delo, ki bo klicalo bodočega knjižničarja, naporno in zahtevno delo: delo objektivnega izbiranja.

Vera Troha

Library Quarterly. Chicago Ill., 42(1973).

V tem letu šteje revija že svoj 43. letnik. Januarsko številko uvaja sestavek o kanadski literaturi v

knjižnicah ZDA. Raziskave v letih 1961 do 1971 so pokazale, da so kanadske knjige najbolj zastopane v Kongresni knjižnici. Med drugimi ameriškimi knjižnicami pa je malo takih, ki bi imele več kot 10 % kanadske literature. V isti številki najdemo obsežen seznam tez in disertacij, ki so jih sprejela ameriške visoke bibliotekarske šole v letih 1970—1971. Tudi v obravnavanem letniku revije najdemo, kot je že tradicija, zgodovinske sestavke. Nekateri posegajo na druge celine. Na Kitajsko, v 11. stoletje, nas pelje sestavek o tiskarskem kolofo- nu kot primarnem bibliografskem viru. Že v 11. stoletju je dobival kitajski tisk vedno bolj komercialni značaj.

V aprilski in julijski številki najdemo razpravo o tujih študentih na ameriških bibliotekarskih šolah. Anketa med njimi je pokazala, da so v splošnem zadovoljni s programom. Izrazili so pa tudi svoje kritične pripombe in predloge za izboljšave. Dve študiji v aprilski številki razpravljata o tem, kako bi bilo mogoče zmanjšati število napačno vloženi knjig. Predlagata razne načine, ki so izraženi v matematičnih formulah.

V julijski številki najdemo kar dva zgodovinska prispevka o knjigi zunaj ameriškega prostora. Prvi prikazuje razvoj kitajskega knjigoveštva. Izkazalo se je, da med vsemi načini vezave knjig v svetu prav tradicionalno kitajsko knjigoveštvo najbolj ohranja knjigo. Drugi prispevek nas informira o referenčnih delih učenjaka Kalimaha, ki je delal v aleksandrijski knjižnici Museion. Navedenih je 16 njegovih referatov v angleškem prevodu s komentarjem.

Oktobrska številka prinaša poročila 32. letne konference chicaške bibliotekarske šole. Glavna tema konference je bila vzgoja upravljanja v bibliotekah. Poročila nas informirajo, kakšna je danes ta vzgo-

ja in kako bi jo bilo treba izboljšati. Obsežno poročilo prikazuje upravljanje v znanstvenih knjižnicah. Avtor poudarja, da je treba za to upravljanje ljudi posebej usposobiti.

Tako smo v glavnih potezah povzeli vsebino 43. letnika, ki je dovolj pestra, da bo marsikoga zanimala.

Ana Matko

Libri. International Library Review and IFLA Communications. Copenhagen, 23(1973)1—4.

Prispevke tega letnika bi lahko razdelili nekako v tri skupine. Vsaka številka prinaša na prvem mestu nekaj iz zgodovine knjige oz. knjižničarstva: Knjižne dražbe v starem Rimu, Nabava nemških knjig v Ameriki v 18. stoletju, Islandski rokopisi na Danskem in njihova vrnitev na Island. V drugo skupino bi lahko šteli sestavke, ki obravnavajo posamezne probleme knjižničarstva, v tretjo pa tiste, ki poročajo o določeni knjižnici ali knjižnicah kakega mesta ali države.

Na prvi pogled se zdi, da bodo za nas najbolj koristni članki, ki govorijo o specifičnih problemih kot npr.: Analiza induktivne metode pri ocenjevanju knjižne zbirke ljudske knjižnice, Dosedanje raziskovalne metode v bibliotekarstvu, Porajajoči se profil knjižničnega tehnika v Kanadi, Knjižničarji, knjižnice in knjižničarstvo. Vendar kaj kmalu doženemo, da je problematika teh sestavkov prav tako dokaj ozko vezana na določene knjižnice v določeni deželi, medtem ko med prispevki tretje skupine lahko najdemo opise konkretnega reševanja podobnih problemov, kakršne srečujemo tudi pri nas, tako npr.: Knjižnične mreže in knjižnični sistem v Veliki Britaniji, Naloga nacionalne knjižnice v madžarskem knjižničnem sistemu itd.

Kljub temu si pobježe oglejmo obsežno študijo Roberta L. Burra z

naslovom: Knjižničarji, knjižnice in knjižničarstvo. Vedno več ljudi in najrazličnejših organizacij ugotavlja — pravi uvodoma avtor, da je njihov uspeh ali neuspeh v veliki meri odvisen od njihovih medsebojnih odnosov. Ta popolna odvisnost od medsebojnih odnosov še posebno velja za knjižnice, tako med osebjem in uporabniki kakor med samim osebjem ene ali več knjižnic knjižnične mreže. Vendar so začeli raziskovati to pomembno področje v psihologiji dela šele v zadnjih dvajsetih letih. Tako so nastale nekatere teorije in modeli, ki lahko koristijo tudi knjižničarjem.

Avtor si je izbral model, ki se imenuje »Johari okno«. Grafično predstavlja »okno« človeško zavest in je razdeljeno na štiri kvadrante ali polja, ki nastanejo ob medsebojnih stikih z ljudmi kot posledica kombinacij »znanega« in »neznane«; tako nastane »odprto«, »slepo«, »skrito« in »neznano« polje, katerega velikosti se v razmerju z ostalimi tremi kvadranti nenehno menjajo glede na situacijo odnosa med posamezniki in skupnostmi.

Nato avtor prenese »Johari okno« na odnose med knjižničarjem A in obiskovalcem B in poda po en primer za vsako polje; npr.: A in B opazita drug na drugem stvari, ki se jih sama ne zavedata. A opazi za nemarjeno B-jevo zunanost in sklepa, da je B postopač, medtem ko B zazna nepriljuden ton, v katerem mu A odgovarja in po njem sklepa, da je knjižničar vzvišen in neprijazen. Tu smo na »slepem« polju, kajti vzrok za nepriljuden ton knjižničarjevega odgovora je lahko tudi glavobol ali kak podoben subjektivni vzrok, za katerega B ne ve in se tedaj nahaja na »skritem« polju. Na »odprto« polje lahko pride ta ali oni način — morda po večkratnem srečanju. Lahko se zgodi, da uporabnik izrazi svoje mnenje, češ da ima knjižničar vzvišen odnos do njega. Tako pride do pri-

siljenega »odprtega« polja ali »psihološkega posilstva«, ki pa je lahko pozitivna pobuda za »odprt« odnos. Knjižničarji pogosto govorijo o tem, da je mnogim uporabnikom najprej treba pomagati, da odkrijejo, katero informacijo pravzaprav potrebujejo. To je tipičen primer za »neznano« polje.

Če »Johari okno« prenesemo na skupino ljudi oz. ustanovo kot celoto (v našem primeru knjižnico), ponazarja nekakšno kolektivno zavest. Potem »odprto« polje vsebuje vse tisto, kar je o knjižnici znanega tako osebuju kakor javnosti, ki ji je knjižnica namenjena. »Slepo« polje vsebuje vse tisto bodisi negativno ali pozitivno, kar javnost opazi v knjižnici, a česar se knjižnica ne zaveda. »Skrito« polje vsebuje vse tisto, česar knjižnica ne odkrije svojim uporabnikom, bodisi namenoma ali preprosto zato, ker je ni nihče prosil. To je posebno občutljivo področje, ker je ozko povezano z idejo o profesionalizmu. »Neznano« polje je v knjižnicah — pravi avtor — na žalost vse preveliko v razmerju z ostalimi, čeprav si študij tega problema prizadeva, da bi ga zmanjšal.

Model nas opozarja na nekatera vprašanja, ki so temeljnega pomena za uspeh knjižnice: Koliko obiskovalci resnično vedo o knjižnici? Ali naj bi vedeli več in če — kaj? Kaj uporabniki resnično mislijo o knjižnici? Ali je knjižnica sprejemljiva za tovrstne odzive? Kako reagira na negativno kritiko? Seznam vprašanj — meni avtor — je neskončen in vsa so kritična.

Praktično lahko uporabimo »Johari okno« za najrazličnejše kombinacije odnosov, tako da izvedemo razne ankete in odgovore razvrstimo v ustrezna štiri polja. Avtor meni, da ne velja za vsak odnos: čim večje »odprto« polje, tem bolje, gotovo pa to velja za knjižnice.

Sledijo rezultati praktične uporabe »Johari okna« za neko ameri-

ško univerzitetno knjižnico, ki so sicer specifične narave, vendar lahko pomagajo tudi nam pri podobnih raziskavah ali pri čisto osebnem ugotavljanju, kakšni so naši odnosi do uporabnikov in sodelavcev v ožjem in širšem smislu, oziroma koliko naša knjižnica služi resničnim potrebam obiskovalcev in kaj bi se moralo v tem pogledu v naših knjižnicah še spremeniti.

Angelika Hribar

Library Trends. Urbana Ill., 21 (1972/73).

Prva številka obravnava zvočne zapise različnih oblik, njihov pomen in mesto v knjižnicah. Seznanimo se z zbirkami zvočnih zapisov v ameriških knjižnicah in še posebej v Kongresni knjižnici. Več prispevkov se ukvarja z evidentiranjem, bibliografijo in hrambo tega materiala. Poseben članek razpravlja o stanju in perspektivah ustnih virov za zgodovino. Že leta 1968 je bil pri Kolumbijski univerzi ustanovljen raziskovalni center za ustno zgodovino. V program si je postavil posneti čimveč ustnih virov za zgodovino. To so memoarji pomembnih osebnosti in intervjuji z njimi. Tako registrirajo tudi važnejše dogodke. V obsežni teoretični razpravi se poučimo še o tem, kaj je diskografija, znanstvena, analitična, historična in sistematična.

Vsebinske druge številke so standardi v knjižnicah. Uvodni članek jih definira kot kriterije, po katerih merimo in ocenjujemo bibliotečna dela. Nadaljnji prispevki obravnavajo standarde v različnih ti-

pih knjižnic. Dva članka posegata v Kanado in v Veliko Britanijo. V zaključnem sestavku se seznanimo s prizadevanji za mednarodno standardizacijo knjižnic.

Tretja številka razpravlja o bibliotečnih uslugah ostarelim. To so ljudje, stari 65 in več let. V letu 1971 jih je bilo v ZDA 25,050.000. Do leta 1985 predvidevajo, da jih bo 28 milijonov. Živijo večinoma v velemestih. Mnogim predstavlja zaradi nizkih dohodkov knjižnica edini vir rekreacije in edino sredstvo za izobraževanje. Saj ima 70 % ostarelih samo osemletno ali celo še nižjo izobrazbo.

Drugi sestavki nas seznanjajo z razvojem bibliotečnih služb za ostarele in z njihovimi bralnimi interesi in potrebami. Na konferenci o ostarelih ljudeh, ki je bila leta 1971 v Beli hiši, so razpravljali tudi o bibliotečnih uslugah. Sklenili so, da je treba posebej usposobiti bibliotekarje za delo s starejšimi, izdelati posebne programe zanje in jim tudi nuditi možnost, da se sami honorarno zaposlijo pri tem delu.

V 4. številki se poučimo o sistemski analizi v knjižnicah. Ta nova disciplina skuša sintetizirati teorije in postopke znanstvenega upravljanja. Sistemski analitik dela skupaj z upravljalcem. Njegova naloga je, da vrednoti in načrtuje delovne operacije v celoti. Številni sestavki nas informirajo o sedanjem stanju systemske analize in o njenih perspektivah v bodočnosti, ko bodo knjižnice vse bolj avtomatizirane.

Ana Matko

V. SKUPŠČINA ZVEZE DRUŠTEV BIBLIOTEKARJEV JUGOSLAVIJE

Svojo peto skupščino je Zveza društev bibliotekarjev Jugoslavije imela od 26. do 28. septembra 1973 v Beogradu. Udeležilo se je je okrog osemsto članov in gostov. Delo skupščine se je odvijalo v kongresnih prostorih hotela Jugoslavije v Novem Beogradu.

Po običajnih formalnostih v zvezi z izvolitvijo skupščinskih teles je prebral uvodni referat Razvoj samoupravnih družbenih odnosov in knjižničarstvo predsednik zveze dr. Branko Berčić. Izhodišče njegovega referata je bilo spoznanje, da se knjižničarstvu Jugoslavije v prelomni dobi sprejemanja nove ustave ponujajo možnosti za nove organizacijske oblike, ki morejo izhajati iz poglobljenega samoupravnega sistema naše družbe. Obširno so bile osvetljene možne oblike združevanja knjižnic v samoupravne interesne skupnosti in njihove povezave v samoupravni družbi.

Nato so bili prebrani predlogi za minimum jugoslovanskih standardov za ljudske, šolske in specialne knjižnice. Za univerzne knjižnice standardi še niso bili niti zastavljeni, pač pa je Radmila Nikolić-Bogdanović iz beograjske univerzne knjižnice »Svetozar Marković« izdelala teze zanje. V tezah so obdelane definicija, naloge in funkcije univerzalnih knjižnic ter koordinacija njihovega delovanja. Pri tem je avtorica upoštevala generalno usmeritev univerznega knjižničarstva v svetu, s primerom organizacijskih zasnov na beograjski univerzi pa tudi nakazala, kako bi mogli univerzno knjižničarstvo reorganizirati tudi pri nas.

Branko Hanž je prebral referat Sedanje stanje in perspektive avtomatske strojne obdelave podatkov v knjižnicah Hrvatske. Z njim je udeležence skupščine seznanil, da je ob polovici leta 1972 na zagrebški univerzi začel delovati računalniški center SRCE. Obširna informacija je nakazala, kako bi SRCE mogle koristno uporabiti tudi knjižnice, vendar se, žal, bibliotekarji novih možnosti za delo premalo zavedajo.

V četrtek, 27. septembra 1973 so predloženo gradivo obravnavali v štirih komisijah: v komisiji za standarde za šolske in ljudske

knjižnice, v komisiji za standarde za specialne, visokošolske in nacionalne knjižnice, v komisiji za avtomatizacijo in v komisiji za informatiko.

V petek, 28. septembra 1973 je bilo plenarno zasedanje, na katerem so bili sprejeti sklepi, obravnavana poročila o delu zveze in izvoljen novi izvršilni in nadzorni odbor.

Sklepi V. skupščine Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije so:

1. Knjižničarstvo naj se organizira na samoupravnih osnovah.
2. Pospešiti je treba, da bodo sprejeti novi republiški zakoni o knjižnicah in knjižničnih dejavnostih, kjer to še ni bilo storjeno.

3. V splošnem prizadevanju, da se kar najhitreje začno razreševati vprašanja, ki so pomembna za razvoj knjižničarstva in za uresničitev njegove posebne družbene funkcije, se sprejme predloženi dokument skupnosti matičnih knjižnic SR Srbije; društva ga bodo v svojih republikah ali pokrajinah uporabljala, kakor bo ustrezalo njihovim potrebam, izvršilni odbor pa bo inciator akcij skupnega pomena.

4. Skupščina je soglasno sprejela

Minimum jugoslovanskih standardov za ljudske knjižnice in Minimum jugoslovanskih standardov za šolske knjižnice.

5. Komisija za ljudske knjižnice naj nadaljuje delo za utrjevanje normativov za financiranje ljudskih knjižnic in za izdelavo jugoslovanskih standardov za opremo ljudskih knjižnic.

6. Ustrezne komisije naj nadaljujejo delo in naj za naslednjo skupščino pripravijo dokončne predloge standardov za univerzne, nacionalne, splošnoznanstvene in specialne knjižnice.

7. Komisija za bibliografijo naj nadaljuje delo; prevede naj mednarodna pravila za bibliografski opis in jih naj odpošlje vsem republiškim društvom.

8. Ustrezne komisije naj pripravijo:

skupne elemente za pridobivanje nazivov v knjižničarski stroki in skupne elemente za polaganje strokovnih izpitov.

9. Ustanovi se naj komisija, ki bo učinkovito spremljala sistem klasifikacije UDK.

10. Knjižnice naj si prizadevajo posodabljati svojo dejavnost, zato naj stalno spremljajo razvoj mehanizacije in avtomatizacije v knjižnicah po svetu; v ta namen naj poskušajo urediti najprimernejše oblike sodelovanja med knjižnicami in družbenopolitičnimi skupnostmi, da bi skupno izdelale delovni načrt in ga izvajale. Raven knjižničarskih kadrov je treba višati in skrbeti za njihovo nenehno izobraževanje; zato je treba še nadalje prirejati seminarje s tega področja.

11. Izvršilni odbor zveze in republiška društva morajo aktivno sodelovati pri ustvarjanju enotnega informacijskega sistema v državi.

V okviru sistema naj se potegujejo, da bodo v sistemu dedeljene vloge vsem tipom knjižnic; delujejo naj za usklajevanje jugoslovanskih pravil za katalogizacijo z mednarodnimi načeli in tako enotijo katalogiziranje; naj se pripravljajo na uvedbo Univerzalne bibliografske kontrole.

12. Izvršilni odbor zveze naj sodeluje s skupnostjo nacionalnih knjižnic Jugoslavije, da bi bilo delo za razvoj knjižničarstva pri nas čimbolj učinkovito.

13. Izvršilni odbor naj se poveže in sodeluje z združenjem založnikov in knjigarnarjev Jugoslavije; skupno naj se lotijo konkretnih akcij za razreševanje vprašanja knjižničnih fondov in programiranja založništva glede na potrebe družbenega razvoja. Isto velja tudi za odnose na območjih republik in avtonomnih pokrajin.

14. Izvršilni odbor zveze naj poskrbi, da bodo sedanje zvezne strokovne komisije kar se da delavne in da v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi izdelajo delovne načrte in jih uresničujejo. Spodbuditi je treba tudi republiška oziroma pokrajinska društva, naj se vzajemno obveščajo o načrtu in programu akcije ter naj sodelujejo s sorodnimi organizacijami.

Izvršilni odbor zveze naj navaja društva k vzajemnemu obveščanju in sodelovanju.

15. Soglasno so bile sprejete spremembe in dopnila pravil Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije.

16. Skupščina je sprejela predlog v zvezi s proslavo 25-letnice zveze.

17. Izvršilni odbor zveze naj sporazumno z republiškimimi društvi poskrbi, da se celotno gradivo V. skupščine objavi kot spomenica, upoštevajo pa naj se pripombe in dopnila k poročilu o delu zveze.

Sklenjeno je bilo, da bo za naslednje obdobje sedež zveze v SR Srbiji, v Beogradu.

Za nove člane izvršilnega odbora zveze so bili izvoljeni: Svetislav Djurić, predsednik, Milica Bjelobaba in Jaro Dolar, podpredsednika, Bogomila Živković, tajnica, Olga Momčilović, blagajničarka in člani Branko Berčić, Vera Mudri-Škunca, Ljerka Markić-Čučuković, Stanija Gligorijević, Radmila Nikolić, Rada Mitrova, Dragoljub Bojović, Radonja Vukoslavović, Vasilije Jovović, Milorad Panevski, Dušan Tuholj in Musa Grguri. Za člane nadzornega od-

bora so bili izvoljeni Radovan Kompirovič, Marija Adžić in Gojko Ikonov.

Skupščina SR Srbije je udeležencem skupščine priredila spremen v svojih prostorih, Narodna biblioteka SR Srbije pa jim je omogočila ogled svoje nove zgradbe.

STROKOVNO POSVETOVANJE IN XXI. OBČNI ZBOR DRUŠTVA BIBLIOTEKARJEV SLOVENIJE

Slovenski knjižničarji so se zbrali na 21. rednem občnem zboru in strokovnem posvetovanju 4.—6. oktobra 1973 v Škofji Loki, zgodovinskem mestu, ki je prav to leto slavilo svojo tisočletnico. Skrb za tehnično organizacijo zborovanja je tokrat prevzelo Društvo bibliotekarjev Gorenjske.

Zborovanja se je udeležilo več kot 170 članov in gostov. Kot gostje so posvetovanju prisostvovali: republiški sekretar sekretariata za prosveto in kulturo Andrej Ujčič, predsednik odbora za založništvo in knjižničarstvo pri Kulturni skupnosti Slovenije Gregor Kocijan, podpredsednik Skupščine občine Škofja Loka Alojz Malovrh, predstavnik Društva bibliotekarjev Srbije Sonja Sosić, predstavnik Narodne in študijske knjižnice v Trstu Marjan Pertot. Vsi gostje so pozdravili zbor, pozdravno brzojavko pa je poslalo Društvo bibliotekarjev Hrvatske.

Zborovanje je bilo razdeljeno na tri dele: prvi dan in dopoldne drugega dne so bili na programu strokovni referati in razprave, popoldne drugega dne je bil namenjen občnemu zboru društva, tretji dan pa so se udeleženci odpeljali na lep in zanimiv izlet.

Strokovno posvetovanje je bilo posvečeno temi Knjižnica in bralec. V uvodnem referatu je Janko Krek, upravnik knjižnice Ivana Tavčarja v Škofji Loki, podal zgodovinski pregled razvoja knjižničarstva na škofjeloškem območju. Po uvodnem referatu je Avgust Vižintin, upravnik Delavske knjižnice v Ljubljani, podal izčrpen referat Splošnoizobraževalna knjižnica in bralec, v katerem je govoril o mestu in vlogi knjižnice v sistemu izobraževanja odraslih, o idejni in družbeni usmeritvi knjižnice, o propagandi in pridobivanju bralcev ter o delu z bralci v knjižnici in zunaj nje. Po krajši razpravi je bil dopoldanski del posvetovanja zaključen.

Popoldne sta o temi Vidiki pedagoškega dela s predšolsko in šolsko mladino govorili dve referentki. V prvem delu je Marjana Ko-

be, bibliotekarka iz Pionirske knjižnice v Ljubljani, govorila o delu z otrokom od predšolskega obdobja do 10. leta starosti. Poudarila je, da sta knjižnična in knjižna vzgoja tisti, ki naj aktivirata mladega bralca, da bo zavesten uporabnik knjižnice in vseh njenih pomagala ter kvalitetne leposlovne in poučne knjige. Govorila je tudi o oblikah dela z mladimi bralci in o oblikah in smotrih povezovanja knjižnice z raznimi vzgojnimi ustanovami. Gornjo temo je z referatom Sodelovanje pionirske javne knjižnice pri realizaciji učnega programa dopolnila Berta Golob, vodja Pionirske knjižnice v Kranju, in v njem nakazala možne oblike povezovanja knjižnice in šole.

O oblikah dela in načinu vključevanja doraščajoče mladine v knjižnicah je govorila Martina Šircelj, ravnateljica Pionirske knjižnice v Ljubljani, in s tem zaokrožila celotno področje, ki sta mu bila posvečena tudi prejšnja referata. Ugotovila je, da je delo z odrasčajočo mladino zelo zahtevno, pri čemer je treba skrbeti tudi in predvsem za to, da bo mladina sposobna vključevati knjigo v svoj učni ali delovni proces. Nanizala je tudi vrsto lastnosti, ki jih mora imeti, in nalog, ki jih ima knjižničar — svetovalec v mladinski ali srednješolski knjižnici.

Po odmoru se je razvila pisana razprava o vseh treh popoldanskih referatih. Pokazalo se je, da vlada na šolah še vedno veliko nerazumevanje za status knjižničarja, čeprav so tudi izjeme, ko polno zaposleni knjižničarji uspešno razvijajo program Pionirske knjižnice. Razprava je tudi opozorila na precej zanemarjeno področje dela z učenci v gospodarstvu in z mladino, ki se zaposli takoj po končani osnovni šoli.

Drugi dan posvetovanja je pričela Mara Šlajpah z referatom Uvajanje študentov prvih letnikov univerze v uporabo knjižnice in primarnih virov. O uvajanju študentov višjih letnikov in podiplomskih študentov v sekundarne in terciarne vire literature je govorila dipl. ing. Sonja Tovornikova, bibliotekarka CTK. Referat Mare Šlajpahove je v razpravi dopolnila s krajšim prispevkom Zorka Leske, vodja referata za standarde pri CTK; Bruno Hartman, ravnatelj Visokošolske in študijske knjižnice v Mariboru, pa je seznanil navzoče z izkušnjami, ki jih ima ta knjižnica pri uvajanju študentov v knjižnico.

Zaključni referat na zborovanju je imel Jaro Dolar, ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Govoril je o Sodelovanju knjižničarja pri raziskovalnem in znanstvenem delu. Referatom je sledila živahna diskusija, v kateri so se govorniki dotaknili tudi računalništva in socioloških problemov v zvezi z avtomatizacijo.

6. oktobra ob 3. uri popoldne se je pričel 21. redni občni zbor Društva bibliotekarjev Slovenije. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Janez Logar, Mara Šlajpah, Vlado Novak in Bruno Hartman, ki je občni zbor vodil.

Tajnica DBS Jelica Jugovec je podala poročilo o delu društva v preteklem dveletnem obdobju. Društveni odbor je imel v dveh letih 5 sej upravnega odbora in 7 sej izvršnega odbora, od katerih sta bili dve združeni s strokovnim posvetovanjem. Jesensko posvetovanje je bilo združeno z izrednim občnim zborom in je bilo oktobra 1972 v Velenju. Spomladansko posvetovanje je bilo posvečeno predvsem problematiki novega zakona o obveznih tiskih. Društvo je sodelovalo pri organizaciji I. seminarja Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije o uporabi računalnikov v knjižnicah, ki je bil februarja 1973 v Mariboru. Društveni odbor je bil v rednih stikih z Zvezo društev bibliotekarjev Jugoslavije, ki je imela v tem obdobju sedež v Ljubljani. Tudi z raznimi družbenimi organizacijami in organi kot z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo, zvezo kulturno prosvetnih organizacij Slovenije in SZDL je društveni odbor živahno sodeloval. Zasedanja FIAB v Budimpešti 1972 se je udeležila Ančka Korže-Strajnar, v Grenoblu jeseni 1973 pa Breda Filo. Mednarodnemu posvetovanju o gradnji nacionalk v Rimu sta prisostvovala Mara Šlajpah in Jaro Dolar.

Za blagajno in evidenco nad sredstvi je skrbela Ančka Dolenc, ki je o svojem delu tudi poročala. V zadnjem obdobju je bilo 210.443,40 din dohodkov in 170.954,20 din izdatkov, pri čemer pa niso še vračunani stroški občnega zbora.

Pri društvu je sodelovalo 8 komisij, ki so bolj ali manj živahno delovale. O njihovem delu so poročali predsedniki komisij. Težavno delo je dobro opravila komisija za avtomatizacijo in mehanizacijo, ki je prevzela ob pomoči mariborskega društva bibliotekarjev organizacijo že prej omenjenega seminarja o uporabi računalnikov v knjižnicah. Komisija za AIK je med drugim pripravila primerjavo slovenskega pravilnika za katalogizacijo s prvim delom »Pravilnika i priručnika za izradbu abecednog kataloga« Eve Verone, ki velja za jugoslovanski pravilnik. Bibliografska komisija je skrbno zasledovala nastajajoče bibliografije, o tistih, ki so že izšle, pa so člani komisije poročali v Knjižnici. Opazno je tudi delovala komisija za pionirske in šolarske knjižnice; komisija za stvarni katalog je sodelovala pri pripravah prevoda srednje izdaje tabel UDK v slovenščino. Člani komisije za spremljanje bibliotekarske vede pa so v društvenem glasilu poročali o strokovni bibliotekarski literaturi. Urednica revije Knjižnica Vlasta Pacheiner je poročala o uredniškem delu.

Nato so poročali predsedniki področnih društev in podružnic. Sledilo je še poročilo nadzornega odbora.

V novi upravni odbor DBS so bili izvoljeni: za predsednika dr. Branko Berčič, za člane Jaro Dolar, Majda Ujčič, Ančka Dolenc, Miloš Rybář (vsi NUK), Ignac Kamenik (Mariborska knjižnica), dr. Stane Kos, Breda Filo, Bruno Hartman (vsi Visokošolska in študijska knjižnica, Maribor), Vlado Novak (Osrednja knjižnica, Celje), Slavica Ludvik (Centralna tehniška knjižnica, Ljubljana), Marjana Koba (Pionirska knjižnica, Ljubljana), Jože Kokole (Zavod za varstvo pri delu, Ljubljana).

V nadzorni odbor pa so bili izbrani France Dobrovoljc, Primož Ramovš (SAZU) in Ančka Korže-Strajnar (NUK).

Zaradi določil novega zakona o javnem obveščanju je občni zbor potrdil spremembe statuta in sicer v zvezi z javnostjo dela društva in o vsebinski zasnovi društvenega glasila ter o sestavi družbenega organa upravljanja »Knjižnice«.

Sledil je slavnostni del občnega zbora s podelitvijo Čopovih diplom. Za izredne zasluge za razvoj knjižničarstva in za dolgoletno delo v knjižničarstvu so diplome prejeli Rudi Pen, Občinska skupščina Lenart; Ožbej Londrat, Prevalje; Jožica Gladek, Knjižnica v Trziču; Dagmar Šalamun, Študijska knjižnica, Koper; Maja Kuštrin, CTK Ljubljana; Milka Grgič, Delavska knjižnica, Ljubljana, Irena Kernel, Delavska knjižnica, Ljubljana; Radojka Vrančič, NUK, Ljubljana; Jelica Jugovec, NUK; Janko Krek, Knjižnica Ivana Tavčarja, Škofja Loka; dr. Dušan Kermavner, Ljubljana.

S podelitvijo Čopovih diplom se je 21. občni zbor slovenskih knjižničarjev končal.

Gostoljubni organizatorji so omogočili knjižničarjem v kratkih opoldanskih odmorih ogled Loške knjižnice in organizirali ogled Škofje Loke in njenih znamenitosti pod vodstvom prof. Franceta Planine. Škofjeloški župan pa je izkazal gostoljubje in povabil udeležence zborovanja na sprejem s kulturnim programom v dvorani hotela Transturist. V Loškem gledališču so pozorni organizatorji pripravili poseben užitek ob recitalu »Škofja Loka skozi stoletja«, ki ga je priredil Janko Krek, režiral pa Jože Vozny.

Za zaključek so se slovenski knjižničarji odpeljali na izlet po Poljanski dolini. Ogledali so si med drugim Visoko, Poljane, Javorje in okolico. S tem so prijetno zaključili zborovanje in se polni vtisov vrnili domov.

SPOMLADANSKO POSVETOVANJE DRUŠTVA BIBLIOTEKARJEV SLOVENIJE

Spomladanski plenum DBS je sicer praviloma v Ljubljani. Letos, ko slavimo 30-letnico oblikovanja temeljev sodobnega slovenskega knjižničarstva, pa je bilo posvetovanje oziroma plenarno zasedanje v slikoviti Beli Krajini: prvi dan, 17. maja, v Črnomlju s strokovnimi referati, drugi dan, 16. maja, s spominsko slovesnostjo v Srednji vasi pri Črmošnjicah, kjer je bil leta 1944 zgodovinski posvet, na katerem so postavili osnove povojnemu knjižničarstvu, ter z obiskom Baze 20.

Letošnjega razširjenega plenuma se je udeležilo 46 knjižničarjev. Prisostvovalo je tudi 10 gostov, med katerimi so bili: predstavnik Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo tov. France Zupan, tajnica Temeljne izobraževalne skupnosti Črnomelj tov. Vera Jukič, ravnatelj muzeja v Metliki tov. Jože Dular in predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz Črnomlja.

Uvodni referat je imela knjižničarka Občinske matične knjižnice v Črnomlju tov. Lea Gabrijan, ki je orisala zgodovino in sedanje stanje knjižničarstva v Beli Krajini in Črnomlju.

Nato je tov. Ančka Korže-Strajnar, vodja republiške matične službe, informirala navzoče o ustavnem konstituiranju splošnoizobraževalnih knjižnic. Živahna in temeljita razprava je dopolnila referat in dokazala, kako pereči so problemi nesamostojnih knjižnic. Zato je bilo sklenjeno, da se bo komisija, ki je delovala doslej, ponovno sestala, dopolnila stališča in predloge ter jih posredovala pristojnim organom. Društvo bibliotekarjev Slovenije pa se mora povezati z vsemi organizacijami, ki dajejo mnenje glede registracije knjižnic sodišču. Ker so v razpravi precej govorili tudi o izvajanju koncepta razvoja knjižničarstva v Sloveniji, je bila določena tudi komisija, ki bo proučila način in metode, kako izvajati ta koncept.

Informacijo o ustavnem konstituiranju visokošolskih knjižnic je podal tov. dr. Branko Berčič, pomočnik ravnatelja Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, ki je podrobno obravnaval pripombe in stališča k zakonu o visokem šolstvu. Sklenjeno je bilo, da bomo ponovno poslali svoja stališča v zvezi s tem zakonom pristojnim organom in zahtevali, da naše stališče pretresajo in upoštevajo naše pripombe.

Nato je tov. Bruno Hartman, ravnatelj Visokošolske in študijske knjižnice v Mariboru, podal predlog za ustanovitev skupnosti knjižnic Slovenije, v katerem je zelo natančno in studiozno prikazal raz-

voj skupnosti študijskih knjižnic in potrebo po ustanovitvi skupnosti vseh samostojnih knjižnic ter nakazal vse, kar bi bilo pri tem potrebno storiti in poudaril osnovne naloge bodoče skupnosti knjižnic Slovenije.

Predsednik komisije za podeljevanje nagrad je prebral predlog komisije, da DBS podeli Čopovo diplomu tovarišu Bogomilu Gerlancu kot priznanje za njegovo ustvarjalno delo na področju slovenskega knjižničarstva.

Imenovana je bila posebna komisija, ki bo proučila obstoječe statistične obrazce in skušala izdelati predlog za poenotenje zbiranja statističnih podatkov.

Na plenumu so pripravili tudi predlog predavanj na jesenskem zborovanju, ki bo predvidoma v začetku novembra tega leta v Ljubljani.

Knjižničarji so sprejeli predlog resolucije za gradnjo nove zgradbe Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani. Nakazan je bil problem depozitnih knjižnic Slovenije in v zvezi s tem je bilo sklenjeno, da bo društvo problem najprej teoretično osvetlilo in zbralo podatke o potrebah po knjižnih depojih.

Zborovanje je bilo zaključeno ob 18. uri. Zvečer pa so se udeleženci posvetovanja zbrali na družabnem večeru, ki ga je priredila Temeljna izobraževalna skupnost iz Črnomlja.

KNJIŽNE RAZSTAVE V LETU 1973

Biblioteka Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana

Publikacije slovanskih akademij. Razstava je prikazovala izbor knjižnega in revijalnega fonda, ki so ga biblioteki v zadnjih letih poslale v zameno slovanske znanstvene akademije. Ekspozitov je bilo okrog 400, razstavljeni pa so bili novembra meseca v Prešernovi dvorani SAZU.

Goriška knjižnica »France Bevk«, Nova Gorica

400-letnica Velikega tolminskega punta. Razstava je bila pripravljena v sodelovanju z ljudsko knjižnico v Tolminu. Prikazovala je izbor zgodovinskega in leposlovnega gradiva v zvezi s tolminskimi punti. Gradivo je zbral in uredil Marijan Breclj. Razstava je bila del večje razstave z istim naslovom, ki jo je organiziral Goriški muzej. V Tolminu je bila na ogled od 24. aprila do 9. maja, v Goriškem muzeju od 11. maja do 15. junija, v preostalih dneh junija pa še v Idriji.

Ljudska in študijska knjižnica, Ptuj

Prešernova razstava. V počastitev slovenskega kulturnega praznika je bila pripravljena manjša razstava (40 enot) med 7. in 20. februarjem.

Razstava o slovstvenem delu Ivana Potrča. Razstava je bila pripravljena v počastitev 60-letnice pisatelja Ivana Potrča; odprta je bila od 20. marca do 2. aprila. Razstavljene so bile 103 knjižne enote, ki so zajemale Potrčeva literarna in esejistična dela ter študije in članke o njem.

Razstava o kmečkih uporih. Knjižnica je pripravila razstavo o kmečkih uporih s 115 knjižnimi enotami; odprta je bila v knjižnici od 18. septembra do 14. oktobra, poprej pa je bila vključena v potujočo republiško razstavo »Kmečki upori na Slovenskem«, ko je bila ta na ogled v ptujskem razstavnem paviljonu Dušana Kvedra.

Razstava ptujskega časopisja in drobnega tiska. Razstava je bila odprta od 18. oktobra do 10. novembra. Razstavljenih je bilo 109 primerkov, deloma originalnih deloma v presnetkih, med temi tudi nekaj številčk najstarejšega ptujskega lista »Pettauer Wochenblatt« iz leta 1878.

Razstava ob 20-letnici Planinskega društva Ptuj.

Razstava je vsebovala fotografije in dokumente o delu domačega planinskega društva. Odprta je bila od 15. novembra do 28. decembra.

Prve štiri razstave je pripravil bibliotekar Jakob Emeršič, zadnjo pa višji knjižničar Simon Petrovič. Za razstave je vedno veliko zanimanje; redno jih obiskuje tudi šolska mladina.

Mariborska knjižnica, Maribor

Osrednja knjižnica

Izdaje založbe Mladinska knjiga v letu 1972. (Od 9. do 25. aprila.)

Mariborski književni ustvarjalci 1963—1973. Razstava je bila pripravljena v počastitev praznika občine Maribor. Odprta je bila od 25. aprila do 30. maja.

Pisateljica dveh svetov P. S. Buck (26. junij 1892—6. marec 1973). Razstava je bila odprta od 26. junija do 30. julija.

Slovenske literarne revije po letu 1945. (Od 1. do 30. oktobra.)

Pionirska knjižnica

Erich Kästner. (Od 10. do 20. januarja.)

France Prešeren. Razstava je bila pripravljena ob slovesni otvoritvi knjižnice. Bila je odprta od 10. do 18. februarja.

Kako ravnam s knjigo? (Od 22. februarja do 17. marca, ponovljena od 19. novembra do 17. decembra.)

H. Ch. Andersen — danski pravljicar. (Od 27. marca do 10. aprila.)

Varstvo okolja. (Od 16. aprila do 3. maja.)

Kmečki upori na Slovenskem — Dela za mladino v slovenskem jeziku. (Od 15. junija do 1. julija.)

Božo Kos — ilustrator in opremljevalec. (Od 24. novembra do 15. novembra.)

NOB v knjigah za domače branje. (Od 17. do 31. decembra.)

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

»... od tod samo krvavi punt poznamo ..«. Razstava je bila odprta za Prešernov praznik od 7. do 17. februarja. Posvečena je bila petstoletnici slovenskih kmečkih puntov. Prikazovala je njihov odmev v sodasnih tiskih in slovenskem slovstvu 16. stol., v novejši slovenski literaturi (pesmi, proza, dramatika), v uglasbitvah in likovnih upodobitvah inž. arh. Borisa Kobeta ter izbor znanstvene in poljudno poučne literature o kmečkih uporih. Zasnovane in pripravil jo je ravnatelj Jaro Dolar s sodelavci. Izdan je bil razstavni katalog.

Sándor Petöfi. Razstava je bila odprta od 9. do 19. maja. Posvečena je bila 150-letnici pisateljevega rojstva in je njen glavni del posredovala ambasada NR Madžarske po meddržavni kulturni zamenjavi. Samostojno so bili dodani prevodi Petöfijevih del v slovenščino. Razstavo so pripravili ravnatelj Jaro Dolar, višji strokovni sodelavec Jože Munda in univ. prof. dr. Vilko Novak. Izdan je bil delni katalog razstave z bibliografijo Petöfijevih prevodov v slovenščino. Razstava je bila postavljena v Prešernovi dvorani SAZU.

Osrednja knjižnica, Kranj

Prešernoslovci, njihova dela in podoba. Razstavljenih je bilo 126 enot, slikovni material je prispeval Gorenjski muzej. Razstava je bila odprta od 7. februarja do 2. marca. Ogledalo si jo je 2196 obiskovalcev.

Kmečki upori na Slovenskem. Razstava je bila pripravljena s sodelovanjem Gorenjskega muzeja. Na ogled je bila postavljena v Kranju, Domžalah, Radovljici in Trziču. Med 5. marcem in 24. aprilom si jo je ogledalo 3461 obiskovalcev.

Knjiga za najmlajše. Razstavljenih je bilo 257 enot, ogledalo pa si jih je med 10. in 24. majem 372 obiskovalcev.

Ilustracije k Prešernovim pesnitvam. Tudi ta razstava (3.—25. decembra) je bila pripravljena s sodelovanjem Gorenjskega muzeja. V Kranju in Trziču si jo je ogledalo 499 ljudi.

Pionirska knjižnica — Zavod Pionirski dom, Ljubljana

Slovenska otroška poezija. Razstava je bila odprta od 2. do 13. aprila kot akcija ob mednarodnem dnevu mladinske knjige. S knjižnimi izdajami je bilo predstavljeno obdobje do leta 1900 v izboru, obdobje od 1900 do 1972 pa v celoti. Skupaj je bilo razstavljenih 241 knjig. Razstava je bila dopolnjena z likovnimi izdelki otrok, gojencev likovnega oddelka pri Pionirskem domu. Razstavo si je ogledalo 941 otrok in odraslih.

Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota

Tujejezično časopisje v knjižnici. Razstava je obsegala pomembnejšo jugoslovansko periodiko ter madžarske, nemške, angleške, francoske in ruske revije. Odprta je bila od 20. januarja do 6. februarja. Pripravila jo je Nikica Brumen, ogledalo pa si jo je 630 obiskovalcev.

Dr. France Prešeren — poezije v izvorniku in prevodih. Med izvornimi deli so bila razstavljena zbrana dela, razne izdaje poezij, pesnitve in pisma, ilustrirane izdaje in prevodi v svetovne jezike. Razstava je bila odprta od 8. do 20. februarja. Ogledalo si jo je 1125 ljudi, pripravila pa jo je Nikica Brumen.

Novosti iz ameriške in angleške literature. Razstava je bila v maju in juniju. Pripravila jo je Nikica Brumen, ogledalo pa si jo je 844 ljudi.

Književniki in umetniki iz Prlekije. Razstava je bila v muzeju NOB v Ljutomeru. Obsegala je dela starejše generacije prleških piscev, sodobnih pisateljev in kulturnih delavcev ter zbornike, ki govore o Prlekiji. Razstavo je pripravila Nikica Brumen. Odprta je bila od 15. do 22. junija, obiskalo pa jo je okrog 400 ljudi.

Le vkup, le vkup uboga gmajna — v boj za pravico in kruh! Razstava o kmečkih uporih; prikazala je razvoj in potek kmečkih uporov, ki jih obravnava slovensko slovstvo. Odprta je bila od 13. septembra do 3. oktobra. Videlo jo je 1938 obiskovalcev. Pripravila jo je Nikica Brumen.

Štefan Kūzmič — Ob 250-letnici rojstva najpomembnejšega prekmurskega protestantskega pisca. Razstava je prikazala življenjsko pot Štefana Kūzmiča in dela z dokumentacijskim gradivom o njem. Knjižnica je izdala ob tej priložnosti katalog. Pripravila in uredila ga je višja bibliotekarka Nikica Brumen. Razstava je bila odprta od 14. novembra do 16. decembra. Ogledalo si jo je 2592 ljudi.

Razstava mladinske knjige in otroških risb. Razstavo, ki je bila v paviljonu arhitekta Novaka, je pripravila Vera Sukič. Ilustratorica akad. slikarka Jelka Reichman se je dva dni pogovarjala z mladimi obiskovalci o slikanicah, risbah in ilustracijah v knjigi za otroke. Razstava je bila odprta od 1. do 6. junija, ogledalo pa si jo je 300 obiskovalcev.

Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto

Razstava del v letu 1972 umrlih slovenskih pisateljev, znanstvenikov in drugih javnih delavcev. Upoštevanih je bilo 36 imen, razstavljenih predmetov pa je bilo 372. Razstava je bila odprta v

januarju. Pripravil jo je Bogo Komelj s sodelovanjem pedagoškega svetovalca Karla Bačerja.

Slikar, grafik in knjižni ilustrator Maksim Gaspari — devetdesetletnik. (Razstava knjig, knjižnih ilustracij, ekslibrisov in razglednic.) Štela je 174 predmetov. Pripravil jo je Bogo Komelj. Razstava je bila odprta v februarju.

Dolenjska žena — pripovednica — umetnica. Upoštevanih je bilo 43 žena, razstavljenih je bilo 233 predmetov (knjige, muzikalije, originalne knjižne ilustracije). Razstava je bila odprta v marcu. Pripravil jo je Bogo Komelj s sodelovanjem Karla Bačerja.

Le vkup, le vkup, le vkup, uboga gmajna. (Knjižna razstava o kmečkih uporih.) I. Slovenski upori v slovenskem leposlovju. Osnova razstave so bili podatki iz kataloga razstave o kmečkih puntih, ki jo je pripravila NUK. Uredila sta jo Bogo Komelj s sodelovanjem Karla Bačerja. Odprta je bila od aprila do septembra.

125 let novomeškega časnikaštva. (Razstava ob prazniku občine Novo mesto.) Razstava je bila prirejena ob 125-letnici izida novomeškega časnika Sloveniens Blatt (1848), ki je bil slovensko orientiran. Obsegala je 124 enot, odprta pa je bila od 1. oktobra do 31. decembra. Pripravil jo je Bogo Komelj.

Te razstave so bili v knjižničnih prostorih, zunaj njih pa so bile še tele:

Miško Kranjec. Razstava Kranjčevih knjižnih del ob izidu njegovega izbranega dela. Postavil jo je Bogo Komelj v prostorih knjižarne Mladinske knjige v Novem mestu. V kulturnem programu je o svojem delu spregovoril pisatelj sam. Razstava je bila odprta od 11. do 15. januarja.

Osemdesetletnica rojstva slovenskega pisatelja Lovra Kuharja. Tudi ta razstava, ki je prikazala različne pisateljeve izdaje, je bila v novomeški knjižarni Mladinske knjige. Postavil jo je Bogo Komelj, spomine na pisatelja pa je ob njej obudil ravnatelj NUK Jaro Dolar.

France Prešeren. Knjižna in slikovna razstava v Prešernovem tednu 1973. Razstavo je Bogo Komelj postavil v osnovni šoli Bršljin v Novem mestu. Obsegala je 240 predmetov — izbor Prešernovih objav, natise pesnitev, izbor prevodov v samostojnih knjigah, uglasbene Prešernove pesmi, počastitve Prešerna v glasbi, drobne tiske v proslavo Prešerna in Prešerna v podobi. Odprta je bila od februarja do junija.

Slovenski kmečki panti v sliki Borisa Kobeta in v slovenski knjigi II. Kmečki panti v znanstveni literaturi. Razstava je bila pripravljena v Dolenjskem muzeju z njegovim sodelovanjem. Knjižni del je izbral Bogo Komelj s sodelovanjem Karla Bačerja. Raz-

stavo je aranžiral univ. prof. ing. arh. Boris Kobe. Odprta je bila oktobra in novembra.

Doktor Niko Zupanič. Knjižna razstava njegovih del ob odkritju doprsnega kipa pred Belokranjskim muzejem v Metliki in spominske plošče na Zupančičevi rojstni hiši v Gribljah. Knjižni izbor je pripravil Bogo Komelj, razstavo v muzeju pa ravnatelj Jože Dular. Knjižni del je obsegal 98 enot. Ob tej prireditvi je Belokranjski muzej izdal brošuro: Dr. Niko Županič. V njej je Bogo Komelj objavil bibliografijo Županičevega dela.

Študijska knjižnica, Ravne na Koroškem

Slovenske pesniške zbirke 1971—1972. Razstava je bila odprta od 8. do 15. februarja, ogledalo pa si jo je 656 obiskovalcev.

Spomin ob 30-letnici mučeniške smrti koroških selskih žrtev. Razstava je bila odprta od 23. aprila do 3. maja, obiskalo pa jo je 780 obiskovalcev.

Ob 80-letnici Prežihovega Voranca, pisatelja in revolucionarja. S pomočjo Slovanske knjižnice v Ljubljani in njenega ravnatelja Franceta Dobrovoljca, s pomočjo urednika Prežihovega Zbranega dela Draga Druškoviča in s sodelovanjem Delavskega muzeja na Ravnah in Maksa Dolinška je bila to doslej najpopolnejša razstava, ki je prikazovala Prežihovo življenje in delo. Arhitekt Lodrant jo je stilno uredil v treh sobanah. Odprta je bila od 22. do 31. oktobra, ogledalo pa si jo je 2536 ljudi.

Razstava srbske, hrvatske in makedonske periodike. Odprta je bila od 15. do 22. decembra, obiskalo pa jo je 710 obiskovalcev.

Vse razstave sta pripravili Marija Suhodolčan in Ellen Acman.

Visokošolska in študijska knjižnica, Maribor

Mednarodno leto knjige 1972. Razstava je s tiskanim in slikovnim gradivom prikazala delo za mednarodno leto knjige v svetu, Jugoslaviji, Sloveniji, zlasti pa še v Maribru. Pripravil jo je Bruno Hartman, odprta pa je bila od 19. januarja do 5. februarja.

Slovenska literarna zgodovina. Prikazana so bila dela slovenske literarne zgodovine od Trubarjevega Registra do izdaj v l. 1972, pa tudi slovenska literarna zgodovina v jugoslovanskih in tujih jezikih. Razstavljenih je bilo 141 enot. Razstavo, ki je bila odprta od 7. do 23. februarja, sta pripravila dr. Stane Kos in Vasja Sterlé.

80 let slovenskega planinstva (1893—1973). Razstava je s 110 enotami tiskanega in slikanega gradiva prikazala razvoj slovenskega planinstva. Odprta je bila od 27. februarja do 31. marca, pripravil pa jo je Franc Vogelcnik.

Slovenske literarne revije. Razstavljeno je bilo 119 časnikov od Lublanskih novic dalje. Razstavo je pripravil prof. Janko Glazer, odprta pa je bila od 23. aprila do 19. maja.

Dvoje obletnic knjižnice (1903—1923—1973). Razstava je bila pripravljena ob 70-letnici ustanovitve knjižnice in 50-letnici, odkar je postala javna. Razstavljeno je bilo bogato dokumentarno gradivo, zlasti o nastanku knjižnice in o nacističnem bibliocidu, ki je zadel tudi tedanjo mariborsko Študijsko knjižnico. Delo knjižnice je bilo ponazorjeno z več grafikoni. Razstavo sta pripravila Bruno Hartman in Vasja Sterlé s sodelovanjem prof. Janka Glazerja, odprta pa je bila od 25. maja do 19. junija.

Kmečki upori v slovenskem slovstvu. Razstava je prikazala znanstveno in leposlovno obdelavo kmečkih uporov, izčrpno pa tudi vse manifestacije v počastitev obletnice velikega slovensko-hrvaškega punta. Razstava je bila odprta od 29. junija do 10. oktobra. Pripravil jo je Bruno Hartman.

Skladatelji Ipavci. Razstava je s tiskanim, slikovnim in glasbenim materialom prikazala rod in delo skladateljev Ipavcev, posebej pa še zgodovino postavitve spomenika v njihov spomin. Razstavo, ki je bila odprta od 15. oktobra do 6. novembra, je pripravil Vasja Sterlé.

Mariborski slovenski periodični tiski. Razstava je pokazala gradivo od Slovenskega gospodarja do najnovejših glasil delovnih organizacij. Odprta je bila od 6. novembra do 31. decembra, pripravila pa jo je Breda Filo.

DRUGE PRIREDITVE V KNJIŽNICAH — PRIMER

Študijska knjižnica, Ravne na Koroškem

5. januar: Solistični klavirski koncert Acija Bertoncija

16. februar: Srečanje s pisatelji ob podelitvi Prežihovih značk (Ferdo Godina, Neža Maurer, Ervin Fritz, Tone Kuntner)

12. april: Godalni kvartet Vilenó s Poljskega

7. maj: Koncert Slovenskega tria (Bertoncij, Bravničar, Škerjanc)

8. julij: Obisk udeležencev 9. seminarja slovenskega jezika, literature in kulture na filozofski fakulteti v Ljubljani

12. september: Tiskovna konferenca DZS ob izidu 9. knjige zbranega dela Prežihovega Voranca (Ivan Bratko, Anton Ocvirk, Kajetan Kovič)

13. september: Razgovor o likovni umetnosti z Marjanom Tršarjem

1. oktober: Solistični klavirski koncert Dubravke Tomšič-Srebotnjakove

15. december: Seminar za zamejske koroške knjižničarje (predaval Ignac Kamenik)

V zadnjem času je več slovenskih knjižnic dobilo nove individualne izvršilne organe-ravnatelje. Na novih delovnih mestih jim želimo kar največ uspehov.

Slovanska knjižnica, Ljubljana

Bibliotekarski svetovalec prof. France Dobrovoljc je bil ravnatelj Slovanske knjižnice od 20. oktobra 1948 do 31. decembra 1973, ko je odšel v pokoj.

Delovna skupnost knjižnice je na predlog razpisne komisije izbrala za ravnatelja diplomiranega filozofa Franceta Vurnika. Delo je prevzel 1. februarja 1974.

France Vurnik je delal v kulturnih rubrikah RTV Ljubljana in Dnevnika. Piše knjižne in gledališke recenzije, prevaja in pesni.

Mestna knjižnica, Ljubljana

Ravnatelj Mestne knjižnice Ljubljana France Pengal je s 15. decembrom 1972 odšel v pokoj.

Knjižnični svet je za novega ravnatelja imenoval bibliotekarskega svetovalca Ivana Pintariča, diplomiranega pravnika, ki je delo prevzel 1. maja 1973.

Ivan Pintarič je dolga leta delal v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani kot katalogizator, referent za zamene in vodja čitalnice. Več let je bil tudi njen tajnik. Nekaj časa je delal tudi na pravni fakulteti in republiškem sekretariatu za pravosodje in občo upravo; njegovo delovno področje so bile informacijske in dokumentacijske dejavnosti ter pisarniška tehnika.

Študijska knjižnica, Koper

Revolucionar in publicist Srečko Vilhar je bil ravnatelj ustanove od l. 1958 do januarja 1974.

Od tedaj dalje je ravnatelj Študijske knjižnice Koper Andrej Jelačin, ki je diplomiral na Akademiji za gledališče, film in televizijo v Ljubljani. Šest let je bil ravnatelj dramskega gledališča v

Novi Gorici, v katerem je tudi režiral, pet let pa je v Kopru vodil Globus film.

Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota

V letu 1973 je posle vršilca dolžnosti ravnatelja opravljal višji knjižničar Franc Kerčmar.

S 1. februarjem 1974 je postal ravnatelj ustanove diplomirani filozof Ludvik Olas, ki je poprej poučeval na ekonomski šoli v Murski Soboti. Enajst let je zunanji sodelavec Geografskega instituta univerze v Ljubljani; sodeloval je na mednarodnih in republiških geografskih kongresih in simpozijih.

Osrednja knjižnica, Kranj

Od septembra 1972 do oktobra 1973 je bil vršilec dolžnosti ravnatelja knjižnice bibliotekar Franc Drolc. Tedaj je bil za ravnatelja imenovan diplomirani filozof Jože Šifrer; ta je bil v šolskem letu 1957/58 ravnatelj osnovne šole Prežihov Voranc na Jesenicah, od l. 1958 do l. 1970 ravnatelj gimnazije na Jesenicah, od l. 1970 do l. 1973 pa ravnatelj gimnazije Ljubljana-Šentvid.

Jože Šifrer je znan kot publicist. Največ se ukvarja z literarno kritiko in esejistiko.

ZALOŽBA OBZORJA MARIBOR

- Izdaja izvirno slovensko literaturo, znanstvene in strokovne knjige, prevode uspešnic iz svetovne literature, revije itd.
- V svojih diskografskih hišah in tovarni gramofonskih plošč Helidon, Ljubljana, in Suzy, Zagreb, izdaja in proizvaja gramofonske plošče s sodobno in klasično glasbo.
- Trguje na debelo in drobno s pisarniškimi in šolskimi potrebščinami, z mehanografijo v svojih trgovskih organizacijah v Beogradu, Mariboru in Celju.
- V knjigarnah in poslovalnicah v Mariboru in Celju ponuja bogat in sodoben izbor domačih in tujih knjig, šolskih in pisarniških potrebščin, mehanografije, glasbil in gramofonskih plošč.
- Dinamičen razvoj založbe jamči za kakovost proizvodnje in storitev.

PROJEKTIVNO PODJETJE KOMUNA PROJEKT

Maribor, Partizanska 3—5

programira in projektira projektno dokumentacijo za vse vrste objektov arhitekture, urbanizma, inženirskih in nizkih gradenj ter samostojnih instalacij.

Gradenska

narava daje najboljše

KINO PODJETJE MARIBOR

se priporoča cenjenemu občinstvu za obisk v svojih kinematografih:

KINO GLEDALIŠČE, UDARNIK, UNION, PARTIZAN in KINO POBREŽJE.

S predvajanjem raznovrstnih kakovostnih filmov jamčimo za prijetno razvedrilo!

HOTEL SLAVIJA[®]
MARIBOR

02000 Maribor, Vita Kraigherja 3, telefon (062) 23 661, telex: 33 141

SREDIŠČE POSLOVNEGA IN KONGRESNEGA TURIZMA S PRI-
LJUBLJENIMI LOKALI IN USLUGAMI
KLUB SLAVIJA, TOTI-BAR IN NOČNI BAR, RIBJI BUTIK, SALON
S KLUBSKIMI SOBAMI

ZAPRTA TERASA Z GLASBO IN PLESOM

KIK *Pomurka*

EXPORT - IMPORT

Kmetijsko industrijski kombinat POMURKA Murska Sobota s svojimi temeljnimi organizacijami združenega dela:

- Kmetijsko gospodarstvo Rakičan,
 - Obrat za sodelovanje s kmeti Murska Sobota,
 - Kmetijska zadruga Lendava,
 - Mesna industrija Murska Sobota,
 - Tovarna mlečnega prahu Murska Sobota,
 - »Agromerkur« — perutninarstvo in transport Murska Sobota in
 - Obrat za gozdno in lesno gospodarstvo Murska Sobota
- uspešno usklajuje osnovno družbeno in zasebno proizvodnjo z živilsko predelavo in prodajo, predvsem pa skrbi za kakovost svojih proizvodov, za katero jamči z dolgoletno tradicijo in bogatimi izkušnjami.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

sgp **Konstruktor**

62101 MARIBOR, SERNČEVA UL. 8 — TEL. 25-930 —
TELEX YU-KONMAR 331 80

s svojimi TOZD

GRADBENIK LENDAVA,
GRADBENIŠTVO GRANIT SLOVENSKA BISTRICA,
GRADBENIŠTVO MARIBOR IN
GRADBENIŠTVO POMURJE MURSKA SOBOTA

Izvaja vsa gradbena in obrtniška dela doma in v tujini.

SLOVENSKE ŽELEZARNE

ŽELEZARNA RAVNE

Tovarna plemenitih jekel

RAVNE NA KOROŠKEM

IZDELUJEMO:

- LITA
- KOVANA in
- VALJANA JEKLA

S kakovostno in solidno proizvodnjo zagotavljamo dobro poslovno sodelovanje in se toplo priporočamo!

VSE, KAR POTREBUJETE ZA VAS, VAŠ DOM
IN GRADNJO VAŠEGA DOMA
NABAVITE VEDNO NAJUGODNEJE
V POSLOVALNICAH
TRGOVSKEGA PODJETJA »I Z B I R A« PTUJ.

z naravnim
ekstraktom koprive

KOPRIVNI ŠAMPON

Narta

z naravnim ekstraktom
kamiličnih cvetov

KAMILIČNI ŠAMPON

Narta

BIROSTROJ

Podjetje za mehanografske-tehnične storitve in zastopanje inozemskih tvrdk, Maribor, Mladinska 3, telefon 23-771

Generalno zastopstvo: Büromaschinen-Export GmbH, Berlin — NDR: ASCOTA — SOEMTRON — OPTIMA — CELLATRON — ROBOTRON — konsignacijsko skladišče rezervnih delov — mehanografska organizacija — šolanje strojnih knjigovodij — tehnični servis na vsem območju SFRJ.

Biro oprema: Generalno zastopstvo »Interreif« Wien. STAHLHOF oprema za ERC, STÄUDLE obrezovalni avtomati — NASHUA Disc-Pack — ILFORD magnetni trakovi — SIMPLEX TIME RECORDER naprava za merjenje in registracijo časa. Tiskovine — drobna oprema — pisarniški pripomočki.

Kreditna banka Maribor

opravlja bančne storitve za delovne organizacije in prebivalstvo HITRO, NATANČNO IN ZAUPNO.

UGODNO OBREŠTUJE DINARSKÉ IN DEVIZNE NALOŽBE.

Poslovne enote:

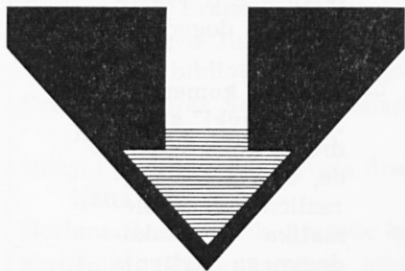
V Mariboru:

OSREDNJA ENOTA, Cafova 7,
MESTNA HRANILNICA, Trg svobode 6,
TABOR, Dvořakova 7,
TEZNO, Ptujška 33

izven Maribora:

GORNJA RADGONA, LENART, ORMOŽ, RUŠE
IN POSLOVALNICA SENTILJ PRI KOMPASU.

Hranilne vloge za banko sprejemajo tudi pošte!

KNJIŽNE POLIČNICE

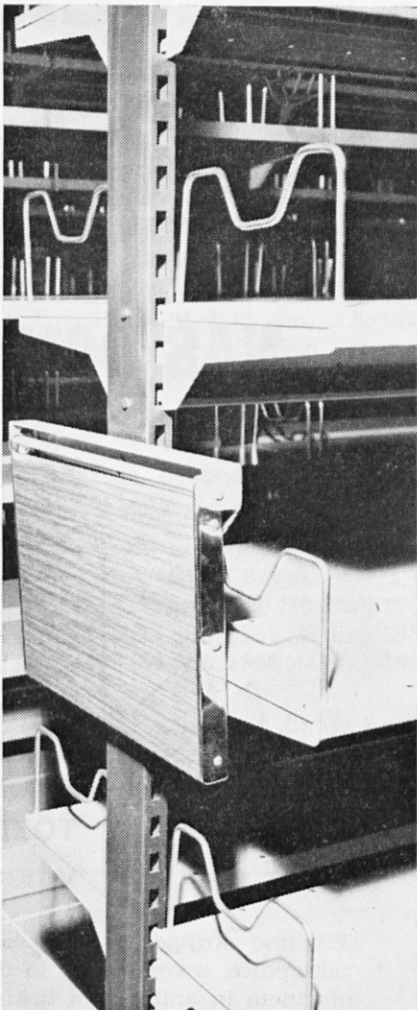
ENOSTAVNA IN ELEGANTNA
IZVEDBA
MONTAŽNI SISTEM

skrbno izbran asortiment
elementov omogoča šte-
vilne kombinacije in s tem
tako prilagoditev željam in
potrebam glede funkcio-
nalnosti kakor tudi estetski
videz.

RIMAT

MARIBOR

VEČER

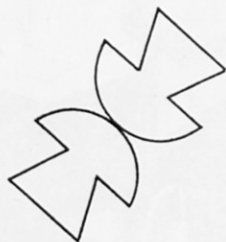
— informacije, članki, reportaže o vsakodnevnih dogodkih

— tedenski komentarji, sestavki s področja kulture, mode, športa ter najrazličnejša problematika iz vsakodnevnega življenja

NAŠ DOM

— mesečna revija z nasveti za opremo stanovanja, ideje za ureditev vrta ter s sestavki napravi sam

**ČASOPISNO
GRAFIČNO PODJETJE
MARIBORSKI TISK
z. o. sol. o.**

TOZD TISKARNA

MARIBOR, Svetozarevska ul. 14

Tiskamo knjige, revije, časopise, prospekte, etikete, zaklopnice, ovojni papir in druge tiskovine v knjižnem, ofsetnem in anilinskem tisku. Izdelujemo šolske zvezke, trgovske knjige in papirje, vse vrste papirne in kartonske embalaže, albume in druge izdelke galanterijskega knjigoveštva.

PRI DRUŠTVU BIBLIOTEKARJEV SLOVENIJE
LAHKO NAROČITE:

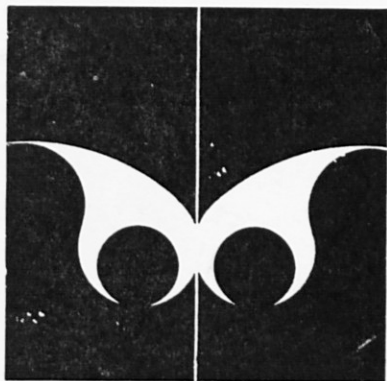
- Abecedni imenski katalog, Ljubljana 1967, 25 din
- Berkopec O.: France Prešeren v češki literaturi, Ljubljana 1964, 5 din
- Bibliotekarstvo Jugoslavije 1969—1971. III. in IV. skupščina Zveze
društev bibliotekarjev Jugoslavije, Ljubljana 1972, 50 din
- Četrti kongres Saveza društava bibliotekara Jugoslavije, Beograd
1960, 7 din
- Drugi i treći kongres Saveza društava bibliotekara Jugoslavije, Ljub-
ljana 1958, 7 din
- Gerlanc B.: Slovenske ljudske knjižnice, Ljubljana 1955, 2 din
- Knjižnica, Glasilo Društva bibliotekarjev Slovenije, letnik II 1958
(2 din), II/1959 (6 din), IV/1960 (6 din), V/1961 (6 din), VI/1962
(6 din), VII/1963 (10 din), VIII/1964, št. 3/4 (5 din), IX/1965
(10 din), X/1966 (20 din), XI/1967 (20 din), XII/1968 (20 din),
XIII/1969 (20 din), XIV/1970 (20 din), XV/1971 (20 din), XVI/1972
(20 din), XVII/1973 (20 din)
- Logar J.: Uvod v bibliografijo, Ljubljana 1970, 50 din
- Priročnik za poslovanje specialnih knjižnic, Ljubljana 1969, 28 din
- Prvi kongres bibliotekara FNRJ, Beograd 1950, 2 din
- Seznam tujih periodik, Ljubljana 1962, 11 din
- Slovenska bibliografija za leto 1948 (0,83 din), 1949 (1,5 din), 1950 (5,15
din), 1951 (7,9 din), 1954 (15 din), 1955 (15 din), 1956 (30 din), 1957
(45 din), 1958 (20 din), 1959 (24 din), 1960 (32 din), 1961 (32 din), 1962
(32 din), 1963 (32 din), 1964 (32 din), 1965 (36 din), 1966 (44 din), 1967
(44 din), 1968 (80 din).
- Univerzalna decimalna klasifikacija, Ljubljana 1967, 80 din (za knjiž-
nice in knjižničarje 50 din), Abecedni register, 1971, 30 din (20 din)
- Vrančič R.: Uporaba knjižničarskega gradiva in informacijska služba
v knjižnicah, Ljubljana 1969, 15 din

Simbol,
ki zagotavlja
varnost,
zaupnost,
natančnost in ekspektivnost

ljubljska banka

Ime,
ki zagotavlja
sodobno,
učinkovito in zanesljivo
bančno poslovanje

Knjižnica. Glasilo Društva bibliotekarjev Slovenije — Izdaja Društvo bibliotekarjev Slovenije — Uredili: Bruno Hartman (odgovorni urednik), Ignac Kamenik in dr. Stanislav Kos — Uredništvo: 62001 Maribor, Visokošolska in študijska knjižnica, Prešernova 1 — Oprema Zdravko Vatovec — Uprava v Ljubljani, Turjaška 1 — Letna naročnina 20,00 din (za člane je vračunana v članarini) — Tekoči račun 50101-678-47436 — Natisnilo ČGP Mariborski tisk, Maribor